

VSEBINA

5	TRI SOFIJE
7	Katja Čičigoj » TO PIŠE, KAR PIŠE VEDNO, SAJ VEŠ, KAR PIŠE PONAVALI. « Tekstualni kolaž
18	Anja Krušnik Cirnski » SPOKOJNOST TISTEGA, KI SEDI NA VARNEM «
23	Laura Brataševac MODROST IN UPOR V BESEDILU SIMONE SEMENIČ <i>SEDEM KUCHARIC, ŠTIRJE SOLDATI IN TRI SOFIJE</i>
29	Vesna Hauschild NARAVNE KATASTROFE/SREČANJA/PRESENEČENJA
45	Simona Semenič <i>sedem kuharic, štirje soldati in tri sofije</i>
94	FOTOGRAFIJE Z VAJ
106	IN MEMORIAM

Simona Semenič

SEDEM KUCHARIC, ŠTIRJE SOLDATI IN TRI SOFIJE

2015

Krstna uprizoritev

Premiera 16. septembra 2015

Režiser in scenograf **DIEGO DE BREA**
 Dramaturginja **EVA MAHKOVIC**
 Kostumografka **BELINDA RADULOVIC**
 Glasbeni opremljevalec **SILVO ZUPANČIČ**
 Lektorica **BARBARA ROGELJ**
 Oblikovalca svetlobe **DIEGO DE BREA** in **BOŠTJAN KOS**

Vodja predstave **Borut Jenko**
 Šepetalka **Neva Mauser Lenarčič**
 Tehnični vodja **Jože Logar**
 Vodja scenske izvedbe **Janez Koleša**
 Vodja tehnične ekipe **Branko Tica**
 Tonski in videotehniki **Sašo Dragaš**, **Tomaž Božič** in **Gašper Zidanič**
 Osvetljevalca **Boštjan Kos** in **Bogdan Pirjevec**
 Frizerka **Ksenija Imerovič**
 Garderoberki **Angelina Karimović** in **Tatjana Cirman**
 Rekviziter **Sašo Ržek**

Sceno so izdelali pod vodstvom mojstra **Vlada Janca** in kostume pod vodstvom mojstric **Irene Tomažin** in **Branke Spruk** v delavnicah MGL.

Igrajo
 ta nergava **AJDA SMREKAR**
 ta jeznorita **KARIN KOMLJANEC**
 ta debela **BERNARDA OMAN**
 ta fina **TINA POTOČNIK**
 ta dolgocajtna **MIRJAM KORBAR ŽLAJPAH**
 ta pedantna **TANJA DIMITRIEVSKA**
 ta zamišljena **STANNIA BONINSEGNA**
I. JAKA LAH
II. JOŽEF ROPOŠA
III. LOTOS VINCENC ŠPAROVEC
IV. MILAN ŠTEFE
 sofija, ta prva **ANITA GREGOREC**, AGRFT
 sofija, ta druga **EVA JESENOVEC**, AGRFT
 sofija, ta tretja **JETTE OSTAN VEJRUP**

Tina Potočnik, Karin Komljanec, Mirjam Korbar Žlajpah, Tanja Dimitrievska, Bernarda Oman, Stannia Boninsegna, Ajda Smrekar

TRI SOFIJE

SOPHIA MAGDALENA SCHOLL, luteranka, študentka, članica odporniškega gibanja proti nacizmu, se je rodila 9. maja 1921 v Forchtenbergu am Kocher v Nemčiji v družini s šestimi otroki. Kot najstnica je bila članica nacistične mladinske organizacije Zveza nemških deklet. Po obvezni državni delovni službi je po vzoru brata Hansa začela študirati biologijo in filozofijo na Univerzi v Münchnu. S Hansom in nekaterimi njegovimi prijatelji so formirali protinacistično odporniško gibanje, skupino Bela vrtnica (Die Weiße Rose), v sklopu katere so sestavili in natisnili šest letakov z navodili o nenasilnem zoperstavljanju nacizmu. Ob deljenju šestega letaka na univerzi 18. februarja 1943 so ju s Hansom aretirali. Štiri dni kasneje, 22. februarja 1943, sta bila na Ljudskem sodišču zaradi izdaje domovine, pomoči sovražniku, priprave na veleizdajo in spodkopavanja obrambe obsojena na smrt ter še isti dan v zaporu usmrčena z giljotino.

SOFIJA LVOVNA PEROVSKAJEVA, rojena aristokratka, revolucionarka, učiteljica, medicinska sestra, se je rodila 13. septembra 1853 v Sankt Peterburgu kot potomka carice Elizabete Ruske. Pri šestnajstih letih je zapustila dom, saj njena družina ni odobravala njenih prijateljic, ki so jih zanimala radikalna politična gibanja. Bila je članica Kroga Čajkovski, literarnega društva za izobraževanje in revolucijo ter članica leve revolucionarne organizacije Narodna volja (Narodnaya Volya), v okviru katere je sodelovala pri več neuspešnih poskusih atentata na carja Aleksandra II. Po uspešnem atentatu 1. marca 1881 je bila skupaj z možem Andrejem Željabovom 10. marca 1881 aretirana, 15. aprila 1881 pa kot prva Rusinja, obtožena političnega aktivizma, obešena. Pred smrtjo naj bi se ji zmešalo.

MARIE-SOPHIE GERMAIN, bogata hči, matematičarka, fizičarka, filozofinja, lastnica nepremičnin, se je rodila 1. aprila 1776 v Parizu. Ob padcu Bastilje je bila stara trinajst let in je zaradi nevarnosti na ulicah dneve raje preživljala v očetovi knjižnici. Čeprav se kot ženska ni smela vpisati na École polytechnique, ki se je ravno takrat odprla, se je tam posredno izobraževala, kasneje pa večino svojega znanja pridobila s samoizobraževanjem in dopisovanjem z znanimi matematiki: z mentorjem Jospehom-Louisom Lagrangem, Adrienom-Marie Legendrom in Carlom Friedrichom Gaussom. Kot ženska ni mogla imeti uradne kariere kot matematičarka, zato je živela od družinskega denarja. Znana je po teoriji elastičnosti, diferencialni geometriji, teoriji števil, praštevilih Sophie Germain in posthumno izdanih filozofskih delih. Leta 1829 je dobila raka dojke in še naprej delala, umrla pa 27. junija 1831. Na mrliški list pod poklic niso zapisali *matematičarka*, temveč *lastnica nepremičnin*.

Karin Komljanec, Tina Potočnik, Ajda Smrekar, Bernarda Oman, Tanja Dimitrievska, Stannia Boninsegna, Mirjam Korbar Žlajpah

Katja Čičigoj

»TO PIŠE, KAR PIŠE VEDNO, SAJ VEŠ, KAR PIŠE PONAVALI.«

Tekstualni kolaž

ta dolgocajtna

kaj pa piše gor? kje so moja očala, da preberem

*

ta fina

ta dolgocajtna išče očala

Ženska razlika (specifika) je njen tisočletni izbris iz zgodovine. Obrnimo to razliko nam v prid.¹

*

ta debela

kaj če pisat, saj veš, kaj piše, piše o človekovih pravicah, o svobodi ...

Pa vendar, ali si po tisočletjih dejansko želimo vključitve v svet, ki so ga izoblikovali drugi, pod temi pogoji? Ali bi bile zadovoljne s sodelovanjem v velikem porazu človeštva? [...] Obstajati kot ženska ne predpostavlja sodelovanja pri moški oblasti, ampak postavlja pod vprašaj sam pojem oblasti. In da bi se izognili temu prevpraševanju, so nam sedaj zagotovili vključitev v obliki enakosti.²

»To, kar piše vedno«, Simona Semenič v pričujočem besedilu spiše žanru brezčasnega vračanja vzorcev primerno: kot namiguje že naslovno naštevanje likov, je tekstura njene dramske pisave tokrat omadeževana s pripovednim žanrom pripovedke, pa tudi prilike; obenem ponovno aludira na neskončno ponavljajočo se serijo komedijskih uspešnic, ki v nedogled profitabilno reproducirajo spolne stereotipe: *5žensk.com*, *5moških.com*, *5fantkov.si* (zadnja seveda v kritični različici avtoričine pisave, ki reflektira reprodukcijo vlog

¹ Citirano in prevedeno po Lonzi 2011: 41.

² Ibid.

tovrstnih uspešnic, ko pet igralk igra pet fantkov, ki preigravajo od staršev in družbe podedovane spolno diferencirane vzorce obnašanja).

Ostajajoč znotraj avtoričinega opusa, bi lahko rekli tudi naslednje: ko *5 fantkov* postane *štirje soldati* (in v kateri vojni je umanjkal peti)?, se mnogoimensko Truplo iz *Gostije* spremeni v *tri sofije*, *sedem kuharic* kuha obaro, »eminentni gostje« pa se tokrat gostijo z boljšo hrano »tam zgoraj«. Večno vračanje tako ne zadeva zgolj vračanja prepoznavnih avtoričinih tekstualnih postopkov (ponavljanje, umik didaskalij in njihov občasni premik na raven dialoškega, množenje dimenzij teatralnosti z liki, ki zasedajo druge like, itn.); večno vračanje tudi ne zadeva zgolj variiranja priljubljenih tematik in kritičnih poant znotraj avtoričinega opusa – in zadeva oboje hkrati. »Kar piše vedno« je ravno »vedno-st«, stalnost pisanja: neobrbljivost teme, ki je inherentno politična. Ali drugače: večno vračanje, neobrbljivost določene politično konotirane teme, se v pričujočem besedilu izkristalizira obenem v teksturni, širše opusni in slogovni postopek avtorice, ki postane zgovoren in, kakopak, ironičen komentar samega vračanja: nespremenljivosti tarče pisanja (asimetrije moči, spolno diferencirane), ki kaže na nemoč političnega. In na nemoč kot paradoksalno obliko politike, na način vračanja: »kar piše vedno ...«

*

ta nergava

o svobodi govora

*Ozirajoč se v preteklost, lahko sebe prepoznamo v izoliranih viških kreativnosti, večinoma pa se prepoznamo v vsej umnosti, sčasoma zapravljeni v podrejenosti in neskončni rutini vsakdana. Bile smo žrtvovane, in na tej žrtvi so vzbrsteli idealistični miti ženskosti.*³

Motivu in tekstualnemu postopku vračanja ostaja zvest tudi pričujoči zapis s svojim tekstualnim postopkom. Večno vračajočo se temo asimetrije moči, spolno diferencirane – kakor v *Gostiji* so tudi v pričujočem besedilu žrtve ženskega spola (Truplo oz. Trupla, tri Sofije), (so)krvniki (in obenem svojevrstne žrtve situacije biti (so)krivec oz. (so)krivka) pa obeh (»eminentni gostje« v *Gostiji* ter soldati in kuharice v pričujočem besedilu) – pričujoči zapis o besedilu Simone Semenič razvija z vračanjem k spisu *Pljuvajmo po Heglu* (*Sputiamo su Hegel*) Carle Lonzi, umetnostne zgodovinarke, teoretičarke in aktivistke radikalnega italijanskega feminizma razlike v sedemdesetih. Odseki besedila Carle Lonzi so na tem mestu vtكاني v monoliten izsek iz besedila Simone Semenič, tj. v politično nabito in obenem ironično izmenjavo replik kuharic, ko te najdejo pamflete ene od Sofij, ki umira kot politična aktivistka. V besedilu Simone Semenič je njena predanost, izpričana z zastavitvijo življenja, v radikalnem nasprotju z brezbržnim cinizmom kuharic v soočanju s političnimi parolami, ki bi jih lahko imeli za »glas (povprečnega) ljudstva« (ob čemer je

³ Ibid., 53.

zgovorno, da glas konzervacije in restavracije eksplicitno prenašajo kuharice, ne pa soldati – k čemur se bomo še vrnili). Tekstualno tkanje, ki ga želim izvesti v pričujočem zapisu, tj. kontrapunktni kolaž feminističnega pamfleta Carle Lonzi in političnega cinizma kuharic v besedilu Simone Semenič, prav zavoljo heterogene časovne in kulturne umeščenosti obeh besedil, tako vrača pozornost k vračanju tega, kar »piše vedno« in kar piše tudi v pričujočem besedilu Simone Semenič: k vračanju teme spolne diferenciacije nasilja in spolno diferencirane narave logike nasilja, ali natančneje (ostajajoč znotraj Heglove dikcije) logike gospostva.

*

ta zamišljena

sofija vrže še en šop listov v zrak

se vsujejo kot sneg

*Podjarmljenje žensk nima začetka v zgodovinskem času, temveč je zakopano v temačnosti človeškega izvora. Podjarmljenje žensk ne bo ukinjeno z izničenjem moških. Tudi enakost ga ne bo izbrisala; podjarmljenje se bo nadaljevalo z enakostjo. Revolucija ga ne bo izbrisala; nadaljevalo se bo z revolucijo.*⁴

»To, kar piše vedno« – vračanje je bistveno časovno določilo tega, kar je vrnjeno. Če je patriarhalna ureditev družbenih razmerij (pri čemer ne gre zgolj za neenakost med spoloma ali nasilje nad ženskami, ampak za določene oblike subjektivacije in družbenih relacij, znotraj in izven družine, za določeno sistemsko logiko oblasti oz. gospostva) nemara najstarejša in najtrajnejša oblika eksploatacije, stara vsaj toliko kot spolna delitev dela (kot je v odmevu Engelsa pisala že Simone de Beauvoir), potem dobi tematizacija te oblike eksploatacije značaj vračanja: vrača se tudi po seksualni revoluciji in relativni (tj. predvsem zgolj legalni in deklarativni) politični in ekonomski enakosti žensk na Zahodu v drugi polovici 20. stoletja (in enakosti ki, kot poudarja Lonzi, naznačuje predvsem logiko asimilacije žensk znotraj patriarhalnih razmerij moči, ne pa njihovo spremembo – glej denimo najbolj očitne simptome tovrstne asimilacije: Margaret Thatcher, Angela Merkel ipd.); in vrača se tudi danes, v času kvot, podplačanih migrantskih delavk v gospodinjstvu, ki omogočajo poklicno udejstvovanje emancipiranih zahodnjakinj, in v času asimilacije feminističnih argumentov v kulturnem boju proti domnevno zaostalem ne-liberalnem ne-Zahodu ...

V besedilu Simone Semenič dobi to vračanje domala značaj brezčasja, ne zgolj na tematski in motivni ravni (kuharice, soldati in skoraj anahroni kolorit žanra pripovedke ali prilike), temveč na ravni prepoznavnega avtoričinega tekstualnega postopka: sopostavitev časovij (eksekucije treh Sofij, ki se na odru simultano prepletajo, kljub temu da njihove smrti izhajajo iz zgodovinsko oddaljenih obdobj) poteka na način igre v igri: soldati in kuharice so obenem liki besedila Simone Semenič (prilike-pripovedke), obenem pa liki

⁴ Ibid., 41.

vstavljenih iger, ki preigravajo okoliščine zgodovinsko oddaljenih življenj in smrti treh Sofij. Ta časovno-teatralna struktura ima ključne posledice: zgodovinsko derealizacijo dogajanja, ki problem ravno prestavi na polje brezčasnosti – na način njegovega vračanja.

*

ta jeznorita

o tiraniji vlade

*Moški so tisočletja zastavljali svoja življenja in danes kockajo s preživetjem. Ženske so še vedno sužnje, ker so zavrnile zastavke; zaradi tega so bile potisnjene v podrejenost, nesposobnost, nemoč. Ženske postavljajo preživetje za vrednoto. Moški so iskali smisel življenja onkraj in celo proti življenju samemu. Za ženske, po drugi strani, njihova življenja in smisel njihovih življenj sovpadajo.*⁵

Igra v igri (brechtovsko) podkrepi potujitev, ki jo izvaja stilizacija na način umika od zgodovinskega realizma: tri Sofije so v besedilu Simone Semenič usmrčene z obglavljenjem, četudi so dejansko – kot izvemo iz besedila samega – umirale drugače. Rak na dojki – ali raje moralizacija diskurza okoli raka na dojki, ki odgovornost za bolezen pripiše posameznici, njeni neustrezni ženskosti (neustrezanju »mitom ženskosti«) – je tako ekvivalent smrti z obešanjem zaradi političnega disidentstva. Z uniformiranjem načinov smrti in njihovo umestitvijo znotraj prilike o vojni, ki jo na način ponavljana s spomini na pretekle obroke za vojake in vojne prinašajo kuharice (s čimer vračajo motiv vojne kot, dodajamo, simptom patriarhalne logike gospodstva, katere vračanje tematizira obravnavano besedilo v pričujoči interpretaciji), so tri Sofije tako predstavljene iz polja zgodovine, iz katerega izhajajo (navedba njihovih polnih imen v posvetilu besedila napotuje na resnične zgodovinske osebe s temi imeni), v polje brezčasa umetniškega besedila. S pomočjo značilnih avtoričinih tekstualnih postopkov (igra v igri, potujitve in prebijanje fikcijske iluzije) dobijo tri Sofije značaj eksempla, besedilo pa domala značaj prilike: življenja Sofij (obenem žrtev in svojevrstnih »svetnic«) dobijo sporočilnost in pomen prav kot singularne instanciacije: z zabrisanjem zgodovinsko-kulturnih razlik posameznih življenj (in smrti) dobijo njihova življenja in smrti pomen, ki vrača določen problem kot nemara brezčasen (ali vsaj – neznosno – trajen).

*

ta fina

o vrednotah, ki jih je treba spoštovat

*Na ravni odnosa med žensko in moškim ni rešitve, ki bi ukinila eno od strani; zato je cilj prevzema oblasti izprazenjen pomena. Izprazniti pomen cilja prevzema oblasti je razločujoča lastnost boja proti patriarhalnemu sistemu kot sočasne in obenem nadaljnje faze v dialektiki gospodarja in hlapca.*⁶

⁵ Ibid., 58.

⁶ Ibid., 44.

V tem smislu je nemara treba razumeti tudi odnos med življenjem in smrtjo v pričujočem besedilu kot (tudi) inherentno feminističen problem. Carla Lonzi se v svojem besedilu zoperstavlja Heglovi tematizaciji logike gospodstva kot dialektičnega procesa, prek katerega ena zavest, z zanikanjem svoje navezanosti na življenje (z bojem na življenje in smrt), razkrije navezanost na življenje druge zavesti (gosposke) in s tem sprevrne razmerje oblasti. Lonzi tovrstno logiko razume kot inherentno patriarhalno, ki je podlaga tudi logiki vojne in nasilja. Zadnjo zoperstavlja zgodovinsko pogojeni specifikki eksploatacije žensk na način njihove segregacije na reproduktivno delo, ki je ženske zgodovinsko vezalo na logiko preživetja (življenja) in onemogočalo njihovo udeležbo v boju za priznanje, ki zaznamuje logiko gospodstva – s tem pa tudi feminizem odtegnilo od možnosti udeležbe v tovrstnem boju (zato tudi napad na feminizem enakosti kot zmotni poskus udeležbe feminizma v borbi za priznanje, ki je v končni instanci zgolj usmerjena k asimilaciji in ne k transformaciji patriarhalne logike gospodstva).

*

ta jeznorita

in za katere se je treba borit

*V nas samih lahko najdemo dve odločilni obliki zavrnitve Heglove interpretacije: žensko, ki zavrača družino, in mladega moškega, ki zavrača vojno. Mlad moški intuitivno zaznava, da tradicionalna pravica očeta nad življenjem in smrtjo sinov odkrito udejanja željo, bolj kot da bi legitimirala določeno prakso. Nato mlad moški v vojni uvidi nezavedni izgovor za svoj umor, svojevrstno zaroto proti sebi. Ne smemo pozabiti, da je »Družina in varnost« fašistični moto.*⁷

Pri tem pa bi bilo preveč enostavno vpisati feminizem na stran življenja in patriarhat na stran smrti (česar tudi Lonzi ne naredi). Gre prejkoslej za reevalvacijo razmerja med življenjem in smrtjo, s čimer se tako ženskam kot moškim zastavlja vprašanje: reprodukcija življenja za-kaj? Konec življenja za-kaj? V besedilu Simone Semenič se kompleksifikacija razmerja med življenjem in smrtjo odigra tudi na plečih kuharic in soldatov: kuharice, pridno zasedajoč »pravim« ženskam primeren in odmerjen položaj v patriarhalni družbi, so s svojo reproduktivno vlogo nosilke življenja – a življenja za-kaj? Njihova vloga je reproduktivna v dvojnem in dvojno ambivalentnem smislu: s hranjenjem reproducirajo življenje soldatov, ki so po logiki vojne sami zgolj kanon-futer (torej zapisani smrti), obenem pa z ohranjanjem sebe v zgolj-reproduktivni vlogi in z reprodukcijo žive municije za vojaške spopade ter z moralističnim obsojanjem tistih (ženskih) subjektivitet, ki »pravo« in »pravilno« ženskost transgredirajo (tri Sofije s svojo ljubeznijo do modrosti, svobode, političnega aktivizma in ljubezni same), reproducirajo obstoječa razmerja moči. In soldati: četudi sami (možato) zastavljajo svoje življenje v imenu domovine, države, dolžnosti ali katere koli že abstraktne

⁷ Ibid., 45.

(univerzalne) vrednote, so obenem tisti, ki na lastnem telesu (z lastnim življenjem) kot singularnosti najbolj eksplicitno plačujejo za udeležbo v reprodukciji obstoječega reda.

*

**ta zamišljena
in še en šop
kot sneg**

Vendar se ženskost, kot »večna ironija skupnosti«, smeje starajočemu mislecu, ki se ne meni za noben užitek in se ubada zgolj z univerzalnim. Ženskost se obrne k mladim in v njih najde pajdaše v svojem posmehu. Onkraj božjega zakona, ki naj bi ga utelešala, onkraj njene domnevne dolžnosti hišnim bogovom, onkraj njenih finih gest v grških tragedijah, s katerimi se vzdigne iz globine pekla k luči obstoja, ženska razkriva naravnost, ki bi se prej kazala kot grožnja kot pa nenavadnost, če je ne bi zaznamovala določena šibkost: njena naravnost proti starejšim moškim in njena naklonjenost mladim.⁸

Tako kot patriarhalno torej ni enostavno na strani smrti, tako tudi feminizem ni zgolj na strani življenja; in tako tudi »ženskost« (ali »spolna razlika« v besednjaku feminizma razlike), kot »večna ironija skupnosti«, ni zgolj stvar zgodovinsko obstoječih žensk. Gre torej prej za reformulacijo razumevanja razmerja med življenjem in smrtjo, singularnim in univerzalnim, moškim, ženskim in razumevanjem spola nasploh. Če Hegel žensko relegira v polje singularnega in partikularnega, v okrilje doma, družine in privatne sfere v nasprotju z javno sfero države, prava in politike – sfero univerzalnega in pluralnega –, je treba program radikalnega feminizma (razlike) razumeti v nasprotju z zahodno liberalno logiko asimilacije žensk (in domnevno »ženskih« vprašanj – skrbi, materinstva oz. starševstva, reproduktivnega dela in politike spola ter seksualnosti) znotraj še bistveno patriarhalno oblikovane sfere univerzalnega in pluralnega, tj. državnega, javnega in političnega. »Zasebno je politično« ne pomeni zgolj politizacije zasebne sfere doma in družine (ob-javljanje), temveč transformacijo samega razumevanja odnosa med zasebnim in javnim, singularnim in univerzalnim, partikularnim in pluralnim, med življenjem in smrtjo: transformacijo razumevanja političnega kot takega.

*

**ta nergava
piše o prascih, ki jih je treba zrušit**

Na način posmeha oni [ženske in mladi, op. a.] izolirajo zgodovinsko figuro zatiralca, ki se ga želijo osvoboditi.⁹

⁸ Ibid., 43–44.

⁹ Ibid., 44.

V tem smislu je nemara treba razumeti vztrajanje Carle Lonzi pri transgresiji logike gospodstva kot inherentno feministični gesti; ali poziv Luce Irigaray k prenosu ženskosti oz. spolne razlike iz polja singularnega in partikularnega v polje pluralnega in univerzalnega kot način transformacije političnega in ne zgolj kot asimilacijo znotraj obstoječega (patriarhalno konstituiranega) političnega ali segregacijo v partikularno politično sfero (politika spola in seksualnosti kot zgolj partikularno interesno področje populacijske niše). Ali tudi: vztrajanje Adriane Cavarero na »ontologiji individualnega« ter »ontologiji nagnjenosti« kot inherentno feminističnem odgovoru patriarhalni ontologiji univerzalnega in pokončnega, ki zaznamuje obstoječe razumevanje političnega. Zasmehovana tiranija, gospodstvo, nadvladje, »tisti zgoraj«, ki dobivajo boljšo hrano in niso nikoli lačni, tako niso neka konkretna oseba ali skupina oseb (denimo moški), temveč določena logika političnega s podlegajočo (socialno) ontologijo: logika abstraktnega, univerzalnega, logika gospodstva, v imenu katere se življenje zastavlja zavoljo prepoznanja. In proti kateri je mogoče zastaviti ravno (zgodovinsko) neprepoznanost: denimo »odsotnost žensk iz zgodovine« kot spolno razliko, šibkost, ki lahko postane svojevrstna politična moč, ali bolje: moč transformacije političnega. Prav v tem smislu bi lahko rekli, da je življenje – in smrt – treh Sofij eksemplarično.

*

**ta jeznorita
in proti katerim se je treba borit**

Medtem ko se skupnost ohranja zgolj z uničenjem sreče družine in z raztopitvijo samozavedanja v univerzalnem samozavedanju, obenem s tem, kar zatira, in s tem, kar je obenem bistveno zanjo – z drugimi besedami: z ženskostjo nasploh –, proizvaja lastnega notranjega sovražnika.

(Iz poglavja »Duh« v Heglovi Fenomenologiji duha)¹⁰

Medtem ko je torej življenje treh Sofij eksemplarično v svojem zoperstavljanju logiki gospodstva, logiki univerzalnega, pa de-singularizirano obnašanje kuharic, ki so določene in sploščene na zgolj eno značajsko lastnost, ki je njihovo ime, tvori to zoperstavitev v neeksplicirani latenci. Četudi kuharice pridno in vestno reproducirajo kanon-futer sistema (življenje soldatov) in obstoječi red s svojo spontano konzervatorsko ideologijo, pa obenem s svojo brezbriznostjo in nerazumevanjem tvorijo ženskost kot latentno »notranjo sovražnico« skupnosti (obstoječega reda), o kateri piše Hegel. Prav s svojo vztrajno zavezanostjo partikularnemu in singularnemu, tj. reproduktivnemu (četudi na način poslušnosti, ki nikakor ni družbeno transgresiven), ironično spodkopavajo univerzalne pretenzije logike gospodstva: »ta sanjava« s svojim obotavljanjem in sanjarjenjem o soldatih, »ta nergava« s svojim razmerjem s soldatom, »ta debela« s svojo požrešnostjo, »ta jeznorita« s svojim pritoževanjem, vse pa s svojim opravljanjem, kažejo smer ironičnega odklona tudi znotraj logike, ki deluje nadvse poslušno.

¹⁰ Ibid., 43.

*

ta fina

piše o prihodnosti, ki čaka svetla in lepa nekje na koncu teh listov

*Prihodnost sveta je odprta: leži v ponovnem ubranju poti od začetka, tj. začenši z žensko kot subjektom. V sebi prepoznamo zmožnost popolne transformacije življenja. Ne da bi ostajale znotraj logike gospodarja in hlapca, prihajamo do samozavedanja: mi smo Nenadejani Subjekt.*¹¹

V nasprotju s to ironično latenco transgresivne ženskosti pa lahko imamo življenja treh Sofij za eksplicitno transgresivna, tj. eksemplarična, če jih razumemo kot nosilke določene odklonske ontologije subjektivnosti in družbenosti, z njihovim specifičnim odnosom do življenja in smrti: ne zgolj potrditev življenja proti logiki vojne in smrti in tudi ne zgolj sprejemanje smrti kot nujne stopničke v boju za pripoznanje znotraj logike gospodstva. Tri Sofije se ne srečajo s smrtjo kot nosilke abstraktnih idej ali zagovornice univerzalnih vrednot: naposled je pravzaprav vseeno – iz besedila nikoli zares ne izvemo –, kaj konkretno piše na listih, ki frčijo po zraku; izvemo zgolj za abstraktna univerzalna določila, ki se ponavljajo – »piše, kar piše vedno« – in ki jih kuharice ironično nizajo skorajda na način zasmehovanja (svoboda govora, enakost, boj, vrednote itn.). Tri Sofije se s smrtjo soočajo ne toliko zaradi svojih idej, bolj zaradi svojih odklonskih življenj: zaradi ljubezni do modrosti in svobode ter ljubezni same, kar jih je vodilo stran od zgolj-reproduktivnega dela, od reprodukcije življenja in družbenega stanja, stran od mesta, odrejenega ženskam. Tri Sofije se s smrtjo soočajo kot nosilke partikularnega in singularnega (posameznega, posamičnega življenja) kot inherentno političnega na način, ki uhaja pripoznanju – in logiki (političnega) pripoznanja – s strani oblasti – način, ki uhaja dialektiki gospodar-hlapec, tj. logiki gospodstva. Tri Sofije kot nosilke partikularnega in singularnega prav KOT političnega torej izrisujejo »Nenadejani Subjekt« (feminizma) ...

*

ta zamišljena

in še

sneg

*Kjer koli se ženska razkriva kot »večna ironija skupnosti«, lahko prepoznamo prisotnost feminizma. [...] Feministično gibanje je obenem cilj in sredstvo vsake temeljne preobrazbe človeštva. [...] Žensko gibanje ni mednarodno, temveč planetarno.*¹²

Strategije potujitve v obravnavanem besedilu (igra v igri, mešanje časov in krajev, eksplicitno naslavljanje fiktivnosti, zgodovinske ne-ustreznosti dogajanja ipd.) tako nimajo zgolj funkcije rušenja odrske fikcije

¹¹ Ibid., 59.

¹² Ibid., 44.

kot tekstualnega stila po zatonu dramskega, temveč jih lahko razumemo v eksplicitno sporočilni funkciji strukturiranja eksempla oz. gradnje življenja kot eksemplaričnega, kot tistega, ki reformulira razmerje med singularnim in univerzalnim s premestitvijo razmerja med življenjem in smrtjo. Tri Sofije tako niso zgolj zgodovinske figure (njihovo zgodovinsko verodostojnost besedilo naposled vseskozi spodkopava prav s potujitvenimi postopki), temveč so partikularne zgodovinske karakteristike njihovih življenj (in smrti) destilirane v eksemplaričnost dejanja zoperstavljanja singularnega (življenja) univerzalnemu (logiki gospodstva). In prav to je tisto, kar se vrača in kar »piše vselej«: ženskost ali spolna razlika kot »večna ironija skupnosti« dobi značaj feminističnega (boja) šele tedaj, ko dobi obrise »nenadejanega subjekta«, tj. ko je prenesena iz zasebne sfere apolitičnega partikularnega in singularnega (doma, družine in reproduktivnega dela), kjer tvori inherentnega sovražnika skupnosti (tj. obstoječih družbenih razmerij) zgolj v latenci (denimo kuharice), v sfero politične javnosti, ki s problematizacijo razmerja med javnim in zasebnim, singularnim in univerzalnim ter življenjem in smrtjo to politično javnost transformira (ali, bolj skromno, kaže na potrebo po njeni transformaciji): tri Sofije in njihove smrti, ki so ena sama smrt – obglavljenje kot kaznovanje-žrtvovanje.

*

ta nergava

piše o upor, ki ga je treba zaneti, za čast in svobodo

*Ženska ni v dialektičnem odnosu z moškim svetom. Zahteve, ki jih postavlja, ne predstavljajo antiteze, temveč prehod na povsem drugo raven. To je točka, ki bo najverjetneje predmet nesporazuma in na kateri moramo nujno vztrajati.*¹³

Tri Sofije tako nikakor niso zgolj ženske žrtve, ki podlegajo moškim rabljem – kot rečeno, so tudi soldati prav tako rablji kot žrtve obstoječe hegemonije univerzalnega na polju političnega; prav tako, kot so kuharice obenem tiste, ki reproducirajo to hegemonijo (s poslušnim reproduktivnim delom in moralnim konservativizmom) in jo hkrati na trenutke (ironično) notranje sprevačajo s svojim nezanimanjem in nerazumevanjem, s svojo vztrajno »privatnostjo«. Eksemplaričnost življenj treh Sofij tako nemara izrisuje ženskost kot »Nenadejani Subjekt« (feminizma), a nikakor ne enostavno kot žrtev patriarhata ali nasprotje moškega. Ženskost kot »Nenadejani Subjekt« je to ravno na način njene odsotnosti, njenega »tisočletnega izbrisa iz zgodovine« (tj. sfere javnega, politično pluralnega in univerzalnega), kakor spolno razliko definira Carla Lonzi: je produkt zgodovine nasilja, ki v svojem vračanju oblikuje določene subjekte kot ženske in določene nestandardne instanciacije tovrstnih subjektivnosti kot odklonske: ni nič biološko ali zgodovinsko danega, temveč je zgodovinski produkt, zgodovinsko spremenljiv (četudi vračajoč se v zgodovini). Tako

¹³ Ibid., 56.

razumljena spolna razlika je blizu dvojno zanikanemu bistvu ženskosti, o katerem piše Catherine Malabou, ki omogoča pripoznanje realnega obstoja zgodovinsko konstituiranih ženskih subjektivnosti, obenem pa razpira zgodovinsko postajanje njihovi spremembi, ki je obenem sprememba zgodovinske logike, ki jih je konstituirala (in torej ne zgolj njihova osvoboditev, pripoznanje, asimilacija v logiko obstoječega, tj. logiko gospodstva).

In v luči večnega vračanja logike gospodstva ter ironične ženskosti, ki jo izpisuje, se lahko vprašamo, kakšno luč na možnost transformacije obeh meče pričujoče besedilo. Nemara tovrstno (glej spodaj).

*

ta debela

to piše

kar piše vedno, saj veš, kar piše ponavadi

Povsem drug svet vznika iz povsem drugega subjekta. Treba ga je zgolj izgovoriti, da bo slišan. Delovanje postane enostavno in osnovno. Ni ciljev, je zgolj sedanjost našega tukaj in zdaj. Mi smo temna preteklost sveta, mi dajemo obliko sedanjosti.¹⁴

*

ta dolgocajtna

aha, ja, seveda, saj potem pa ne rabim očal

ampak kam sem jih pa vtaknila?

Viri

Cavarero, Adriana, 2013: *Inclinazioni: Critica della rettitudine*. Cortina Raffaello.

Beauvoir, Simone de, 1973: *Le Deuxième Sexe I*. Paris: Editions Flammarion.

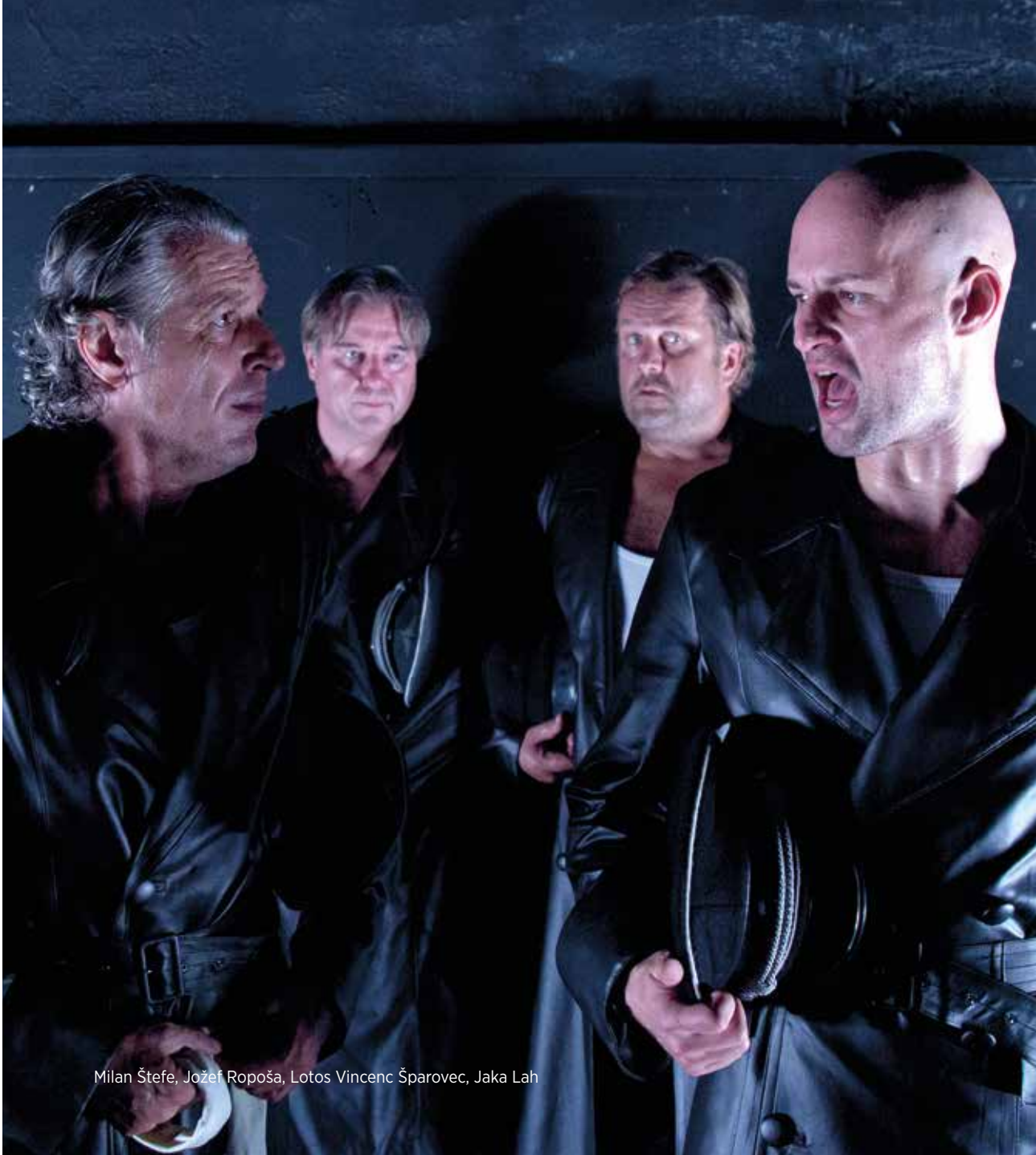
Beauvoir, Simone de, 1973: *Le Deuxième Sexe II*. Paris: Editions Flammarion.

Irigaray, Luce, 1996: *I Love to You. Sketch for a Felicity Within History*. New York: Routledge.

Lonzi, Carla, 2010: *Sputiamo su Hegel e altri scritti*. Et al Edizioni.

Malabou, Catherine, 2011: *Changing Difference*. Hoboken, NJ: Wiley.

¹⁴ Ibid., 59.

Milan Štefe, Jožef Ropoša, Lotos Vincenc Šparovec, Jaka Lah

Anja Krušnik Cirnski

»SPOKOJNOST TISTEGA, KI SEDI NA VARNEM«¹

»Nekdo bi moral reči: glej, jaz sem človek, ti si človek, ni pomembno, na kateri strani so bili najini predniki. Poglejmo na stvari kot ljudje: vse strani so se motile. Torej, treba je razumeti stvari s človeške perspektive: ne gre za upravičevanje in opravičevanje dejanj, temveč za to, da poskušaš razumeti, zakaj se je nekaj zgodilo. Če lahko to prepoznamo, potem se lahko iz tega nekaj naučimo in naši generaciji ne bo treba ponoviti preteklosti.« (Joshua Oppenheimer, avtor dokumentarcev *Teater ubijanja* in *Pogled tišine*, v intervjuju za RTV Slovenija)

O besedilu

Dramsko besedilo *sedem kuharic, štirje soldati in tri sofije* je posebno ne zgolj zaradi izrazite avtorske forme, temveč tudi zaradi specifične igre in konverzacije drame med zgodovino in fiktivnostjo dramskega besedila.

Semeničeva je besedilo posvetila trem zgodovinskim osebnostim: Sophii Magdaleni Scholl, nemški politični aktivistki, Sofiji Lvovni Perovskajevi, ruski »teroristki«, in Marie-Sophie Germain, francoski znanstvenici. V edinstvenem univerzumu se tako izgovarjajo resnični podatki o teh osebah, obenem pa dramsko besedilo ostaja zvesto temu, kar je: fikcija. Tako Semeničeva zaključí z obglavljanjem vseh treh sofij,² čeprav je takšno smrt doživela zgolj Schollova.³

¹ Besedna zveza je vzeta iz Galimbertijeve knjige *Miti našega časa*, ki jo citiram kasneje.
² Besedo »sofije« tako kot Semeničeva zapisujem z malo začetnico, saj v kontekstu tega članka prehajajo v pojem.
³ Perovskajeva je bila obsojena na smrtno kazen z obešanjem, Germainova pa je umrla zaradi raka.

Dramsko besedilo je tokrat vedno korak pred nami; ne le da nam ponudi vsa resnična dejstva, igra se tudi z avtointerpretacijo, kar je najbolj nazorno na primeru številke sedem.⁴ Kuharic prav tako ne določa nič konkretnega, Semeničeva jih nekoliko označi z določeno karakterno lastnostjo, npr. »ta fina« ali »ta pedantna«. Obenem pa imajo tudi polnarativno funkcijo, Semeničeva je to prepletla z didaskaličnostjo replik.

Tudi soldati, v tem primeru bolj rablji, niso specifični. Specifični postanejo šele v zadnjem delu, po usmrtnitvi Sophie Magdalene Scholl, ko ena od kuharic in soldati odigrajo nekaj prizorov iz njenega življenja.

Rezultat tega je, da besedilo *sedem kuharic, štirje soldati in tri sofije* ne podaja nobenega določenega dramskega časa ali prostora. Nasprotno, temu se nalašč izogne in pridobi na univerzalnosti vojn in njenih udeležencev (takšnih in drugačnih), obenem pa je – predvsem zaradi sofij – daleč od splošnega, nedorečenega in pomanjkljivega.

Besedilo ustvarja svojevrsten univerzum skorajda nenehnega vojnega stanja. Da pa lahko to vsaj približno razumemo, se moramo najprej posvetiti vojni in njenim parametrom.

Vojna, zvesta prijateljica zgodovine

Umberto Galimberti v knjigi *Miti našega časa* posveti poglavje mitu o vojni. Analizira več aspektov vojne, za nas so pomembni predvsem estetika, krutost in svetost. Pravi, da ne manjka ljudi, ki bi vojno slavili (npr. mediji), manjka teh, ki bi razkrili mit o vojni, ki zgolj prekriva grozo vojne, sprenevedanje, pomanjkanje (samo)kritike. Posledica tega je črno-bela slika o vojni.

Če gre v vojni za samooboževanje nacije (domoljubje) ali religije, gre tudi za dokazovanje večvrednosti in poniževanje sovražnika, vse to pa dosledno utiša kakršno koli nestrinjanje in kritiko. Galimberti (2011: 328) vojno povezuje tudi z nekrofilijo, »saj zahteva domačnost z lastno smrtjo«. Pravi tudi, da se za udeležence vojne le-ta nikoli ne zaključí, saj je v povojnem času prisotna praznina, ki je bila med vojno zapolnjena z določeno močjo. V podpoglavju *Svetost vojne* piše, da je pri vojni pomembno, da se jo prikaže kot pravično, zato jo obdajo s »svetostjo« (posledično se v spopad interesov vpletejo tudi identiteta, kultura in vera).

Vojne so stalnice zgodovine, zaključí Galimberti, ki zgodovino primerja celo s spiralo. V vedno enakem, brez pravih sprememb, vrtinčastem gibanju se ne more nič spremeniti, kot se tudi ne more nič spremeniti v *sedmih kuharicah, štirih soldatih in treh sofijah*, saj eksekucije uspešno utišajo vsako nestrinjanje sleherne sofije, če je teh sploh še kaj ostalo. Spiralo, zgodovino in eksekucije podpirajo in dopuščajo kuharice, ki sodelujejo »s spokojnostjo tistega, ki sedi na varnem« (Galimberti 2011: 326).

⁴ »sedem je močno število / v sebi nosi mnogotere simbole«

»tu sem zato, da lupim krompir, ne pa da sprašujem«

Skupina sedmih kuharic je skupina zgovornih, a popolnoma neaktivnih žensk vseh vojn skozi zgodovino. Sedijo, lupijo krompir in zapolnjujejo dramsko besedilo s celim seznamom klišejev, predsodkov, modrosti.⁵ Svet in sebe so uspele prepričati, da so skupina stark, ki živi svoje življenje, kot jim je bilo zapovedano, in se ognejo kakršni koli odgovornosti do sveta in soljudi. Nasprotno, njihov vsakdan je proizvodnja hrane za vojake, kar pomeni, da so one tisti stroj, ki vojno sploh poganja.

Ker so na svetu od začetka vojn, poznajo že najhujše grozote, zato jih nič več ne preseneti. Grozljivi načini smrti se ponavljajo iz vojne v vojno, zato niti ne vedo več, kdaj je ženska rodila otroka sredi požara – ali je bilo to pred nekaj dnevi ali stoletji. Posledično so otopele, ne čutijo groze, niti žalosti. Kakor mi tudi one doživljajo vojno le še skozi številke.⁶

Trenutek, ko je otrplost občutenja prekinjena, so prav eksekucije treh sofij, a ne zaradi ganjenosti ali usmiljenja, nasprotno, prav rade modrujejo, kako bi se lahko sofijam življenje drugače izteklo, če ne bi bile razvijane teroristke. Ob tem ko sofije brez obžalovanj drvi v smrt, kuharice vzbujajo soldati. Replike kuharic so v trenutkih eksekucije polne sla.

Drugačnost sofij zavračajo z modrostjo stark, obenem pa z zavračanjem samim vedno bolj potrjujejo svoj strah pred drugačnim in novim, saj je njihov svet svet tistega, ki sedi na varnem, kot bi rekel Galimberti, ustaljena spirala, kjer so razburljivi le soldati s sekiro nad tnalom. Sofije, kot huda grožnja temu svetu, kot nasprotovanje modrosti starcev, potemtakem morajo biti usmrčene.

Sofije in smrtna kazen

Smrtna kazen se v svetovni zgodovini nenehno pojavlja. Poznamo jo že vsaj od antične Grčije. Dandanes jo povezujemo predvsem z Ameriko in serijskimi morilci, a pravzaprav je skozi zgodovino močno povezana s totalitarnimi režimi in vojnami. Gre, kot v primeru Perovskajeve in Schollove, za politično nasprotovanje, nestrinjanje, ki predstavlja alternativo določenemu (totalitarnemu) režimu.⁷ Te ljudi mora sistem eliminirati, da lahko ostale (kuharice) uspešno ohranja v delnem sprenevedanju in nezavedanju, torej deluje predvsem na zastraševanju.

»V delu o zločinih in kaznih je Beccaria dejal, da smrtna kazen ni pravica, pač pa je samo vojna, ki jo država vodi proti državljanu, za katerega misli, da je potrebno ali koristno, da ga uniči« (Makarić 2014: 38). Glede na ta citat si oglejmo tri sofije.

⁵ »vsega preveč od zmeraj, polna rit / vsega, potem pa človek ...«

⁶ »za tristo ust smo ga nalupile / potem pa nihče ni prišel jest / vsi so umrli«

⁷ Na Slovenskem je bilo po drugi svetovni vojni, tj. med letoma 1945 in 1951, podpisanih kar 211 smrtnih kazni, od tega 203 zaradi političnih kaznivih dejanj, navaja statistiko Makarić v diplomski nalogi *Smrtna kazen: pro et contra*.

Sophia Magdalena Scholl, članica Bele vrtnice, ki je bila aretirana zaradi posredovanja letakov, na katerih je pisalo, da je treba strmoglaviti nacistični režim. Med zaslišanjem je predstavila sebe in svojega brata Hansa (ki je bil prav tako usmrčen) kot osrednja akterja te akcije. Usmrtili so jo le nekaj mesecev pred dvaindvajsetim rojstnim dnevom.

Sofija Perovskajeve, potomka carice Elizabete, rojena v aristokratski družini, je bila oklicana za prvo rusko teroristko, saj je bila ena od osrednjih akterjev pri umoru carja Aleksandra II. leta 1881. Istega leta je bila zato tudi obešena.

Marie-Sophie Germain, francoska matematičarka, fizičarka in filozofinja, je pri rosnih trinajstih doživela francosko revolucijo. Navkljub temu, da so bile ženske v znanosti, milo rečeno, slabo sprejete in da je starša nista podpirala (celo nasprotno), se je izobraževala sama in tako postala ena najpomembnejših francoskih znanstvenic. Umrla je zaradi raka na dojkah.

Že po kratkih opisih intrigantnih življenj teh treh žensk lahko vidimo, zakaj so bile določenemu sistemu nevarne in zakaj so pristale v besedilu Simone Semenič med tnalom in sekiro. Pravzaprav ne gre več za pravično ali krivično, maščevanje ali odpuščanje, kot o tem govori Galimberti, temveč za indoktrinacijo slehernika, gre za eliminacijo alternativnega, eksekucijo nasprotnikov obstoječe in dominantne ideologije.

Zaključek

»Time will heal everything; but what if time is the illness?« (*Wings of Desire*)

Lahko bi rekli, da besedilo *sedem kuharic, štirje soldati in tri sofije* govori o tesni verigi prijateljic: pasivnost, strah pred drugačnim, eksekucija, vojna in ne nazadnje zgodovina ali preteklost. Joshua Oppenheimer pravi, da bi se iz le-te morali učiti in poskušati razumeti, zakaj se je nekaj zgodilo. Galimberti pa pravi, da brez pravega razsodnika, ki bi prekinil spiralo, nastalo zaradi pravičnosti in maščevanja, to ni mogoče.

Lupljenje krompirja je naš vsakdanjik. Zapolnjujemo ga s popolnoma enakimi pogovori in besedami kot kuharice. Naša apatija hrani aktualna vojna žarišča, neoliberalizem, kapitalizem, sodobno suženjstvo itn.

Sofije so usmrtili. In mi smo vnuki svojih dedov, je rekel Jerman.

Bibliografija

Galimberti, Umberto, 2011: *Miti našega časa*. Ljubljana: Modrijan.
Makarić, Danijel, 2014: *Smrtna kazen: pro et contra*. Diplomsko delo. Maribor: Fakulteta za varnostne vede, Univerza v Mariboru.
Oppenheimer, Joshua: *Zgodil se je genocid, morilci pa so (bili) še vedno na oblasti*. RTV Slovenija, dostopno na <http://www.rtvlo.si/kultura/film/joshua-oppenheimer-zgodil-se-je-genocid-morilci-pa-so-bili-se-vedno-na-oblasti/365119>, 26. 6. 2015.

Filmografija

Wings of Desire (Der Himmel über Berlin, r. Wim Wenders, 1987)

Ajda Smrekar, Bernarda Čerina, Tanja Šenovec, Tanja Dimitrievska, Mirjam Korbar Žlajpah, Karin Komljanec

Laura Brataševac

MODROST IN UPOR V BESEDILU SIMONE SEMENIČ *SEDEM KUCHARIC, ŠTIRJE SOLDATI IN TRI SOFIJE*

Dramsko besedilo Simone Semenič *sedem kuharic, štirje soldati in tri sofije* ubeseduje nesmisel vojn, zavrača konformizem in vso neživljenjsko birokracijo, obenem pa neposredno potiska v ospredje doživetje žensk ali celo vseh marginalnih skupin v družbi. Avtorica se na eni strani ukvarja s tradicionalnim in v (patriarhalni) družbi sprejemljivim modelom ženskosti, na drugi pa s kruto usodo številnih posameznic, ki so ta model zavračale in izstopile iz njega. Konformistično miselnost družbe predstavlja sedem kuharic, ki ob opravljanju povsem vsakdanjih ženskih opravil v stilu trač zgodbic komentirajo smrtno obsodbo izbranih intelektualek, revolucionark, aktivistk oziroma tako imenovanih upornic in »terroristk«. Te upodabljajo tri Sofije, in sicer Sophia Magdalena Scholl, Sofija Lvovna Perovskajeva in Marie-Sophie Germain. Zagotovo ni zgolj naključje, da nosijo glavni ženski liki, tako kot v avtoričini igri *medtem ko skoraj rečem še ali prilika o vladarju in modrosti* (2011), tudi v tem besedilu ime Sofija – ime, ki »izhaja iz grške besede *sofia*, modrost, in goduje 15. maja«, kot pomen imena v tekstu predstavi tudi avtorica sama. Kot zanimivost ni odveč dodati, da je v ljudski pripovedi sveta Zofija upodobljena kot mučenka, včasih z mečem, s palmo in knjigo v roki; na nekaterih upodobitvah ima ob sebi butaro, korito in kol, kar naj bi bilo povezano z njenim obglavljenjem.

Iz besedila je razvidno, da so bile vse tri Sofije družbeno aktivne, stremele so k nenehnemu izobraževanju, izpopolnjevanju in ustvarjanju boljše prihodnosti. Življenjsko pot so si radikalno utirale z lastno modrostjo. A ker je družba v tem videla grožnjo obstoječemu sistemu, jih je bilo treba zatreti. Potemtakem se zdi, da je izbor njihovih imen povsem na mestu. »Zgledni predstavniki družbe« (kuharice in soldati) utemeljujejo usmrtitev »prevratnic« z globalnim spolnim stereotipom, s katerim se v svojem prispevku ukvarja slovenska literarna zgodovinarica Alojzija Zupan Sosič (2007: 188), »moški je glava, ženska srce«: moški je družbeno aktivni izobraženec in ženska pasivna, subjektivna in emocionalna varuhinja domačega okolja. A ironični komentarji sedmih kuharic izzevejo pri bralcu/gledalcu ravno nasprotno doživetje besedila. Izpostavijo avtoričino nasprotovanje miselnosti, da je

treba žensko izobraženost, revolucionarnost in aktivnost potisniti v ozadje in jo na vsakršen način zatreti. Avtorica se upira negativnemu odnosu do žensk, ki stremijo k višjim ciljem – takim, ki kot tretja Sofija berejo na skrivaj, ponoči ob soju sveč –, in izpostavi absurdnost ideje »da so dekleta, ki preveč berejo, ki preveč vejo, nagnjena k duševnim boleznim oziroma jih znanje na nepojasnljiv način porine v blaznost«.

Družbena aktivnost in angažiranost sta torej vzrok, zakaj so vse tri Sofije utišane, odstranjene in postavljene nazaj v položaj nevidnega družbenega subjekta, kar kuharice opravičijo z mislijo: »bog že poskrbi, da je prav [...] že tako mlada, si mislite, tako mlada se je začela pečati s prevratniškimi skupinami [...] kdor se med otrobe pomeša, ga prašiči požro«. To se zgodi s posameznicami, ki so se odrekle »dostojanstvu, ki pritiče ponosni ženski«, ženski, »ki ne ve, kje ji je mesto«.

Tu je smiselno dodati mnenje Zdenke Kristan, teoretičarke s področja feminizma in študij spolov, ki pravi, da pomeni največjo grožnjo družbi prav nekontrolirani ženski vstop v družbo. Ženska bi si lahko začela prilaščati tipične moške funkcije: oblast, avtoriteto in možnost svobodne izbire, s čimer bi moškega postavila v odvisni in podrejeni položaj, s tovrstnim delovanjem pa bi oba zavrgla spolu predpisani »naravni« vlogi. Zato jo je treba odstraniti s tega položaja in jo vrniti v pozicijo, ki ji je predpisana. V besedilu Simone Semenič so v vlogo »čistilcev družbe« postavljeni moški, štirje soldati, ki racionalno in skrbno izvršujejo svojo nalogo. »Prelepi mladci v uniformah, [...] lepi kot slika«, s konformističnim delovanjem v družbi predstavljajo nasprotje upornim ter »čisto pritegnjenim baburam« in »noricam«. Četudi se eden od soldatov emocionalno odziva na obsojene Sofije, se ni zmožen upreti nehumanemu družbenemu sistemu. Edini korak, ki ga naredi, je upor nesmiselni birokraciji. Vendar se ostali soldati s tem ne strinjajo, saj ženska, ki opravlja moške družbene funkcije, ne more biti opredeljena kot ženska, temveč je predstavljena kot nekakšen hibrid – pošast, ki vzbuja grozo in odpor (Kristan 2005: 47). Prav zaradi ujetosti med tradicionalno predpisana modela moškosti in ženskosti poveže družba – kuharice – izstop vseh treh Sofij iz omenjenih kalupov tudi z nezmožnostjo biološkega materinjenja. Označi jih kot »suho vejo družbe«, ki zaradi želje po znanju in spremembah niso mogle uresničiti »svojega poslanstva«. Ženska se namreč »mora poročiti, ženska mora roditi, [...] bože mili, saj za to smo tukaj«. Ženska-upornica, ki je izstopila iz »naravno« predpisanih vlog, skuša z vstopom na področje znanosti, intelekta in aktivnega položaja v družbi, ki je sprejemljiv le za moškega, maskulinizirati žensko vlogo. To pa vodi v poženščenje modela moškosti, zato ostaja takšna ženska znotraj patriarhalne miselnosti nesprejemljiva (Kristan 2005: 53).

V dramskem besedilu Simone Semenič te družbene ideje ne ubesedujejo moški, torej soldati, kot bi pričakovali, temveč kuharice – tiste, ki so pasivno sprejele svoj položaj v družbi. Le-te se sicer zavedajo prepada med socialnimi razredi, ker pripravljajo voditeljem družbe za »kosilo od unih tam gor telečja rebrca«, medtem ko se morajo tisti na nižjih položajih zadovoljiti s »krompirjem«, vendar se temu niso pripravljene upreti. Na podlagi tega lahko govorimo o črednem nagonu, ki ni nič drugega kot pristajanje na družbeno konvencijo in

spolne vloge, ki ukalupljajo posameznika. Brezpogojni konformizem je oslepil tako kuharice kot soldate, da ne morejo začutiti stiske bližnjega in mu z občutkom za tisto, kar je prav, humano in ljubeče, pomagati, ker bi morali zato izstopiti iz navidezno urejene in postrojene vrste. Namesto tega se vsi ozirajo v svojo smer, stran od »prevratnikov«, kar avtorica v svojem delu večkrat problemsko izpostavi v liku »ta zamišljene«, ki ostalim kuharicam ne sledi, »ko bi jim morala slediti, nikoli ne sledi«, temveč obsoja človekovo brezbriznost in njegovo slepo sledenje večini.

Sofije poleg svoje usode pred bralca/gledalca postavljajo tudi nesmiselnost in nehumanost prekomplicirane birokracije, ki kroji posameznikovo usodo. Na ta družbeni problem se avtorica odzove z ironijo:

saj je imela možnost dati vlogo za to, da je obglavljena brez preveze, saj zakon dopušča to možnost, saj ima vsak to možnost, ampak pač ni dala vloge in zdaj je sama kriva [...] po sedmem paragrafu zakona o obglavljanju izdajalcev domovine ima vsak obsojenec najkasneje tri dni pred izvršitvijo kazni možnost dati vlogo na pristojno sodišče glede tega, če bi bil obglavljen s prevezo ali brez [...] zakonodajalci so do zadnje črke upoštevali človekove pravice, to je res eden najboljših zakonov pri nas, napreden in demokratičen.

V besedilo je vpet boj z večnim izpolnjevanjem prijav, zahtev, prošenj in časovno določen rok za oddajo dokumentacije, ki upravlja s posameznikovim življenjem v tolikšni meri, da diktira celo način njegove smrti. Posameznik je soočen s številčnim označevanjem in razčlovečenjem ljudi, ki so se znašli v stroju družbe, čemur se upira že omenjena kuharica – »ta zamišljena«. Lahko jo dojemamo kot vest, moralo zahojene družbe, ta pa je ne sprejema, temveč jo dojemamo kot neracionalno in nepotrebno. A omenjeni dramski lik se vseeno obrača h konformistični večini, k zatiralcem izstopajočih iz družbenih kalupov, k posamezniku, k bralcu/gledalcu. Poziva ga k razmišljanju z lastno glavo in k upor:

*in ti?
ti boš kar tiho?
ne boš nič več rekel?
nič pokomentiral?
se boš naredil, da se nič od tega ne odvija pred tvojimi očmi?
ej, me slišiš?
poglej me [...]
skupaj s tretjim privlečeš kovček mimo mene
čisto blizu si, lahko bi samo stegnila roko
samo roko stegnem in lahko se te dotaknem
me vidiš, me zdaj vidiš?*

Avtorica na eni strani ubeseduje večne teme položaja posameznika, predvsem žensk in ostalih marginalnih skupin v družbi, na drugi strani pa svojo obsodbo zbirokratiziranih družbenih sistemov preko igre pretiravanja,

absurda in ironije. To se med drugim kaže tudi v odgovoru kuharic, ko se »ta jeznorita« sprašuje, ali imajo kakršne koli pravice – kar odpira vprašanje o pravicah žensk, pa tudi o pravicah srednjega in nižjega socialnega razreda:

pravice, je rekla

kakšne pravice, lepo te prosim

nehaj s temi svojimi puntarskimi idejami

pravice, je rekla

[...] malo se pa le zadrži, da se tudi tebi glava čez cajt ne zakotali v tisto košaro

Avtorica na ta način ustvarja distanco do teksta in do igre same, obenem pa še bolj izpostavi srž problema. To doseže tudi z neobičajno dramsko formo, saj v svoje besedilo ne vključuje didaskalij – te so vpete kar v govor dramskih oseb, kar odpira vprašanje o (aktivni) odrski postavitvi tega besedila. Kljub tovrstnemu načinu pisanja, ki daje večjo težo besedi kot uprizarjanju dogajanja na odru, je besedilo živo in dinamično, bralca/gledalca pa poziva k razmišljanju, samorefleksiji in aktivnemu dožemanju družbe.

Literatura

Kristan, Zdenka, 2005: *Materinski mit: kultura, psihoanaliza, spolna razlika*. Ljubljana: Delta.

Semenič, Simona, 2014: *sedem kuharic, štirje soldati in tri sofije*. Ljubljana: MGL.

Zupan Sosič, Alojzija, 2007: Spolni stereotipi in sodobni slovenski roman. *Primerjalna književnost*. Letn. 30, št. 1, str. 109–120.

Vesna Hauschild

NARAVNE KATASTROFE SREČANJA PRESENEČENJA

Ljubljana, Glastonbury, London, poletje 2015

Članek posvečam Zdeni + Janetu v leto 1984

Opomba: članek zajema tudi elemente pogovora s Simono Semenič prek Skypa v juliju 2015

I. O NAJNOVEJŠEM DELU SIMONE SEMENIČ

Zelo clever/inteligentno povezovanje *vsečasja* sveta, kot ga poznamo in ki se združuje v tukaj in zdaj med vsakim branjem teksta/predstave na gledališkem odru.

Inteligentna forma, liki in montaža njihovih replik zbuja veliko človeške (samo)ironije, v replike vnesene didaskalije razgibajo ritem, dodajo sočnost in na momente komičnost, razplaten jezik poživilja in delno zamegli pregled nad tem, čigave konkretno so določene ideje/replike in kako dobro liki poznajo sebe v primerjavi s tem, kako jih vidijo drugi liki. Menim, da avtorica namiguje na to, da je vsaka misel lahko od vsakogar, odvisno pač od okoliščin, v katerih se nahaja. Spiralna/ciklična dramaturgija ponuja tako na nivoju forme kot na spiritualnem nivoju dojemanja človeškega življenja sklep, da se lahko v drugačnih okoliščinah situacije odvijajo drugače. Možnosti za preigravanje so!

Zdaj ko je dramski tekst končan (poletje 2015), ponuja režijski in igralski izziv (za jesen 2015), vav: 1000 & 1 možnost za uprizoritev! Zanimivo bo videti, kako se tekst obnaša v novi obliki, na odru, katere teme bodo izpostavljene, kako ga doživljajo igralci in kako publika. Menim, da zmora in mora ta sodobna, z Grumovo nagrado nagrajena drama naslovnike nagovoriti na mnogih nivojih: jih zabavati, razburiti, pomiriti, širiti obzorja ... Kdo bo videl kaj in zakaj? ;)

A je to političen teater?

»Ne piše se ji dobro, študentki.«

»Vedno se kaka kilca [krompirja], dve ali pa sto nekje založi in tudi jutri, vam povem, tudi jutri se bo par deset kil nekje založilo.«

»Če noben od nas ne prijavi, ne bo nihče vedel.«

»To morda sicer res ni zgodovinsko natančno, zaradi tega pa ni nič manj resnično.«

»Pravila so taka ...«

Konkreten primer iz prakse svobodnega umetnika:

Ko hoče svobodnjak (nas je kar dosti) udejanjiti svoje vizije, se prijavlja na razpise za sofinanciranje na določenem – odrečenem – prostoru za takšne zadeve, je treba v določenem roku oddati vlogo in točno slediti navodilom. O uspešnosti vloge odloča peščica izven tega kroga s svojstvenim okusom in vizijo. Člani peščice včasih pridejo v krog. Sprašujem se, ali posedijo/postojijo/poležijo notri dovolj dolgo, da bi lahko razumeli druge vizije in občutili, kaj/kako/komu se dogaja in zakaj.

Včasih so v peščico vmešane Kuharice, včasih prikorakajo tudi Soldati, včasih pripleše zraven/se znajde tam tudi kakšna Sofija.

Včasih svobodnjaki te *izbire tujega* vzamemo osebno in nas bolijo, včasih pa ne in nas ne skrbijo. Včasih pa imamo srečo in se vizije prejemnikov in dajalcev poklopijo.

Dragi bralec/draga bralka: kdo so *zate* v privat in javnem življenju »uni spodaj« in »uni zgoraj«?

II. O O(B)LIKAH LJUDI**O kuhanju in ljudeh**

Ženske so nabirale.

Moški so lovili.

Ženske so (naredile ogenj in) skuhale.

Moški so (naredili ogenj in) spekli.

Ženske kuhajo. Moški kuhajo.

Ženske kuhajo zase (so se naučile same ali pa so jih naučile babice/knjige/mame/itd.), in za družino, in za prijatelje.

Moški kuhajo zase (so se naučili sami ali so jih naučile knjige/mame/partnerke/sestre/itd.), in za družino, in za prijatelje.

Nekateri moški in ženske kuhajo skupaj, vsak malo prispeva, z recepti ali brez.

Nekateri moški kuhajo, ženske pa delajo druge stvari. Nekatere ženske delajo druge stvari, moški pa kuhajo.

Nekateri ljudje kuhajo za keš.

Danes je na svetu tudi veliko *Chefov*/Kuharjev obeh spolov, ki ustvarjajo razna čudesa iz zanimivih sestavin s pomočjo mašin.

Nekateri ljudje ustvarjajo keš.

Nekateri ljudje mešajo keš.

Nekateri ljudje pobirajo keš (po tleh, cestah, pločnikih, vodnjakih, vaseh).

Nekateri moški so zelo hvaležni za hrano, ki jo za njih (in zase, čeprav njim navadno servirajo več kot sebi) skuhajo ženske, ki jih za njih skrbi. Eni so se naučili tudi sami kuhati. In to ful dobro. Eni celo eksperimentirajo z recepti, eni pa še celo kar brez. Ženske tudi, sploh če se skoncentrirajo na samo kuhanje in ne na to, kakšen naj bi bil končni rezultat. Ki pa se čisto na koncu zgodbe o živilih in prebavnem traktu znajde nekje pod zemljo na Zemlji in se nato reciklira v novo/drugačno energijo.

Nekateri ljudje sploh nič ne kuhajo, ker:

a) eksistirajo na vnaprej pripravljenih sendvičih iz trgovine, ker nimajo časa in/ali volje, da bi si sami kaj (vnaprej/na zalogo) skuhal,

b) zaradi različnih okoliščin nimajo moči (denarja/energije) za pripravo hrane in/ali možnosti, da bi pridobili vse potrebno za kuho (vključno s tistim/tisto, ki bi kuhal/kuhala),

c) sovražijo sestavine, ki so na voljo/niso po njihovem okusu,

č) so alergični na sestavine, ki so na voljo in le-te povzročijo telesu več škode kot koristi, zato se sranju (tudi dobesedno, posledično) raje odrečejo,

d) jim odgovarja hrana, ki je ni treba dodatno toplotno obdelati,

e) jim bolj kot hrana diši pijača (voda, nektar, vodka, rožce pa tko),

f) pač niso kar naprej lačni/ne potrebujejo veliko energije v obliki hrane, ker jih bolj nahranijo druge stvari, ki jih delajo s strastjo,

g) so med nami prisotni v drugi obliki/energiji in zato ne potrebujejo hrane, kot jo poznamo Zemljani.

O vlogi spolov in delovanju

Ženske smo bile skozi preteklost velikokrat zatirane, feministična gibanja so še pred nedavnim ne tako dolgo nazaj opozarjala na nepravilnost družbe, na vloge, ki so bile ženskam velikokrat vsiljene. Splošno prepričanje je (bilo), da smo ženske bolj čustvene/čuteče in zato manj tekmovalne, medtem ko so moški večinoma bolj neizprosni, hitri pri svojih odločitvah, ki jih sprejemajo z razumom. Zdaj smo ženske dosegle (na večini področij) enakopraven položaj, vendar se je naša izvorna bit med procesom nekoliko zameglila, ob tem pa se je, logično, zameglila tudi izvorna bit moških. Ni ravnovesja. Nekatere ženske so vse bolj moške, v določenih situacijah so primorane nastopiti ostro, da so (u)slišane, opustile so zavedanje, da imajo *tudi* srce, nekateri moški izgubljajo svojo tradicionalno moškost (močan, neustrašen, provider) in se bojijo, sprašujejo, kaj sploh je njihova funkcija

v modernem svetu danes; vloge obeh polov so na splošno zmedene (tu se ne nanašam na lokalno in globalno seksualno orientacijo in spolno identiteto, ki je in mora biti svobodna odločitev posameznika). Ker smo ženske fizično šibkejši (toda energetsko, psihično, čustveno velikokrat vzdržljivejši) spol, ki premore izjemno toplino in srčnost, če si ju dovoli, obstaja še vedno prepričanje, da ne moremo biti enako uspešne na vseh področjih, na primer v poslu, saj smo po naravi manj tekmovalne (in velikokrat požrtvovalne predvsem sebi v škodo).

Moška energetska centra sta glava in srce, ženska pa srce in maternica. Moška energija je po svoji naravi izključevalna, osredotočena na cilj, ne zanima jo preveč, koliko škode se ob procesu pehanja za *uspehom* med procesom zgodi za druge (nekateri vojaki, ki pa pač v dani situaciji v okoliščinah, ki jih narekujejo, kaj morajo storiti in komu), medtem ko je ženska energija po naravi povezovalna, vidi širšo sliko, težje gre »prek trupele« za dosego zelenega cilja, saj jo avtomatično ustavlja sočutje. Ko bo možno in sprejeto, da ženske *tudi* v poslovnem okolju delujemo tako, da obrnemo čustvenost (pri tem mislim predvsem na čustveno inteligenco in po drugih teorijah Howarda Gardnerja na intrapersonalno, interpersonalno in eksistencialno, ne na solzavost in muhavost kot posledico ranjenosti in zapadanja v vlogo žrtve po teoriji) na pameten način sebi v prid, bo delovanje boljše in manj boleče za vse sodelujoče/povezane. Strinjam se s številnimi strokovnjaki, da je čustvena inteligenca poglavitna za uspešnost na katerem koli področju, saj lahko z odprtim pogovorom, kompromisi in iskrenostjo velikokrat hitreje rešimo stvari zavoljo win-win rezultatov kot pa z igrkami (ki so lahko povsem zabavne, lahko pa tudi ponižujoče, begajoče, neplodne).

V drami Simone Semenič so tri Sofije, 1 + 1 + 1, tri poosebljene Modrosti. Vsake nasrkajo v smislu fizičnega propada telesa, pred tem pa se močno trudijo, da bi realizirale tisti svoj potencial, ki jim je pomemben, ki je njihova bit. Podobno je tudi z nami, avtorji. Avtor piše, ker mora in hoče, ne zato, ker bi bil rad imenovan pisatelj/dramatik/pesnik/publicist. Deluje s strastjo, v svoje delo vključi srce, um in telo, če je ideja zrela za prenos/uresničitev, preliva misli na papir po cele dneve, podobno kot Sofija, ki se je učila, učila in učila – ne glede na okoliščine – in pokazala okoliščinam, da misli resno, vmes pozabila na spanje, hrano, kaj šele tuš ipd. Ne zato, ker bi se ji zdelo fajn, da bo izpadla smart, pač pa zato, ker jo je to tako močno zanimalo in je bilo posledično vse ostalo drugotnega pomena. Simona je *Kuharice* pisala, kot mi je povedala, več kot eno leto (vključujoč raziskave na podlagi literature in spleta ter slišane stavke z ulic, torej okolja, v katerem deluje). Kot pravi, je zato tekst hiperrealističen. Razvidno je, da je globoko premišljen in tudi matematično uravnovešen. Tudi tega posveča sinovoma. Obuja tudi spomin na tri Zofke, ki so bile vsaka po svoje izjemne ženske v svojem času in prostoru.

Tiste, ki v vsečasju¹ te drame (pre)živijo, so Kuharice. In daleč od tega, da bi znale *samo* kuhati. Zdi se, da je njihova užitnost glede na naš koledarski čas po merilih ZPS *uporabno najmanj do* (angl. *best before date*),

¹ Dramski tekst z didaskalijami, ki so del replik likov, in replikami likov obravnava zgodovino, kot jo poznamo; zajema čas in situacije od antične Grčije (kumare z vsemi svojimi simbolikami, tzaziki, ki ga jemo tudi danes, pripravi se pa en dva tri/ni ga treba kuhati) do danes.

ne *porabiti do* (angl. *use by date*). So povezovalke programa za *publiko* (Simona se tu sklicuje na gledališki oder; spomnimo se, kaj je o odru pravil Shaky/Shakespeare/Šekspir pa še kdo), opazovalke (ogledalo) druga drugi (v življenju teh likov) in ostalim udeležencem igre življenja na odru. Veliko so videle, slišale, čutile, tudi prebrale, če so le brati znale; veliko vedo.

Podrobneje o Kuharicah

Sestrstvo.

Vsaka od žensk v drami ima svojo vlogo: 1 jo uresničuje z zaprtimi, 1 z odprtimi očmi, 1 jo sprejema in ne misli na druge reči, ker je tako pač lažje funkcionirati v tukaj in zdaj, 1 se ji upira in s tem (ne)namerno travmatizira sebe in tiste okrog sebe, 1 tiho trpi in dela, 1 sanja ... 100 ljudi, 100 čudi.

Ta debela² – super in pogumno se mi zdi, da sama sebe tako okliče. Rada ima slaščice vseh vrst, morda zato, ker sladkosti sprožajo pozitivne kemične reakcije v možganih, ki se jih da sicer sprožiti tudi s seksom, meditacijo, športom, petjem ... morda pa zato, ker so ji pač všeč. Druge (npr. vojake) rada osrečuje s hrano; kuhanje obvlada in smotano je, kadar bojvniki umrejo, preden bi lahko užili sadove izpod njenih rok in rok njenih pomočnic. Vidim jo kot univerzalno mamo, ki pozna brezpogojno ljubezen in jo izreka skozi kuho. Hrana (energija za vojake in kuharice) je pomembna, vse ostalo (čit čet z ostalimi, recimo) manj. Pravi, da hoče mir.

Bob Dylan: Knockin' On Heaven's Door

Mama, take this badge off of me

I can't use it anymore.

*It's gettin' dark, **too dark to see***

I feel I'm knockin' on heaven's door.

Ta nergava – nepotrpežljiva, hoče biti vodja, razloge za obnašanja drugih vidi, kot se zdijo logični njej, včasih je drama queen, pričakuje zahvalo za svoje delo. Pravi, da hoče mir.

Ta jeznorita – neposredna, ne prav posebej tolerantna, najboljša obramba je napad, pri tem ne izbira besed oziroma se ne sekira, kako jo berejo druge in drugi, rada majčkeno pretirava, ni človek, ki bi v trenutku, ko je potrebna akcija, kaj dosti kompliciral, v svojih izbruhih se zdi iskrena, včasih je bila srborita in »gajstna«; horny/potrebna, ima se za kultivirano, obnaša se malce otročje/veliko da na vizualnost, meni se zdi zato tipična *female youngster* (išče in hoče potrditev kolegic glede svoje izbire partnerja). Proti koncu teksta se zdi, da med svojim dolgim časom postaja utrujena, vsega naveličana.

² Kot Fat Amy v ameriški komediji *Pitch perfect 1*, ki govori o a cappella petju in mladih na prehodu v odraslost. Ko močno naličeno blondinkasto dekle v kampusu vpraša Amy, zakaj sama sebe poimenuje *debela*, reče: »Zato, da me takšne, kot si ti, ne bi tako klicale za hrbtnom.«

Ta dolgocajtna – ima malce nizko samopodobo in ne upa vselej izražati svojih misli, veliko je prebrala in veliko ve, včasih pa tudi kaj narobe sklepa, rada deli svoje znanje in zdi se, da jo teži, ker nima prave sogovornice, verjame, da je bog tisti, ki odreja, kdo ima lahko otroke (torej narava), ima veliko mnenj o tem, kdo je primeren starš in kdo absolutno ne, pa tudi, s kom bi smel kdo seksati jo blazno s(k)rbi. Po vetru; verjame in govori, kar je »pametno« verjeti – Sofija je teroristka, vojaški poveljnik je pameten človek. Boji se za svoje otroke. Stara šola. Usmiljenje ji ni tuje. Do konca (če kdaj bo) bo lupila krompir in mesila testo.

Ta fina – rada ima lepe besede, prej jo zanima zven kot pomen, ima se za svetovljanko in dostojanstveno žensko, če kakšen stavek ni po njeni volji, ga ignorira/skoz en ušes noter, skoz družga pa ven. Svoj nož rada posoja in tudi drugače pomaga. Vešča samokontrole. Njeno poslanstvo je mešanje.

Ta pedantna – natančna, precizna, rada ima red, če vsesplošnega reda ni, si ga organizira v svojem računalniku – v glavi, točna (v smislu časa, se ji zdi), tripa na senzacije. Malce je pokroviteljska do ostalih; tale replika je krasna: »Kdor govori, kar se mu zdi, mora slišati, česar ne želi.« Reže in seklja.

Ta zamišljena – obče mnenje njenih kolegic je, da je bolj tihe, sramežljive sorte, veliko in pozorno opazuje in tudi marsikaj zaznava, zdi se, da ima stik z višjo silo, ne ljubi se ji kregat, malo govori, a veliko pove (ali jo kdo razume, je pa vprašanje), ne zna/noče (?) se štuliti, med temi kuharicami je »tazadnja na vrsti«, ampak vseeno pride do besede (in včasih je pogled vreden 100 besed), skuša ponavljati tuje vzorce, da bi se lažje vklopila, a to ni v skladu z njeno naravo, tako da jo druge itak vidijo kot »čudno«. Meni se zdi čudežna in bi se z veseljem še pogovarjala z njo. Obstaja(la bo) od začetka sveta.

Vse so povezane, tako s Sofijami kot z vojaki – krvno ali kako drugače; morda iz preteklih življenj, morda se pa samo rade igrajo family constellation, da jim hitreje mineva bivanje v dOOOOOOO1gem času.

Ko vsaka doda, kar zna in kar ima, nastane nekaj novega.

Heraklit: Vse teče.

Nebo, zemlja, in vmes.

Kje je na tej poti človek? Obišči brezplačni video na <http://youtu.be/dBlcMqcgU8>.

Človeške potrebe in spomini

Kot vsi ljudje so tudi Kuharice v določenih trenutkih nostalgичne, zaskrbljene, pozabljive, jezne, žalostne, ranljive. Pa tudi vesele, zabavne, igrive.

Kaj je *close*?

nepovabljen dotik, ki nekaj hoče

poljubček v zrak

kviki objemček na 0,7 m

objem

objem, pri katerem sta dve telesi tesno skupaj in se čuti srčni utrip drugega in še kaj zraven dotik, ki strese

pogled nekam vstran

pogled, ki gleda

pogled, ki vidi

beseda v sožitju z mislimi

besede, ki letijo

besede, ki streljajo

besede, ki ubijejo

ljubljenje

tantra

roka v roki

Kaj je bolj intimno: stik z drugim odprtih ali zaprtih oči?

Elda Viler poje:

G A

D

G

Nora je misel, da grem ljubezen se z njim,

A

D

a mislim pri tem, da ljubim se s teboj,

G

D

blazne, blazne, blazne misli, da si ti,

G

D

Em

A

ljubim se z zaprtimi očmi.

.

D

E

Nora je misel, da pozabila bi z njim

A

D

vse dneve, noči ljubezni najine

G

A

še v preteklosti, ki je,

D

je spomin.

Kuharice včasih hrepenijo, nostalgirajo in patijo, toda z zavedanjem, da se svet vrti naprej, one v njem in z njim:

Rolling with the times, foto: VH.

Hrepenenja

Nekatere ženske hrepenijo po moški energiji, zelo, bolj ali manj, iz različnih razlogov. Vsi ljudje, ne glede na spol, si želimo pozornosti, dajanja in prejemanja ljubezni. Nobena Kuharica ni 100% odporna na sile narave; vsako zebe, kadar je zanjo premraz, in vsaka crkuje, kadar je vroče. Vpijajo okoliščine, tako kot zemlja/prst. Ne morejo kaj dosti vplivati na sušo, na naliv. Ampak ni panike – že dolgo obstaja škaf, multifunkcionalni predmet, s katerim lahko ljudje marsikaj počnejo.

- Za mravljo je škaf usodno morje
- za malega psa (če le nima hidrofobije) zabaven bazenček
- za zajetno akvarijsko ribo (če le ni slepa) vodna kletka brez oken
- za dinosavra igračka za dlesni.

Hrošči. Nekateri bi jim v določeni situaciji rekli tudi mrčes, uničevalci krompirja ali pa živalce, ki so takih lepih barv. Lahko vidijo prek škafka?

John Lennon:³ *Imagine*

*Imagine there's no heaven
It's easy if you try
No hell below us
Above us only sky
Imagine all the people
Living for today ...
Imagine there's no countries
It isn't hard to do*

³ Isti človek, ki je s skupino The Beatles realiziral tudi komade *All you need is love*, *I want to hold your hand* in *Let it be****. Z Yoko Ono naj bi imela lepo/globoko/polnovredno zvezo, in sodeč po njenih intervjujih, si je John res prizadeval za to, kar je pisal in pel (torej govoril), in v to verjel.

*Nothing to kill or die for
And no religion too
Imagine all the people
Living life in peace ...
You may say I'm a dreamer → glej [Ta zamišljeno](#)
But I'm not the only one
I hope someday you'll join us
And the world will be as one →*

III. O BITKAH

ego ljubezen vojna mir

Po ženski in moški energiji ter po spolu 50/50 mešana folk skupina *Apples I'm home* nam na vetru in mrazu sredi Richmond parka sporoča:

*So, is it over now? [...]
She said: Some things were never meant to be broken
He said: Some things were never meant to be
Take in this land, take in this sky
don't let in all pass you by
there's a world out there **beyond**
you and me*

Vojaki

Vojak IV: diplomat, team player

Vojak III: bolj kot sočutje ga zanima lastna rit, a je vsaj iskren v tem, da se boji nadrejenih in verjetnega odvzema bonitet

Vojak I: sočuten, a brez moči, da bi kaj spremenil; je pač samo izvrševalec ukazov⁴

⁴ Paulo Coelho, nekakšen brazilski Čarovnikov vajenec. Potem ko je že doživel marsikaj, prepotoval mnoge poti in tudi zamenjal mar-sikatero državo (kar ni enako kot potovanje, se strinjam), kolikor je potreboval, spoznal duhovnost in telesnost in, logično, tudi inte-lektualnost, in še vedno ni našel notranjega miru, v avtobiografskem potopisnem romanu *Alel* govori o tem, kako je v enem izmed prejšnjih življenj izvrševal vlogo rablja, danes pa ima priložnost, da se vnovič sreča z žrtvijo; čeprav sta zdaj oba v drugačnih oblikah. Obstaja več možnosti: a) da se zamera vleče naprej, b) da se njuni energiji na hitro združita med seksom (ona čuti, da mora, noče biti spet zavrnjena, saj je to v vseh pogledih grozen občutek, njega sicer ful mika, a se upre, ker ima zdaj ženo, s katero se razumeta in ljubita) in potem vsak odide po svoje, c) da se rabelj in žrtev pomirita med seboj. Najprej se med seboj (po)merita, ko pa oba sprejmeta okoliščine (on jih razume bolj detaljno kot ona, ampak za razplet to ni pomembno), mu žrtev odpusti in s tem tako ona kot on dosežeta notranji mir. Kar tako na horuk pa se to v vsakodnevni rutini življenja najbrž tako zlepa ne da/zmorejo razsvetljene izjeme, morda?

Vojak II: kolerik, rad nerga

Bitke s seboj/v sebi

Ta debela reče z mislijo na Sofijo: »Ti si sama sebi rabelj, nesreča babja.«

bitke

1 ali več oseb z eno ali več

1 skupina proti drugi ali več

1 organizirana religija proti drugi ali več

Ena ali več držav proti drugi ali več/Ena firma proti drugi ali več

Ena družba proti drugi ali več

=

prepričanje proti drug(ačn)im prepričanjem

So prepričanja *preprečenja*?

Danes nekatere države zaposlujejo ljudi, ki so sposobni opravljati delo z nazivom vojak/vojakinja.

Ko je mir, se vsak sam odloči, koliko, kaj in za koga ali kaj bo tvegala.

Mene izkušnje učijo, da je takole: ko nas okoliščine izzivajo ali silijo v borbo in nam je za tiste, ki so v okoliščinah, zelo mar, ovce postanemo levi, pograbimo borilna orodja, ki so pač na voljo, četudi nimamo predhodnega treninga/spomina mišic/močne potrebe po merjenju moči/...

Takšna dejanja statistično in še kako drugače gledano ne gredo vselej z roko v roki s prav(lj)ico, so pa bržkone – če izhajajo iz *dobrega*, ne iz neke preračunljivosti zaradi zgolj in samo osebnega profita – resnične in v svoji biti *čiste* (angl. *pure*), nedolžne.

IV. LEPA DEJSTVA

Simpl ko pasulj/moje ponotranjene in ponekod (že/še) splošno uveljavljene resnice/dejstva za nas, ljudi, v 21. stoletju

Napredek, ki ga je skozi čas, kot ga pozna človek, s pomočjo različnih energij (ljubezen, narava, fizika, matematika, denar itd.) dosegel človek, ni vedno human: nekdo najebe/nekdo profitira.

Včasih ljudje, včasih živali, včasih rastline = naš planet.

Pekel = prostor in čas (situacija), v katerem ljudje umirajo (v duhovni in/ali fizični obliki)

Nesreča = posledica nepozornosti in spleta okoliščin

Ni treba, da vsak človek ženskega spola postane mati.

Ni treba, da vsaka ženska postane žena.

Organizirane religije so zapletena zadeva.⁵

Molitev pa je v svoji biti *sveča*.

Sofija ne potrebuje veliko, da bi molila: tišino in temo. Mir.

Zdaj že uiber kliše, ampak drži in obeta *lepo*: Spremeni tisto, kar kot posameznik lahko obrneš na bolje v korist tistih, ki jih lahko dosežeš, *in* sebe, vplivaj pozitivno, če ne moreš razumeti, skušaj sprejeti, česar ne moreš spremeniti.

Sekira rabi tnilo in tnilo rabi sekiro. Sekira je lahko kar koli, tnilo tudi, dokler drug drugemu doprinašata k skupni koristi. Za tretjega, na primer človeka, ki ga bosta tnilo in sekira vklestila v sendvič, bo dobrobit tedaj v minusu. Skoraj gotovo je, da bo umrl zaradi glave, dislocirane od svojega trupa. Če bi tnilo in sekiro uporabili za sekanje bolnih dreves in zakurili ogenj, da bi bilo ljudem toplo, bi bilo malo manj škode za ljudi. Če bi človek odsekal zdravo drevo, da bi si zakuril ogenj, bi bila to škoda za gozd → naravo → Zemljo. Ampak če bi človeka ful ful zeblo, ga to verjetno res ne bi brigalo in bi iskal razne načine, da pobije na tla »tisto gorljivo štango«.

Znoj se pojavi, če:

te je strah

je preveč vroče

je situacija fizično/psihično/psihosomatsko naporna

Stvari in živa bitja imajo različna imena v različnih kontekstih.

Vsako živo bitje nekaj razume/dojame/občuti glede na svojo lastno bero informacij, spominov, občutij/izkušenj. Kadar to ne gre, se ljudje zanašamo na statistiko.

Človek lahko obvlada nekaj svojega časa, če čas gledamo po dnevih, ki imajo 24 ur, ne vemo pa, koliko le-teh nas dejansko čaka.

V običajnem dnevu lahko vsak, ki se loteva rutinskih opravil, dokaj hitro izračuna, koliko sekund ali minut ali ur porabi za določeno opravilo.

Ta pedantni gre to super, če je odvisna samo sama od sebe. Ko se vmešajo nepredvidene okoliščine, se čas drugače pelje in njen režim ne funkcionira več 100%.

Včasih tudi sama pozabim, na kateri strani telesa je moje srce in kako ga negovati. Naglica in pritisk ubijata človekovo notranjo uro, zavedanje in še kaj drugega. Čist (St)res.

Drug drugemu smo učitelji, če se hočemo učiti. Drug drugemu smo ogledalo, če se hočemo pogledati → videti. Drugim in sebi smo načeloma fajn, če si pustimo, da smo, kar smo. Če damo na stran razne podatke, pričakovanja/ego ter se osredotočimo na hipno skupno doživljanje, zna biti lepo. Če ne, pa kurc gleda.

⁵ V Londonu se lahko moli v skupini v določenem prostoru in času dneva ter v različnih jezikih, k 1001 božanstvu. V nekaterih od takšnih prostorov in časov, ki sem jih na povabila ljudi, ki jih poznam, obiskala, je vladala pozitivna energija; spoštljivo in razumljivo se je govorilo z namenom doseči zbrane, lahko se je plesalo, vriskalo, pelo ... podajalo roke, se objemalo, če in ker je vsak posameznik tako čutil.

Ko je človek sam, некоč postane dolgčas in sčasoma huda muka; ko je s preveč ljudmi, je kaos/cirkus; ko je z ljudmi na različnih vibracijah, je izziv in včasih mukica; ko je z *domačimi* – s tistimi, s katerimi teče gladko brez posebnih obojestranskih priprav, pričakovanj, odrekanih, zahtev –, je življenje pesem/igra/zabava/užitek/mir.

leksikon pojmov za znosne medosebne situacije, v katerih je treba govoriti

hočem : hočeš

želim : želiš

potrebujem : potrebuješ

moram : moraš

zmorem : zmoreš

sklepam/predvidevam : sklepaš/predvidevaš

mislim : misliš

vem : veš

čutim : čutiš

sem : si

POTIČKA SVETA < ---- > SVETA POTIČKA
 Torej št. 1: imamo 7 kuharic, 4 vojake, 3 sofije.
 Torej št. 2: kuharice sedijo v polkrogu, druga polovica kroga so vojaki in sofije ...

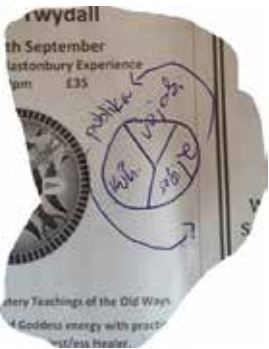

Foto: VH.
 Dragi bralec, draga bralka, na kaj *tebe* asociira moja risbica?

V. OJOJ, K(D)AJ BO ŽE/PROSIM, NE ŽE SPET/BRING IT ON!/GLEJ, SONCE!/DEJ MIR
»Human time does not turn in a circle; it runs ahead in a straight line. That is why man⁶ cannot be happy: happiness is the longing for repetition.«
 — Milan Kundera, *The Unbearable Lightness of Being*
»The Greek word for »return« is nostos. Algos means »suffering«. So nostalgia is the suffering caused by an unappeased yearning to return.«
 — Milan Kundera, *Ignorance*
 Sofija v času, ki se je že zgodil, komaj čaka, da se usede na vlak.
 Coelho: Življenje je vlak, ne postaja. Vlak za premikanje potrebuje še kar stabilna tla, hence tale risbica (lahko bi bila pa tudi spirala, krivulja ali val).

----->

:D :): (: :! :O &-) :/ :f :) :! :O :o :) : (:? :! ?;) ?

po domače: ne vem(o) O

VI. COMIC RELIEF/ASOCIACIJE ZA ZABAVO
Krompir

Vse *lahko* lupijo krompir, ki je popularno živilo kot nekod riž, pšenica, koruza. Gomolj, ki naj bi v Peruju uspeval že pred n. š., v zavednem času ljudi uspeva po različnih koncih sveta in obstaja mnogo različic.⁷ Njegovi sorodniki so yam, sladki krompir itd. Moja babi – in verjetno mnoge druge *tudi* – reče, da je slab, kadar je naguban, ima črnkaste packe ali pa preveč očesc.

Krompir, hrana za prašiče.

→ luštna pesem za vse nas raznovrstne otroke

⁶ Človek, ne nujno moškega spola.
⁷ V Sloveniji uspevajo sorte, ki imajo rumeno ali belo meso, njegov glavni škodljivec pa naj bi bil *Phthorimaea operculella* oz. po domače krompirjev molj. V tujini uspeva mnogo različic, tudi z modrim/vijoličastim mesom in tudi tisti, ki je GM. Meni je všeč sladki krompir, ki spada v družino slakovk, tudi yam je zanimiv. Iz njega se lahko dela vse živo (če ni prej kuhan, lahko povzroča težave, ampak ga je itak že na pogled zoprno žvečiti, tako da ga bi po goli logiki človek hotel skuhati), med drugim sladice. Bob Dylan v *Lay, Lady, Lay: Why wait, you can have your cake and eat it too*.

Krompir, hrana za ljudi.

Imeti krompir = imeti srečo

V večini primerov je recept za zdravo človeško življenje v vseh pogledih, če se stvari ne jemlje preveč osebno; namesto kuhanja mule je bolje skuhati kak krompir (četudi je treba izrezati očesca).

Imeti krompir: imeti srečo.

Sreča ima tisoč oči.

Se jo najlažje doseže (tisto, ki ji rečemo notranji mir, če se »na eno oko« zamiži?)

Ko sem bila majhna, se je govorilo, da se je, ko so bili moji starši in še stari starši majhni, govorilo, da če ješ mrzel krompir, dobiš vročino, kar se je potem tudi izkoriščalo, če se komu ni dalo po poti dnevnih obveznosti, na primer v šolo ali v službo.

Angleži, na primer, nimajo težav s tem, da jejo pogretega tudi več dni za tem, ko je bil skuhan, Indijci so nanj precej odporni. Ker je notri tudi čili ali pa poper, da stvar dlje zdrži, moj želodec tudi staro/mrzlo samoso, pripravljeno kjer koli na svetu, komot prebavi.

→ Vsakomur paše svojstven krompir. Če takega krompirja v določenem momentu ni, se pač nima smisla sekirati, ker od tega se skoraj gotovo ne bo kar čudežno pojavil sam od sebe ... ;)

Testek zame – kako jaz sklepam, da bodo določeni bralci dojemali mojo skičico/sveto potičko:

a) znak za Mercedes Benz

b) kr ene črte in krog pa eno čudno kracanje

c) kaj, a ni mogla najt enga čistga belga papirja

d) vse takoj prevest, angleščina nima tukaj kaj iskat, in okrajšave niso prave

d) ne razumem

e) nimam časa

f) 35 funtov?????!!!!!!

g) škoda papirja

... it goes on and on AND ON ...

Čudno zveneče besede

Himere

1. himêra – v grški mitologiji *bitje z levjo glavo, kozjim trupom in zmajevim repom*: motiv himere v antični literaturi / himere na gotski cerkvi; pren., ekspr. včasih je razločno zaznaval rast oblastniške himere v sebi in v tovariših.

2. Chimaeriformes su mala grupa riba vrlo neobičnog, bizarnog izgleda sa velikom glavom i tankim, dugačkim repom (bs)

Gajstna

»Gajstna je tista, ki je polna življenja, ki poka od energije, spretna, hitra, sposobna.

Ko Gorenjci rečejo, da je kakšna gajstna, mislijo, da je živa v postelji. Točno na to se nanaša pridevnik »gajstna«. Strastna, vroča – v postelji, med seksom.

Na Notranjskem pomeni isto.

Če pri nas kdo to reče, misli, da je dobra ženska za pogledat.

Pride iz nemškega Geist, duh, ampak ne tisti, ki ostane za mrtvim, ampak s psihološkega vidika, je živahna, polna energije, skratka da ima v sebi nekaj ...«

»Gajstno dekle je vroče meso – tako vroče, da ob pogledu nanjo tudi tebi postane vroče. Bi rekel moški. Tako vroče, da si želiš, da bi bila to meso ti. Bi rekla ženska.«

Reference

življenje, ki me obdaja

pogovori z zanimivimi ljudmi

knjige, ki sem jih prebrala

predavanja, ki sem jih poslušala

Milan Kundera: *The Unbearable Lightness of Being*, 1984.

Milan Kundera: *Ignorance*, 2000.

<http://www.multipleintelligencetheory.co.uk/> (8. 8. 2015, 23.05)

<http://www.emotionalintelligencecourse.com/> (9. 8. 2015, 13.32)

<http://bos.zrc-sazu.si/cgj/neva.exe?name=ssbsi&tch=14&expression=zs%3D19617> (9. 8. 2015, 14.23)

Battles – fotografija:

<https://www.facebook.com/dosomething>, Facebook, 29. 6. 2015, 12.01, avtor fotografije neznan.

Pujsi – pesem (fotografija):

<https://www.facebook.com/cicibanija/photos/a.100727463605861.1073741828.100718263606781/104488496563091/?type=1&theater>

Facebook, Feri Lainšček poln profil, Cicibanija, 5. 7. 2015, 21.09.

<http://www.wikiwand.com/bs/Himere> (9. 8. 2015, 14.24)

Dr. Špelca Morojna: *Dvignite finančno vibracijo in postavite svojo vrednost*, 2014.

Paulo Coelho: *Alef*, 2011.

Pitch perfect 1

Bob Dylan

<http://www.azlyrics.com/lyrics/bobdylan/knockinonheavensdoor.html>

<http://www.azlyrics.com/lyrics/bobdylan/ladydylay.html>

John Lennon, The Beatles

http://www.lyricsmode.com/lyrics/j/john_lennon/imagine.html

Slovenske vsečasne

Elda Viler: *Nora je misel*

M. Monti/Elza Budau/Milan Mihelič

<http://www.akordi.eu/1827/Elda-Viler/Nora-misel/>

Apples I'm home: *The world out there beyond*

<https://www.youtube.com/watch?v=H5LSA67yvco>

Facebook – naključno čekiranje notifications med 1. in 5. 7. 2015.

<http://gajstne.blogspot.co.uk/2010/11/za-zacetek.html>

Tina Potočnik, Karin Komljanec, Mirjam Korbar Žlajpah, Tanja Dimitrievska

simona semenič

sedem kuharic, štirje soldati in tri sofije

vitomilu in črtomiru

2015

*v spomin sophii magdaleni scholl,
sofiji lvovni perovskajevi in
marie-sophie germain*

ta nergava
no, bomo začele?

ta jeznorita
smo že začele, ne sikaj

ta nergava
ti sikaš

ta debela
mir
alo, gremo
zavesa se dvigne

ta fina
zastor
zastor lepše zveni

ta nergava
joj, ne

ta debela
zastor se dvigne
sedimo v polkrogu
sedem nas
sedem kuharic

ta dolgocajtna
sedem je močno število
v sebi nosi mnogotere simbole

ta fina
mnogotere ...
lepo!

ta dolgocajtna
v bibliji se pojavi petstosedemkrat, salomonova poroka
je na primer trajala sedem dni, potem v psalmih –
sedemkrat na dan te hvalim, potem ...

ta nergava
sedem nas, sedem kuharic

ta dolgocajtna
besede gospodove so čiste besede,
preskušeno srebro, očiščeno sedemkrat

ta pedantna
očiščeno zemlje
preskušeno srebro, očiščeno zemlje, sedemkrat

ta dolgocajtna
aha, ja
preskušeno srebro, očiščeno zemlje, sedemkrat
potem ...

ta nergava
daj že mir, no

ta dolgocajtna
močno število
sedem

ta jeznorita
v rit si ga vtakni
sedemkrat

ta fina
mejduš
a ti je res treba?

ta debela
frajle, zdaj je pa zadosti
tako ne bomo nikamor prišle
alo, gremo
sedimo v polkrogu
sedem nas, sedem kuharic

ta dolgocajtna
čudežno število

ta debela
sedimo v polkrogu
s škafi med nogami
in lupimo krompir

ta nergava
na tone krompirja

ta debela
jaz sem ta debela
tako mi je ime, ker sem bolj močne sorte
bolj obilna, bi se lahko reklo

ta jeznorita
debela ko prasica, bi se lahko reklo

ta fina
no, no
malo se poskusi zadržat, saj vem, da je težko, malodane
nemogoče, glede na tvoje poreklo in vzgojo
ali bi bilo morda bolj natančno reči ne-vzgojo
ampak vsaj pred ljudmi se potruji
namignem proti vam, z nasmeškom

ta zamišljena
z nasmeškom namigne proti publiki
z nasmeškom, v katerem se tre paleta besed
se tre

ta dolgocajtna
jaz sem pa ...

ta nergava
glava me boli

ta jeznorita
tebe vedno kaj boli, in če te slučajno nič ne boli, te pa
tišči
in če te ne tišči, te srbi
ali pa žuli

ta pedantna
jaz sem ta pedantna
ker sem natančna, vestna in točna

ta jeznorita
ker si picajzlasta in dlakocepska

ta pedantna
in smatram ...

ta fina
menim

ta pedantna
in smatram ...

ta fina
menim

ta pedantna
in smatram, da so to najbolj pomembne človeške
kvalitete

ta fina
no, ja

ta pedantna
ali vsaj ženske
najbolj pomembne ženske kvalitete

ta dolgocajtna
jaz sem pa ta ...

ta nergava
in predvsem nadležna

ta debela
o bože mili, kakšne kuzle

ta fina
prave pravcate himere

ta dolgocajtna
zdaj sem pa lahko že jaz na vrsti, aneda, da se predstavim, da pridem do besede, da povem, kako je meni ime
meni je ime

ta fina
se odkašlja

ta dolgocajtna
meni je ime ta dolgocajtna

ta zamišljena
ta dolgocajtna se odkašlja

ta dolgocajtna
zato ker menda dolgovezim, ker menda veliko preveč govorim

ta nergava
in nič ne pove

ta dolgocajtna
veliko preveč, menda, ampak, a veste, to sploh ni res, ker mi v resnici nikoli ne pustijo do besede, ko pa končno pridem do besede, me prekinejo, ta ali ona, najbolj pogosto ta

ta nergava
s prstom pokaže name

ta dolgocajtna
zaradi tega nosim to smešno, da ne rečem poniževalno, ker je poniževalno, na nek način, mislim, saj razumem, zakaj taka imena, vse mi je popolnoma jasno, ampak vseeno, zaradi tega torej nosim to smešno ime, ostanimo torej pri smešnem, ne pri poniževalnem, se mi pa vsekakor dozdeva ...
ta dolgocajtna se spet odkašljam, se odkašljam, da bi končala stavek in že me prekine

ta nergava
jaz sem ta nergava

ta dolgocajtna
me prekine ta nergava

ta jeznorita
jaz sem pa ta jeznorita
najprej mi je bilo ime ta srborita
potem sem bila vmes ta gajstna
zdaj sem pa ta jeznorita

ta nergava
geneza tvojega imena nas ta trenutek resnično silno zanima
a ne bi morda še kaj rekla na to temo?

ta fina
še česa

ta nergava
kaj?

ta fina
še česa
a ne bi morda še česa rekla na to temo?
rodilnik
ne tožilnik

ta nergava
bog se te usmili

ta jeznorita
se zasmejem

ta nergava
se zasmejem z njo

ta jeznorita
skupaj se smejiva

ta fina
jaz sem ta fina

ta debela
ta fina se rahlo prikloni, sede

ta zamišljena
sede se prikloni

ta pedantna
zamiži

ta nergava
in se skorajda ponižno namuzne
kar je verjetno samo odraz odlične vzgoje

ta jeznorita
in porekla

ta fina
jaz sem ta fina
čeprav, če mi dovolite pripomniti, tudi meni se moje ime ne dopade, ne zdi se mi najbolj domiselno, še manj pa okusno
sama bi dejala, na primer, ta uglajena

ta jeznorita
oh, no, a si ne bi izbrala česa za odtenek bolj prefinjenega?
na primer – ta rafinirana?

ta fina
jo igorniram

ta debela
sledi tišina
zato, ker je na vrsti ta zadnja
ona pa čaka
zato, ker je ta zadnja ta zamišljena

ta nergava
in nam ne sledi, kadar bi nam morala slediti
sledi nam takrat, ko ji ni treba slediti

ta dolgocajtna
in se oglašja takrat, ko se ji ne bi bilo treba oglašat
in govori stvari, ki jih nobena od nas ne razume
in ponavlja, ves cajt ponavlja za nami

ta fina
no, pač živi malo v svojem svetu
ampak jo toleriramo, kajne, punce?
ker smo kultivirane

ta pedantna
ta fina pogleda proti nam, potem pa še proti vam

ta nergava
pomenljivo pogleda
da bi lahko vsak bumbar dojel, da je pravkar izgovorila repliko s težo

ta fina
pomirljivo zaprem veke, narahlo spustim brado proti vratu
spoštljiv poklon proti občinstvu

ta jeznorita
s težo, ki označuje njeno svetovljansko osebo

ta zamišljena
ker smo kultivirane

ta jeznorita
mene pa v tem trenutku prime, da bi jo na gobec pa je ne na gobec
ker sem kultivirana

ta nergava
ne glede na poreklo in vzgojo

mimogrede, ko smo že pri poreklu in vzgoji, a ste slišale, kaj se je zgodilo včera?

ta jeznorita
nismo
in drznem si v imenu vseh nas trditi, da si močno želimo, da ne bi

ta nergava
uno dekle, a veste, s poreklom, a veste

ta jeznorita
ampak to so le naše pobožne želje

ta nergava
uno dekle, kako ji je že ime, saj je delala z nami, kako ji je že bilo ime ...

ta debela
tišina
pa ne zato, ker je ta zadnja tako zamišljena, da se je pozabila predstaviti
in tudi ne zato, ker je ta nergava spet začela pripovedovati eno svojih zgodb
tišina zato, ker v tem trenutku vstopijo štirje soldati

ta pedantna
štirje mladi moške v vojaških uniformah
vstopijo eden za drugim

ta nergava
prelepi mladci

ta zamišljena
vstopijo, prelepi, v uniformah
ali pa morda ne vstopijo
morda stojijo tam od samega začetka
prelepi, v uniformah
stojijo tam in jih šele zdaj oblije svetloba
in jih šele zdaj vidimo
in morda, morda sem jih videla že prej, morda jih ves čas vidim
morda jih vse me ves čas vidimo
morda jih samo publika ne vidi
in morda, morda jih tudi publika vidi, vidi njihove obris
jih vidi, kako stojijo tam, od vsega začetka
prelepi, v uniformah

ta debela
stojijo tam, v soju luči, medtem ko me lupimo krompir

ta nergava
na tone krompirja

ta debela
lepi kot slika

ta zamišljena
lepi kot slika
v soju luči
štirje mladi vojaki
prvi
drugi
tretji
četrti
prvi se zazre naravnost vame
boš stopil do mene?

ta pedantna
lupimo krompir

ta debela
ti mladi fantje pa stojijo tam kot slika
in nas ne vidijo

ta nergava
me pa njih vidimo
o, ja, jih vidimo
ja

ta zamišljena
ne boš stopil do mene?
sedem korakov, samo sedem korakov
ena, dva, tri, štiri, pet, šest, sedem
močno število
čudežno

ta fina
pssst pssst
ji nežno rečem, da bi ustavila plaz nesmiselnih besed

ta jeznorita
ker je kultivirana

ta zamišljena
lahko bi stopil do mene
lahko bi se me dotaknil
lahko bi

ta debela
ej, frajla
jo ruknem s komolcem

ta fina
jo sune s komolcem

ta jeznorita
doda ta rafinirana

ta fina
jo igorniram

ta zamišljena
kaj?
a ja
na vrsti sem
predstaviti se moram, nisem se predstavila
oprostite
nisem ...
jaz sem ...

ta debela
ona je ta zamišljena

ta zamišljena
jaz sem ta zamišljena
ker jim ne sledim, ko bi jim morala slediti
nikoli ne sledim

ta debela
alo, hitro, še niti dobro začele nismo
hitro, soldati bojo kmalu gotovi, kmalu pridejo na južino
gremo dalje
hitreje, hitreje

ta pedantna
sedimo v polkrogu

ta zamišljena
v uniformah
štirje
prvi

ta pedantna
z noži v rokah

ta zamišljena
ne boš stopil do mene?
drugi
tretji

ta pedantna
in lupimo krompir

ta nergava
na tone krompirja

ta zamišljena
četrti

ta nergava
prsti so mi otrpnili
sploh ne morem več lupit

ta jeznorita
o, ti uboga uboga revica
a naj ti malo popiham

ta nergava
jo igorniram

ta pedantna
sedimo v polkrogu na desni strani odra

ta zamišljena
prvi drži v rokah sekiro

ta pedantna
široko razkrečene

ta zamišljena
drugi drži tnalo, komaj ga drži, težko je

ta pedantna
s škaфом med nogami

ta zamišljena
sekira in tnalo
čeprav bi morala biti giljotina

ta jeznorita
vendar to ne bi bila tako lepa slika
sekira je veliko bolj slikovita kot giljotina
bolj zgovorna
in bolj poceni

ta pedantna
lupimo krompir

ta debela
ta nergava hoče nekaj reči, vendar jo prekine ta jeznorita

ta jeznorita
da slučajno ne bi

ta zamišljena
tretji, tretji drži v rokah košaro iz trstičja
ali pa mogoče lesen čeber
nikakor pa ne drži v rokah plastičnega škafa

ta pedantna
olupke devamo v ška
ko iščemo neolupljen krompir ...

ta zamišljena
četrti ima v desni roki vedro z vodo, v levi pa brisačo

ta pedantna
... z roko brskamo po škafu
sedimo
lupimo

ta debela
smo tiho

ta zamišljena
na tone krompirja
lupim krompir in zamišljeno strnim nekam predse
ker sem ta zamišljena
ker se spominjam
ker se spominjam neke noči daleč nazaj
daleč in vendar ne tako daleč

ta fina
pssst pssst

ta zamišljena
utihnem

I.
postavite reči na mesto

II.
mater, je težko tole
švicam ko prasec
namesto da bi bilo vsakič lažje, se mi zdi, da je vsakič težje

ta jeznorita
to ti je od vse te krvi, zalepljene gor
vedno težje ti bo

II.
kaj si rekel?

I.
da postavite reči na mesto

II.
ne, ne
potem, kasneje

I.
nič

II.
aha
no, prav

ta debela
soldati prištimajo tnalo, košaro, vedro, brisačo

ta zamišljena
stojiš tam in gledaš drugega
stojiš tam in gledaš drugega, kako premika tnalo sem in
tja, kako se odmakne od tnala, kako opazuje tnalo, kako
spet premakne tnalo, se spet odmakne, spet opazuje, spet
premakne

stojiš tam in gledaš drugega
stojiš tam in gledaš tretjega
stojiš tam in gledaš tretjega, kako drži košaro v rokah,
kako se premakne proti drugemu, da bi mu pomagal,
kako se povleče nazaj, ko drugi zarenči nanj, kako
odkima z glavo, češ ...

ta jeznorita
si pa res kreten

ta zamišljena
stojiš tam in gledaš tretjega, kako postavi košaro pred
tnalo, kako jo povleče malo v levo in malo v desno in
potem spet malo nazaj
stojiš tam in gledaš četrtega
stojiš tam in gledaš četrtega, kako postavi vedro ob
tnalo, kako zamahne z brisačo, kako otrese prah z nje,
kako jo zloži čez pol, še enkrat čez pol in še enkrat čez
pol in jo položi ob vedro
stojiš tam
gledaš
me vidiš?
me zdaj vidiš?
stojiš tam s sekiro v rokah
potem oni tebe pogledajo, glej nas, govori njihova drža,
končali smo, a si videl, pravijo njihovi pogledi, kako smo
to dobro, kaj dobro, odlično zrihtali
nas vidiš?
potem rečeš

I.
tnalo?

II.
prištmano

I.
košara?

III.
tudi

I.
vedro?

IV.
in brisača
pripravljeno

I.
preveza?

ta zamišljena
strmo gledaš v četrtega
vidiš, da tudi drugi in tretji gledata v četrtega in da četrti
ne ve, kam bi pogledal

IV.
o, joj, čakaj
tukaj

ta zamišljena
gledaš, kako četrti išče po žepih
sprednja žepa na hlačah, zadnja žepa na hlačah, štirje
žepi na suknjiču, potem gledaš, kako odpne suknjič,
vohaš, kako se poti

ta jeznorita
švica ko prasec

ta zamišljena
in naposled

IV.
aha, tu je
štima

ta debela
reče, ko potegne črno prevezo iz notranjega žepa
suknjiča

ta zamišljena
ali morda srajce?

I.
dobro
obtoženka?

II.
čaka

I.
pojdimo ponjo

ta pedantna
prvi zamahne s sekiro
visoko
in jo zasadi v tnalo

ta nergava
joj!

ta pedantna
prvi, drugi, tretji in četrti odidejo

ta zamišljena
tnalo

v tnalu sekira
velika, zlovešča
slikovita

ta jeznorita
zgovorna
in predvsem poceni

ta zamišljena
pred tnalom košara
ob košari vedro
ob vedru brisača

ta dolgocajtna
kako je vroče

ta nergava
neznosno je, človek sploh ne more delat

ta jeznorita
kaj šele ženska

ta debela
vroče za krepak
pot v curkih lije z mene

ta fina
curkoma

ta zamišljena
pot curkoma lije z nas

ta nergava
mi pa delamo ko črnci
zakaj že?
za koga?
mi delamo, medtem se pa ...

ta jeznorita
uni tam gor praskajo

ta nergava
uni tam gor čohajo

ta zamišljena
medtem ko mi delamo, se uni tam gor praskajo

ta jeznorita
a lahko nehaš godrnjat
naredi kaj
unim tam gor govori, ne nam
unim tam gor pojdi povedat, kar imaš za povedat
naredi kaj že enkrat, namesto da jamraš
s tem praskanjem in unimi tam gor si prešla že vsako

mejo ...
vsako mejo ...

ta fina
dobrega okusa

ta jeznorita
ja

ta nergava
ti boš meni o okusu pridigala ...

ta debela
češplje, dajte že mir
alo, delat, manj čvekat, več naredit
naj se praskajo, uni tam gor, če jim paše

ta zamišljena
uni tam gor

ta debela
ampak če mi ne skuhamo, bojo naši soldati lačni
nimamo se kajta ukvarjat z unimi tam gor

ta pedantna
kruha ne naredi moka, ampak roka

ta debela
tako
delat je treba!
in to hitro, da bojo imeli fantje kaj za jest, ko se vrnejo

ta jeznorita
če se vrnejo

ta dolgocajtna
tisti, ki se vrnejo pač

ta pedantna
štirje mladeniči v uniformah zdaj vstopijo
z dekletom

ta debela
aha, ta glava bo torej padla danes

ta nergava
o, lej jo, ta študirano
ne piše se ji dobro, študentki

ta fina
prvi hodi spredaj, z zravnanim hrbtom, z odločnim,
čvrstim korakom

ta nergava
širokih ramen, postaven

ta jeznorita
širokih ramen in močnih rok, da bo z lahkoto zamahnil

ta fina
drugi in tretji držita mladenko vsak pod eno ramo
ona hodi sama, z rokama, zavezanima na hrbtu

ta zamišljena
ona hodi sama

ta pedantna
vendar izgleda, kot bi jo drugi in tretji narahlo porivala naprej
ali pa jo celo nosila
četrti hodi zadaj, sključen

ta fina
flankirajo sem ter tja

ta jeznorita
da bi bil učinek večji

ta nergava
a ste slišale, kaj se je včeraj zgodilo?
nobena mi ne odgovori

ta zamišljena
nobena ji ne odgovori
molče lupimo krompir

ta nergava
a ste slišale, kaj se je včeraj zgodilo?

ta jeznorita
reče ta nergava s prizvokom razburjenosti, ki napoveduje še eno senzacionalno novico

ta zamišljena
molče lupimo krompir

ta nergava
poskusim še enkrat, s še več razburjenosti v glasu
a ste slišale, kaj se je včeraj zgodilo?

ta fina
verjamem, da kaj izjemnega

ta pedantna
izjemno huđega

ta debela
z dolgočaseno dodam: strašnega

ta fina
ta debela dolgočaseno doda
tako dolgočaseno, kot bi to vprašanje iz ust ta nergave slišala že mnogokrat

ta jeznorita
nepredstavljivo mnogokrat

ta nergava
kako se kar naenkrat dobro razumete
ko je treba, znate stopiti skupaj, ne, da ne

ta pedantna
kdor govori, kar se mu zdi, mora slišat, česar ne želi

ta dolgocajtna
mladci v vojaških uniformah

ta jeznorita
in deklica
z lasmi do ramen
v beli, skorajda prosojni obleki

ta zamišljena
flankirajo

ta jeznorita
zaradi učinka

ta fina
se ustavijo
prvi prime v roke sekuro
mladenka stoji pred tnalom, z drugim in tretjim ob sebi
četrti gleda v svoja stopala

ta nergava
zdaj zdaj bo

ta jeznorita
z lahkoto zamahnil

ta debela
tišina

sofija, ta prva
ime mi je
sofija

ta zamišljena
ime ji je
sofija

ta dolgocajtna
ime sofija izhaja iz grške besede sofia, modrost, goduje
15. maja, poznamo veliko različic tega imena – sofija, zofija, zofka, zofi ...

ta nergava
jo prekinem

ta dolgocajtna
... zofija v slovenščini, potem v drugih jezikih ...

ta nergava
prekinila sem te

ta dolgocajtna
... na primer v češčini žofka, v finščini viivi ...

ta nergava
prekinila sem te!

ta dolgocajtna
prekinila me je

ta debela
tišina

I.
prevezo

IV.
evo

ta fina
četrti stopi do mladenke, da bi ji namestil prevezo čez oči

IV.
gospodična sofija, dovolite

sofija, ta prva
ne

IV.
samo da vam zavežem tole čez oči

sofija, ta prva
ne, ne, ni treba

IV.
ja, ampak jaz moram

sofija, ta prva
ne, res nočem

IV.
glejte, mi je grozno žal, ampak pravila so taka, da moramo obsojencu

ta jeznorita
obsojenki

IV.
ali obsojenki zavezati prevezo in meni je res grozno žal, ampak res moram to narediti

sofija, ta prva
pa saj gre zame in vam zagotavljam, da ni potrebe a veste, če že moram iti, bi rada šla z odprtimi očmi danes je zunaj sonce, sijalo je skozi okna, ko sem šla po hodniku pogledjte, še tu notri je svetlo in ne bi rada črne preveze bi rada užila sonce, do zadnjega, svetlobo, dokler je mogoče ne mi dajat preveze

IV.
glejte, saj jaz vas razumem, ampak pravila ... ne moremo mimo tega, res mi je žal

sofija, ta prva
saj pa ni nič takega, za par minut gre, rada bi gledala

ta pedantna
ga milo gleda

ta fina
ga prosi s pogledom

ta jeznorita
on pa zardi in se ozre stran menca

ta nergava
vroče je ko v peklu
človek ne more ...

ta jeznorita
kaj šele ...

ta debela
zadosti!

ta pedantna
veliko besedi malo naredi

ta debela
tako, ja, ne bo se samo naredilo, spravite se k delu

ta nergava
ja, kaj si pa ti tečna zdaj, saj delamo, saj garamo ko mašine, pogledj moje roke, en sam žulj

ta zamišljena
en sam samcat žulj

ta dolgocajtna
oh, ko smo pri žuljih in peklu, se spomnite?
takrat, kdaj je že bilo, v tisti vročini, kje je že bilo, vroče
ko v peklu
smo lupile krompir in lupile
se spomnite?
za tristo ust smo ga nalupile
potem pa nihče ni prišel jest
vsi so umrli
ravno tako vroče je bilo kot danes
ravno tako žuljave smo bile

ta pedantna
pa ni bil krompir takrat

ta zamišljena
ni bil krompir

ta pedantna
takrat so bile kumare

ta dolgocajtna
ah, ja, bo že res, bo že res, da so bile kumare

ta jeznorita
vse so poklali

ta debela
vseh tristo fantov

ta dolgocajtna
v tisti vročini, kje je že bilo
nekaj let nazaj, pet, deset morda
kje že, kje je bilo

ta nergava
pravijo, da bo do konca meseca tako, vroče
pa da bo grozna suša
taka suša, da ne bo ne krompirja ne kumar, ničesar
kaj bomo pa takrat kuhale?

sofija, ta prva
dajte mi, da gledam, lepo prosim

IV.
gospodična sofija, ne morem, res ne morem
žal mi je, ampak to zares ni odvisno od mene
ne jemati zdaj tega osebno, jaz nimam nič s tem
zakon določa prevezo
dovolite mi

sofija, ta prva
ne!

IV.
lepo prosim, nikar ne delajte težav

sofija, ta prva
ne in konec
ne dovolim vam, da mi prevezete oči

IV.
ma glejte, nimate vi tu kaj dovoljevat
jaz vam bom prevezal oči pa konec

sofija, ta prva
poslušajte me, vi, vi ...
kar pač že ste
rekla sem, da ne
ne dovolim in pika

ta debela
joj, joj, ta si pa ne da miru

ta dolgocajtna
res ne
vsaj to bi lahko izpeljala, ne da bi povzročala težave
vsaj nekaj tako, kot je treba, brez tehle svojeglavosti in
otročarij

ta fina
z dostojanstvom, kot pritiče ponosni ženski

ta debela
ma ja, ma ja
kaj hočemo, tako je
eni si ne dajo nikoli dopovedat
eni preprosto ne zmorejo videt stvari takih, kot so
sveta takega, kot je

ta pedantna
a si predstavljate, da bi vsi to tako počeli?
vse po svoje?
ta bi prevezo, oni je ne bi, ta bi črno, oni bi rdečo ...
en sam kaos, kam pa pridemo
to dekle je bilo pa tako ali tako od nekdaj malo ... kako
bi rekla

ta nergava
razvajeno

ta debela
ja, ja, to bo, vsega preveč od zmeraj, polna rit vsega,
potem pa človek ...

ta jeznorita
še bolj pa ženska

ta debela
ja, res, imaš prav, potem pa ženska ne ve, kje ji je mesto

ta fina
no, daj, mladenka, daj, pusti mu, da ti natakne tisto
prevezo, in ne spravlja nas v zadrego

ta jeznorita
ne spravlja nas v zadrego

I.
tišina
pusti jo pri miru, naj bo brez preveze, če hoče, samo
dajmo že hitro to opraviti
mudi se nam

IV.
ampak po osemnajstem členu pravilnika o izvajanju ...

I.
v redu je, bom jaz kriv
pozni smo, dajmo

II.
ma ne, ne, ne ji tega dovoliti
a veš, kakšne posledice lahko ima, ne, nimaš ničesar, kar
bi opravičevalo to tvojo odločitev

III.
se strinjam s tabo, ja, pol bomo pa mi najebali, mislim,
saj je imela možnost dati vlogo za to, da je obglavljena
brez preveze, saj zakon dopušča to možnost, saj ima
vsak pravico do tega, ampak pač ni dala vloge in zdaj je
sama kriva, zdaj mora biti obglavljena s prevezo
jaz se strinjam s tabo, ja
sem proti temu, da gleda
pokrijmo ji oči
ne bom jaz potem kakega sranja zarad tega požiral

II.
jaz tudi ne
lih vsak si zmisli nas pojebat, kjerkoli se jim zljubi, ne
bom jim še izgovorov dajal
dajmo narest tako, kot je treba, in mirna bosna

III.
kurc, a veš, saj zato pa imamo zakone, kam bi pa prišli,
če bi vsak po svoje delal

ta pedantna
saj pravim, saj pravim

II.
niste dali vloge, gospodična sofija, zdaj pa vam moramo
nadeti prevezo, ne bo šlo drugače

sofija, ta prva
kakšne vloge?

ta dolgocajtna
oh moj bog, niti tega ne ve
me niti ne moti ta trma, ta svojeglavost, ampak a
veste kaj, ta ignoranca, ta neizobraženost, to neznanje,
ta nerazgledanost današnje mladine, današnje
študentarije, to je pa višek, res višek, mislim, a veste, ena
študentka biologije in filozofije bi pa res lahko vedela,
da ima vsak, obsojen na smrt, možnost dati vlogo za
obglavljenje brez preveze čez oči

ta pedantna
in za dodatno molitev

ta dolgocajtna
ja, in za dodatno molitev tik pred obglavljenjem

ta pedantna
molitev katerekoli veroizpovedi, da smo natančni

ta jeznorita
ker picajzlasti pa res nočemo in ne smemo biti, ne v
takem trenutku

IV.
vloge za obglavljenje brez preveze za oči
ali pa za molitev tik pred obglavljenjem
to dvoje je pokrito z istim paragrafom
po sedmem paragrafu zakona o obglavljanju izdajalcev
domovine ima vsak obsojenec najkasneje tri dni pred
izvršitvijo kazni možnost dati vlogo na pristojno sodišče
glede tega, če bi bil obglavljen s prevezo ali brez

III.
zakonodajalci so do zadnje črke upoštevali človekove
pravice, to je res eden boljših zakonov pri nas, napreden
in demokratičen
a se strinjaš?

II.
se strinjam, ja, to pa je že nekaj, da ima tudi človek, ki je
izdajalec domovine, ne pa, mislim, ne kar tam en, bom
rekel, navaden kriminallec, ampak nekdo, ki je izdajalec
domovine, se pravi, ja, da ima tudi ta človek na koncu

koncev še vedno lahko človeško dostojanstvo v obliki
pravice do izbire
to se mi zdi zelo pomembno za ... za ... bi rekel ...

III.
pravno in socialno in napredno obliko državne ureditve

II.
recimo, ja
a se vam ne zdi, gospodična sofija?

sofija, ta prva
aha
zelo napredno, res
humano, tako rekoč

II.
tako, ja
v sedmem paragrafu zakona je zelo natančno definirana
forma vloge in so našteje vse potrebne priloge, koleki
za oddajo vloge pa so v tem primeru celo zastoj,
saj izdajalcem domovine zasežejo premoženje že ob
obsodbi
celo na to so mislili, ko so pisali zakon, temeljito, ni kaj
reči, res temeljito
in vaš odvetnik ni dal vloge, gospodična sofija, tako da
žal ...

sofija, ta prva
aha
nisem vedela, žal mi je

ta pedantna
ignorantia iuris nocet

ta dolgocajtna
rim
morda je bil pa rim

IV.
ignorantia iuris nocet

ta zamišljena
in ti?
ti boš kar tiho?
ne boš nič več rekel?
nič pokomentiral?
se boš naredil, da se nič od tega ne odvija pred tvojimi
očmi?
ej, me slišiš?
poglej me

ta debela
tišina

ta zamišljena
kot pritiče ponosni ženski

sofija, ta prva
kaj pa vi pravite, gospod?
je res nujno potrebno?

I.
glejte, gospodična, nisem jaz tu advokat, jaz sem samo
rabelj
dajmo gor tisto prevezo in opravimo že
mudi se nam
danes moramo še dve

ta jeznorita
glavi odsekat

I.
kazni izvršit
to je veliko dela
a lahko, prosim, razumete, da se ne moremo z vašo
prevezo ukvarjat
ne nas hecat s tem, lepo vas prosim

sofija, ta prva
ja, seveda
se opravičujem
no, pa jo zavežite, če ne gre drugače

ta zamišljena
gledaš, kako stoji pred tabo z razpuščenimi lasmi do
ramen
v beli skorajda prosojni obleki
šele zdaj opaziš njene majhne čvrste prsi
šele zdaj opaziš, da njene bradavice štrlijo nekam proti
gor
nekam proti gor, kot bi hotele tam gor nekomu
namigniti, da niso še opravile tu dol
gledaš jo in jo šele zdaj opaziš
gledaš, kako ji četrti zaveže prevezo čez oči
črna preveza
bela, skorajda prosojna obleka
bradavičke nekam proti gor

ta pedantna
prvi namigne drugemu in tretjemu
drugi in tretji narahlo potisneta dekle proti tnalu

ta fina
malodane nežno

ta zamišljena
nežno

ta jeznorita
deklič razume
poklekne
položi glavo na tnal
tako, da preveza gleda proti vam

ta zamišljena
tako, da preveza gleda proti publikli

ta jeznorita
deklič čaka

ta zamišljena
čaka

ta debela
tišina

ta jeznorita
prvi sleče vojaški suknjič, ga poravna, zloži in da
četrtemu v roke
odpne gumb na rokavu, zaviha rokave nad komolce

ta nergava
odkrije svoje podlakti našim pogledom
in kakšne podlakti so to ...

ta jeznorita
ta nergava vzdihne

ta debela
no, babe, dajmo, dajmo
delat
soldati bojo kmalu gotovi, kmalu pridejo na južino

ta pedantna
prvi prime v roke sekiro
jo dvigne visoko nad glavo
ta nergava
skozi srajco je opaziti napete mišice na prsih in rokah in
hrbtu

ta fina
prvi stoji nad klečečo mladenko s sekiro visoko v zraku

ta jeznorita
zgovorna slika, zelo zgovorna

ta zamišljena
v sebi nosi mnogotere pomene

ta debela
ne zgublajmo cajta, kjer ni potrebe

deklina bo dobila, kar je iskala
alo, dajmo, hitro
soldati bojo vsak cajt tu

ta nergava
a ste slišale, kaj se je včeraj zgodilo?

ta zamišljena
nobena ji ne odgovori
molče lupimo krompir

ta nergava
poskusim še enkrat
a ste slišale, kaj se je včeraj zgodilo?

ta fina
zagotovo kaj pretresljivega

ta debela
zazeham

ta nergava
nekaj strašnega

ta jeznorita
neee

ta zamišljena
izjemno strašnega

ta jeznorita
grozljivega

ta nergava
grozljivo, res

ta zamišljena
grozljivo, res

ta debela
tišina

ta zamišljena
pridi k meni
rečem
ko rečem pridi k meni, dvigneš pogled s sofijine glave na
tnalu in me pogledaš

ta fina
psst psst

I.
a bi prej še zmolila?

II.
kaj?

I.
lahko še zmoliš, če želiš

ta pedantna
dekle dvigne glavo s tnala in obrne obraz proti prvemu

II.
čakaj zdaj, saj ni dala vloge za molitev, kakšna molitev

sofija, ta prva
hvala
res bi še zmolila

III.
kaj kurc si pa zdaj ti zmišljuješ, saj veš, da se nam mudi, še dve eksekuciji sta po tej, jaz bi pa tudi rad čim prej na južino šel

I.
ma naj moli, kaj nas pa stane

III.
bi hotela prej mislit, kurc, bi hotela mislit, preden je ušpičila vse te svinjarije, bi lahko molila do starosti, zdaj je prepozno za molitev
zamahni in pejmo po spisku dalje

I.
no, pa zmoli

ta pedantna
prvi spusti sekiro, jo z desno roko prime tik pod rezilom
potem z levo odveže prevezo

III.
jebemumater, kaj se greš pa ti zdaj?

ta fina
mladenka dvigne glavo
kleči pred tnalom, sklene roki, moli
moli tiho, z zaprtimi očmi

II.
ma meni je tega tudi zadosti
nič se ne moremo zmenit, nobenega reda

IV.
saj če noben od nas ne prijavi, ne bo nihče vedel

III.
a zdaj pa še, da ne bi prijavil, da bom dvakrat v prekršku?

ta zamišljena
sekira
tnalo
košara
moli tiho, z zaprtimi očmi

ta debela
koliko krompirja imamo?

ta nergava
tono

ta pedantna
ta jeznorita, ti si bila danes zadolžena za prevzem
koliko ga je?

ta jeznorita
na prevzemnici je pisalo tristo sedeminosemdeset kil

ta pedantna
in po vaganju?

ta jeznorita
tristo ena

ta debela
kot včeraj
vedno se kaka kilca, dve ali pa sto nekje založi
in tudi jutri, vam povem, tudi jutri se bo par deset kil
nekje založilo

ta nergava
torej bojo imeli uni tam gor danes tudi krompir za kosilo
za prilogo zraven telečjih rebric

ta pedantna
sta potem podpisala komisijski zapisnik?

ta jeznorita
ne odgovorim

ta pedantna
no, a sta podpisala komisijski zapisnik?

ta jeznorita
ne gnjavi

ta pedantna
poslušaj, jaz sem tu odgovorna za to, da stvari potekajo
tako, kot je treba
sprašujem te, če sta podpisala komisijski zapisnik

ta jeznorita
nisva
sem zvagala, ko je že odpeljal, mudilo se mu je

ta pedantna
nisi izpolnila komisijskega zapisnika?
pa saj ja veš, da je treba zvagat, preden šofer odpelje,
sicer ne moreš izpolniti komisijskega zapisnika

ta jeznorita
če se mu je pa mudilo

ta nergava
zmeraj se mu tako mudi, še pozdravit nas nima časa

ta jeznorita
pa tako luštkan je, aneda

ta nergava
jo igorniram

ta pedantna
mudi ali ne mudi, to ni naš problem
mi moramo zvagat, preden odpelje, da izpolnimo
komisijski zapisnik
to je naše delo, to je naša odgovornost

ta jeznorita
ne more dostavit vsega v času, če vsi vagamo
premalo časa ima na razpolago, nas je pa veliko

ta nergava
ste slišale, kaj se je zgodilo?
zadnjič je moral na disciplinsko komisijo, ker je bil
prepozen
prav zares!
in potem, sem slišala govoriti ...

ta jeznorita
pa ni bil on kriv, vaganje vzame preveč časa

ta pedantna
kriv ali ne kriv, to je njegovo delo
vaganje in izpolnjevanje komisijskega zapisnika je pa
tvoje

ta nergava
kaj bojo pa uni tam gor jedli, če bomo imeli mi dovolj
časa za vagat?

ta pedantna
to bom morala prijavit
boš šla pa tudi ti na disciplinsko
red mora biti!

ta jeznorita
hočem se braniti, odprem usta, ampak me prekine ta
debela

ta debela
bože mili, tristo ena kila pa ne bo zadosti
pa nič drugega ni
soldati bojo ostali lačni

ta jeznorita
nič sekirat, debelorita
ne bojo ostali lačni, še nikoli niso, saj ne pridejo vsi nazaj
za tiste, ki odnesejo celo glavo in seveda želodec, bo
zadosti
ta drugim pa naj bo lahka zemljica
da bo drugo leto krompir dobro naredil in bomo me
lahko boljše južine skuhale

ta fina
kako moreš biti tako ...
tako ...
tako primitivna

ta jeznorita
z lahkoto

ta fina
a te ni prav nič sram?

ta jeznorita
sram? zakaj bi me pa bilo sram?

ta fina
mislim, a se spodobi, za eno žensko, takole ...

ta debela
ej, furije, mir dajte
delat je treba

ta dolgocajtna
ali pa še bolj nazaj, morda je bilo še pred rimom
toliko enih kumar
ampak kje že?

ta nergava
kako je vroče
vrti se mi od te vročine
kaj pa ta dela tukaj?

ta fina
vse se ozremo

sofija, ta tretja
spoštovana porota
naj se vam najprej zahvalim, da ste mi omogočili
povedati par besed
zavedam se, da je obsodba dokončna, da bom čez nekaj

trenutkov usmrčena in da tega nobena moja beseda ne
more več spremeniti
kljub temu pa bi z vami delila misel ali dve, preden za
vedno zaprem oči
spoštovana porota, ni mi žal
ni mi žal niti ene od mojih odločitev, ki so me pripeljale
do semle
ime mi je
sofija

ta zamišljena
ime ji je
sofija

sofija, ta tretja
rojena sem bila v parizu, 1. aprila 1776

ta jeznorita
saj sem vedela, da je samo prvoaprilska šala

ta fina
kako cenen dovtip
še ena v vrsti tvojih neokusnih domislic

ta jeznorita
jo igorniram

sofija, ta tretja
spoštovana porota
izhajam iz meščanske družine
ne bi mogla reči, da smo bili revni, prej obratno

ta nergava
ta pametna s poreklom

sofija, ta tretja
moja draga starša, bog jima daj večni mir in pokoj, sta
me finančno podpirala celo življenje
kot otroka, seveda, ampak tudi še potem, ko sem odrasla
zato, ker se nikoli nisem poročila, in zato, ker sem si
izbrala to pot
pot, ki ni prinašala nobenega finančnega nadomestila,
in nenazadnje pot, ki me je pripeljala sem pred vas,
draga porota

ta nergava
a študentka še ni zmolila?
ali moli ali pa ne, glava bo odletela
kaj sploh hoče s to molitvijo

ta fina
a si morda že kdaj slišala za transcedenco?

ta jeznorita
očiščeno zemlje, sedemkrat

sofija, ta tretja
ampak naj začnem na začetku, spoštovana porota
moj oče je bil politično aktiven, celo do neke mere
angažiran v dogodkih, ki so pripeljali do francoske
revolucije
takrat sem imela trinajst let

ta debela
joj, kako počasi nam gre, to bo zaradi krompirja
ta ima desetkrat več očesc kot tisti včeraj, saj se ga niti
lupit ne da
kaj je to za en krompir?

ta jeznorita
se mi zdi, da so ga danes od druge pripeljali

sofija, ta tretja
in takrat se je vse začelo
medtem ko se je tako rekoč pred našimi vrati odvijal boj

ta jeznorita
bolj mesarsko klanje

sofija, ta tretja
sem jaz začela brati
moj oče je imel ogromno knjižnico in tako so mi prišle
v roke knjige, do katerih sicer dekleta nismo imele
dostopa,
in takrat sem spoznala svojo ljubezen – matematiko

ta jeznorita
kako romantično

ta nergava
joj, sita sem tega, kako sem sita

ta fina
tudi jaz sem sita
vse smo site
ampak pomisli na mladeniče, na vse njih v tej vročini,
žejne
pomisli nanje, žejne in lačne

ta debela
slab je, slab ta krompir, naguban in mehak, ne bo dobra
mešta
pa ne morejo nam takega krompirja dajat
to se pa ja tako ne dela
od kje so ga pa pripeljali?

ta pedantna
vprašanje leti na ta jeznorito
ta jeznorita opazi, vendar ne odgovori

ta jeznorita
a še zdaj ni zmolila?

ta zamišljena
moli tiho, z zaprtimi očmi

sofija, ta tretja
in tako sem se začela učiti, sama, v očetovi knjižnici
matematiko, filozofijo
in še več matematike

ta nergava
na, pa je nehala
glava spet na tnalu
brez preveze

ta zamišljena
gleda v publiko

ta fina
vas gleda
čaka

ta zamišljena
čaka

l.
mi odpustiš?

sofija, ta prva
odpustim ti

ta pedantna
prvi dvigne sekiro

ta jeznorita
ta nergava pomisli, da bi rekla, da se mu napnejo mišice,
vendar tega ne stori
ta nergava ne reče nič

ta nergava
ne rečem nič
samo gledam
široka ramena
sekira visoko vzdignjena v močnih rokah
kapljica znoja mu spolzi po desnem licu
dve kapljici znoja

sofija, ta tretja
in tu se je začelo

oče in mama se nista strinjala s tem, da se učim
matematika in filozofija nista bili na seznamu znanj, ki naj
bi jih imelo mlado dekle
ne, nasprotno
oče in mama sta nasprotovala temu, da hodim
v knjižnico
bala sta se se za moje zdravje
tako telesno kot, kakopak, tudi duševno

ta debela
pametna človeka, ni kaj reči, pametna

ta zamišljena
kakopak

ta fina
drugi in tretji se odmakneta od tnala

ta jeznorita
ne bosta tvegala, da bi se bilo treba preobleči
preoblačenje pomeni deset minut več kruljenja v želodcu

ta pedantna
ali pa še celo več
računaj
pet minut po stopnicah navzgor
minuta in pol do omare
to je šest in pol
iskanje oblačil pol minute
je sedem
dve minuti do kopalnice
devet
minuta za slačenje
je že deset
tri minute umivanje
trinajst
pol minute brisanje
trinajst in pol
oblačenje minuta in pol

ta jeznorita
se ne bi ustavila?

ta pedantna
zakaj bi se ustavila?
saj samo pravim ...

ta jeznorita
saj smo dojele

ta pedantna
ja, ampak po oblačenju bi morala še ...

ta fina
drugi in tretji se odmakneta

ta zamišljena
pametna človeka, ni kaj reči, pametna

sofija, ta tretja
takrat je bilo splošno znano, da so dekleta, ki preveč
berejo, ki preveč vejo, nagnjena k duševnim boleznim
oziroma jih znanje na nepojasnljiv način porine
v blaznost

ta dolgocajtna
no, ja, še dobro, da gre svet naprej
hvala bogu za napredek, si predstavljate, da bi bilo danes
še vedno tako

ta jeznorita
z lahkoto

ta debela
mi je bilo že zdavnaj jasno
še preden je šla stran od nas, mi je bilo jasno

ta dolgocajtna
joj, ja, ja, spomnim se, res ti je bilo
si rekla že zdavnaj, iz te pa ne bo veliko

ta zamišljena
iz te pa ne bo veliko

ta debela
iz te pa ne bo veliko, sem rekla
vedela sem, da bo slabo končala

ta nergava
še krompirja ni znala olupit

ta pedantna
znala že, znala, samo ljubilo se ji ni
vse bi raje, kot pa delala, kar je treba
zdaj pa z glavo na tnalu

ta zamišljena
ignorantia iuris nocet

ta debela
bože mili, še niti na polovici nismo
potem pa bo treba še na kocke razrezat
mešta je ena imenitna jed pravzaprav
preprosta in okusna
narezan krompir skuhaš v slani vodi, ampak samo napol
moraš pazit, da ga ne prekuhaš
dodaš moko, narediš v sredini s kuhalnico luknjo, pokriješ

in kuhaš naprej
jaz dam zmeraj zraven še ščepec muškatnega oreščka,
ampak čisto malo
ko se krompir zmehta, vse skupaj dobro pretlačiš, ampak
moraš res dobro pretlačiti in premešati
to je pomembno
in na koncu
za piko na i
zabeliš z ocvirki
mmm
komaj čakam
danes se bojo sicer soldati morali zadovoljiti z mešto
brez ocvirkov
joj
pa še krompir je slab
in moka je tudi že precej črvida

ta jeznorita
nič zato, še bolje pravzaprav, bojo fantje malo beljakovin
dobili
glede na to, da z ocvirki ne bo nič

ta nergava
s telečjimi rebrci pa še manj

ta zamišljena
kapljica znoja ti spolzi po licu
dve kapljici

sofija, ta tretja
moja starša sta zahtevala, da se neham učiti
ampak jaz sem hotela postati matematičarka
potem se je oče razjezil in mi ni več dovolil v knjižnico,
ampak jaz sem hotela postati matematičarka
spoštovana porota, obsojena sem, da nisem spoštovala
ukazov svojih staršev
utemeljeno sem obsojena, kajti kljub očetovemu ukazu in
materinemu moledovanju sem vzela knjige iz knjižnice in
se učila ponoči
oče ima mama pa tudi nista obupala
za čez noč sta mi vzela sveče, gretje, in da bi res
delovalo, sta mi pobrala tudi obleke
ampak jaz sem hotela postati matematičarka

ta debela
bože mili, koliko imamo še za narest
dajmo, dajmo, fradle, podvizajmo se

ta nergava
ma saj vidiš, da se ne da hitreje, saj si sama rekla, da je
preveč očesc
ne priganjaj toliko

ta debela
joj, ja, očesca
od kje si rekla, da so ga pripeljali?

ta jeznorita
nisem rekla

ta debela
pa veš, od kje?

ta jeznorita
kako naj vem?

ta debela
no, ja, ne usajaj se zdaj, sem pač mislila, da veš, ko si pa
rekla, da so ga od drugje pripeljali

te jeznorita
sem rekla, da sem nekaj rekla pač
a še ne misli zamahnit?
sem rekla, ker zgleda od drugje, drugačen je kot
ponavadi, drugačne barve, druga sorta, kaj jaz vem, ne
vem

ta debela
ti ni nihče nič rekel?

ta jeznorita
ma kdo mi bo kaj rekel?
a nam kdo kaj pove?
a se ti zdi, da imamo pravico kaj vedet? karkoli?
a še vedno ni zamahnil?
da ima katera od nas sploh kake pravice?

ta zamišljena
še vedno nisi zamahnil
kapljica znoja ti spolzi po licu
pogledaš me
pogledaš me tako, na hitro, se mi zdi, da ti nekaj kot
nasmešek zaigra na obrazu, morda ti res zaigra, nekaj
kot nasmešek na obrazu, morda res, ko me tako na hitro
pogledaš, in potem me že ne vidiš več
dve kapljici

ta nergava
pravice, je rekla
kakšne pravice, lepo te prosim
nehaj s temi svojimi puntarskimi idejami
pravice, je rekla

ta dolgocajtna
ja, to je pa res
malo se pa le zadrži, da se tudi tebi glava čez cajt ne
zakotali v tisto košaro

ta zamišljena
ali pa čeber, morda je lesen čeber

ta pedantna
ah, ne, no, je pa ta jeznorita vseeno bolj inteligentne
sorte kot dekle tamle
ali pa ta tu

ta nergava
no, ja, o inteligentnih sortah bi se dalo razpravljat
namignem proti ta pametni sofiji

sofija, ta tretja
ukradla sem svečo, se zavila v odeje in se učila
in učila
in učila

ta nergava
saj pravim
bi se dalo razpravljat

ta dolgocajtna
se je spomnite, takrat, ko je bila še naša, jaz se je
spomnim, zdaj pa takole, z glavo na tnalu, bog se usmili,
a se je spomnite tisti zadnji večer, zadnji večer, ko je bila
še naša

ta debela
na predvečer njenega rojstnega dne je bilo, jaz se
spomnim, ja

ta jeznorita
seveda se spomniš, zato ker je bila na mizi čokoladna
torta

ta debela
oh, no

ta fina
drugi in tretji prineseta mizo

ta debela
kot da se samo tort spomnim

ta jeznorita
to ne, pomaga pa zelo

ta fina
četrti prinese čokoladno torto in jo postavi na mizo

ta debela
kot da si ti ne bi z največjim užitkom privoščila kakega
koščka torte tu pa tam

ta jeznorita
ja, to že, to že, ampak nikoli jih ne bom pojedla toliko,
kolikor si jih ti

ta zamišljena
na mizi je čokoladna torta

sofija, ta prva
na mizi je bila čokoladna torta in šopek belih marjetk

ta pedantna
četrti steče še po šopek

ta zamišljena
kapljica znoja ti spolzi s čela
ob nosu
čez ustnice
oblizneš se
vdihneš

sofija, ta tretja
postala sem matematičarka

ta zamišljena
zamahneš

ta pedantna
dekle vstane in stopi do mize

sofija, ta prva
sofijo so obglavili 22. februarja 1943 v Münchnu
imela je enaidvajset let

ta jeznorita
dobro je zamahnil
uspelo mu je v prvem poskusu, ni zastonj prvi

ta zamišljena
zasadiš sekiro v tnaló
odvihaš rokave
zapneš gumbe
četrti ti prinese suknjič, oblečeš ga
namigneš četrtemu, da ti da brisačo
obrišeš si obraz

I.
gremo, hitro
peglezen
obleke
kufri

ta fina
prvi, drugi, tretji in četrti odidejo
mladenka stoji ob mizi

sofija, ta prva
ime mi je sofija
to je moj zadnji večer pred mojim enaidvajsetim rojstnim
dnem, pred mojim zadnjim rojstnim dnem
naslednje leto v tem času bom že ob glavo

ta fina
stopim do mladenke in ji dam svoj nož

sofija, ta prva
hvala

ta fina
odreže si kos čokoladne torte, ki ji jo je mama spekla za
rojstni dan
hrusta

sofija, ta tretja
spoštovana porota, ime mi je sofija
sem matematičarka

ta debela
mmm, kako opojno diši, res opojno

sofija, ta prva
mama, kako je to dobro!
to je najboljša torta, kar si mi jih spekla za rojstni dan
bom prisparala kak kos, da ga nesem jutri s sabo
saj veš, kako ima hans rad čokoladno torto
hvala ti!

ta fina
ni za kaj

sofija, ta tretja
spoštovana porota, ime mi je sofija
sem filozofinja

sofija, ta prva
vse je pripravljeno za pot v München, komaj čakam, da
se usedem na vlak
komaj čakam, res
komaj čakam, da pridem v München, da začnem študirat,
da spoznam vse hansove prijatelje

ta nergava
ta hans, a je to ta njen brat?

ta pedantna
najstarejši brat, potem je še mlajši brat, dve sestri, ena
sestra pa je umrla še dojenčica
hans je tri leta starejši od nje

ta debela
soldat, čeden fant

ta nergava
aha
tisti postaven
aha

ta debela
mmm, pa res lepo diši
me kar mika, moram reči
biskvit, prelit s čokolado
to je pa tako preprosta in tako slastna sladica
jajca, cukr, moka, pecilni prašek, kako je danes vse lažje
s pecilnim praškom, se spomnite leta nazaj, kako smo se
morale namatrat, da je ratalo malo bolj rahlo

ta zamišljena
še dobro, da gre svet naprej

ta debela
potem maslo in čokolada
ločiš rumenjake od beljakov, v rumenjake vmešaš cukr,
jaz naribam noter zmeraj še malo pomarančne lupine,
res preprosto, pa hitro prištimano, iz beljakov stepeš
sneg, stopiš maslo in čokolado, en dva tri je narejena ta
tortica, mmm, kako slastno diši

ta zamišljena
a lahko tudi jaz en košček

ta debela
a lahko tudi jaz en košček

ta fina
mladenka pokima
je ne pogleda in ji ne odgovori, ampak samo pokima

ta jeznorita
ta debela dvigne svoje korpulentno sedalo, odloži nož
v škaf, si obriše roke v predpasnik

ta pedantna
o strela, to sem pozabila
sem pozabila povedat, da vse nosimo predpasnike
vseh sedem nas
sedimo v polkrogu
s predpasniki na sebi

ta fina
četrti in tretji prihitita do nas s predpasniki

III.
jebemumater

ta pedantna
se opravičujem

ta nergava
grozno, res
se boš morala pošteno odkupit za ta greh

ta pedantna
molči, ti

ta jeznorita
ta zajetna svoje razkošne obline premakne proti
rajskemu grizljaju

ta zamišljena
molči, ti

sofija, ta tretja
spoštovana porota, naj pojasnim
neke noči, bilo je pozimi, ko sem se zavila v odeje in se
v mrazu ob ukradeni sveči trudila učiti, sem zaspala
mama me je zjutraj našla, ob meni pa knjigo, pero in
stekleničko s črnilom, v kateri je bilo zmrznjeno črnilo
takrat sta se moja starša vdala
nista mi več prepovedovala učenja, spodbujala me pa
tudi nista
ampak je bilo čisto zadosti
dovolj, da sem postala matematičarka

ta nergava
a se ta ta pametna še ni naveličala govorit? kdo jo pa
sploh posluša?
ej, saj te nihče ne posluša

ta debela
na, zdaj je pa še norica uletela
danes je pa veselo
in tale tortica ... mmm

ta jeznorita
reče s polnimi usti torte za sofinin enaidvajseti rojstni dan

ta debela
rečem z usti, polnimi slastne torte

ta zamišljena
maslo in čokolada

ta fina
na oder je namreč vstopila ... še ena mladenka

ta pedantna
ta je malo manj mladenka, sedemindvajset jih šteje

ta dolgocajtna
uf, ta je pa že stara devica

ta nergava
ne, ni stara devica, poročena je

ta dolgocajtna
a se je poročila potem? kdo jo je pa vzel? kdo jo je pa
sploh hotel vzeti, baburo zmešano? nikoli ne bi rekla, da
se bo ta poročila
ta
ta pa res še krompirja ni znala olupit
ne morem verjet
no, lepa pa je, lepa pa je, temu človek ne more oporekati

ta jeznorita
še ženska ne
prava krasotica je
krompirja pa res ne zna lupit

ta dolgocajtna
no, ampak kaj potem, če je lepa, če je pa do konca
zmešana, se gre politiko na tak način, no, dobro, saj
zastopim, mislim, če kdo zastopi, potem jaz zastopim,
svet gre naprej, tudi ženske so v politiki, hvala bogu za
to, vse sorte smo že videle, ampak način, način, ta, ta
babura je čisto pritegnjena, naj bo lepa, kolikor hoče, ne
morem verjet, da jo je kdo hotel vzet
kdo pa jo je vzel, to ... to ... teroristko?

ta nergava
ah, kdo, kaj sploh sprašuješ
a niste slišale?
en tak kot ona, en zgubljen primerek človeka
saj mu je že odklenalo, vdova je
še dobro, da nista imela otrok

ta dolgocajtna
ne more ena taka otrok imeti
bog že poskrbi, da je prav

ta nergava
ja, tud ta je suha veja, na srečo
in bo tudi ostala

sofija, ta tretja
spoštovana porota, tako se je torej začelo
zares začelo, mislim, brez ovir
starša sta mi pustila, da se učim
in sem se učila
žal nisem imela nobenega učitelja, sem pa imela knjige,
mnogo mnogo knjig
sama sem se učila, vsak trenutek sem porabila za
matematiko, za filozofijo, za znanje
za znanje!

ta nergava
a se res ne misliš naveličat?
nihče te ne posluša

sofija, ta tretja
aritmetika
diferencialni račun
latinščina
stara grščina

ta dolgocajtna
grčija, grčija je bila
toliko enih kumar
ampak kaj smo že kuhale

ta debela
tzatziki
še ena krasna, krasna jed
kumare olupiš, naribaš, dobro ožameš, to je pomembno,
moraš jih res dobro ožet ...

ta pedantna
ta debeli se med govorjenjem zaleti torta
kašlja

ta zamišljena
bog že poskrbi, da je prav

ta jeznorita
tzatziki brez jogurta smo kuhale

sofija, ta tretja
znanje!

ta dolgocajtna
taki ljudje sploh ne bi smeli imeti otrok
to bi morali prepovedat

ta debela
saj bojo prej ali slej tudi to uredili z zakonom, rečem
in potem še malo kašljam

ta dolgocajtna
ja, jaz tudi verjamem, da bojo
svet gre vendar naprej

ta pedantna
norica v poročni obleki bezlja naokrog

ta nergava
zakaj pa je v poročni obleki?

ta jeznorita
da je bolj slikovito

in zgovorno
nikakor pa ne poceni

ta fina
v svileni poročni obleki
prekrasni
s čipkastimi naramnicami in tesnim životcem, čipkaste
marjetke se spuščajo preko naborkov do tal in še dlje, do
konca vlečke
v tančico, ki pokriva lase, so prav tako vdelane čipkaste
marjetke
prekrasna poročna obleka
prekrasna nevesta
dolgi pšenični lasje
pod širokim pametnim čelom prosojne modre oči, resne
in prodorne
majhen nežen nos, ljubka usteca
majhne dlani, dolgi negovani nohti

ta nergava
kdor mesi kruh, ne more imeti dolgih nohtov

ta debela
kdor dela, ne more imeti negovanih rok

ta pedantna
črne roke, bela pogača

ta fina
nežna polt, vitek stas
poosebljena ženskost
prekrasna nevesta

ta debela
a spet iščeš rablja, norica?

sofija, ta druga
iščem rablja, kje je rabelj?

ta fina
mladenka teka naokoli
vlečka, posuta s čipkami marjetk, se vije za njo

ta jeznorita
slikovito, ni kaj reči

ta fina
namesto poročnega šopka drži v rokah vrv
roko na srce, res deluje malce noro
v poročni obleki
z dolgo vrvjo v rokah, na koncu vrvi pa zanka

sofija, ta druga
kje je rabelj?

ta pedantna
dekle počasi in z užitkom je svojo čokoladno torto
potem vzame iz vaze belo marjetko in si jo zatakne za
uho
se nasmehe

sofija, ta druga
rabelj, kje si, kje si?

sofija, ta tretja
ko sem imela osemnajst let, sem se naučila že skoraj vse,
kar mi je ponujala očetova knjižnica
in ravno takrat so v parizu odprli politehnično šolo
to bi lahko bila priložnost zame, spoštovana porota
na žalost pa šola ni sprejemala deklet
spoštovana porota, obtožena sem kršenja moralnih
kodeksov
tudi tega sem kriva
priskrbela sem si kopije predavanj različnih predmetov
in sem se učila
matematika
fizika
kemija
še več znanja!

ta jeznorita
ta debela se baše s torto

ta pedantna
lupimo krompir

ta nergava
na tone krompirja

ta dolgocajtna
molče lupimo krompir z mislijo na vojake, ki lačni in žejni
prav zdaj prelivajo kri

sofija, ta druga
kje je rabelj?

ta nergava
norica ko blesava poplesuje naokoli

sofija, ta druga
kje je rabelj?
je kdo videl rablja?
čakam ga že celo večnost

ta zamišljena
komaj čakam
komaj čakam, res

ta pedantna
prvi vstopi s kufri v rokah

ta fina
odloži jih poleg mize

I.
ajmo, ajmo, kaj mečkate?

ta debela
vstopita še drugi in četrti
drugi nosi peglezen

ta fina
likalnik
zašepetam

ta debela
in likalno desko
rečem s polnimi usti

ta jeznorita
in likalno desko
reče ta debela s polnim gobcem

ta fina
četrti se šibi pod grmado oblek, sploh ga ne vidimo
skoznje, obleke v rokah, en kup oblek
šal in ruto in kapo in klobuček nosi na glavi, čevlje
v rokah
opotekaje se bliža mizi

ta pedantna
ta tretji vleče ogromen kufer, komajda ga premika

sofija, ta tretja
na koncu predavanj so učenci morali napisati esej
napisala sem esej, ampak nisem ga mogla podpisati
s svojim imenom
obtožena sem, spoštovana porota, da sem prevzemala
druge identitete
res sem jih
da bi lahko oddala esej na koncu leta, sem se podpisala
z imenom mojega znanca, učenca moškega spola,
podpisala sem se anton le blanc

III.
jebemumater

I.
ajmo, ajmo

ta nergava
vsi prsti me že bolijo od tega krompirja

ta dolgocajtna
o, ja, tudi mene

ta nergava
žulj pri žulju

III.
jebemumater

ta dolgocajtna
saj nimamo več veliko, to bomo en dva tri
boli pa, boli, ampak kaj moremo, je treba potrpet
se spomniš, ko smo enkrat čistile korenje, čebulo in
krompir za, uf, jebelacesta, saj se ne spomnim, ampak jih
je bilo deset, ne, dvajset, ne, trideset, ja, trideset in več
tisoč vojakov, za trideset in več tisoč smo kuhale takrat
in tretjina jih je obležala mrtvih, se spomnim, ampak kje
je že bilo, moj bog, kdo se bo spomnil vsega tega, kdaj je
že bilo, a se katera spomni

ta debela
jaz se spomnim
kuhale smo telečji ragu

ta fina
tudi jaz se spomnim
kuhale smo blanquette de veau

ta dolgocajtna
francija!
ja, prav imaš, ta fina, v franciji je bilo
kuhale smo telečji ragu

ta debela
kako je to ena čudovita jed
najprej malo pokuhaš teletino
narežeš korenje na malo večje koščke, čebulo na četrtine,
prešpikaš jo s klinčki, klinčki dajo krasen okus čebuli,
zdrobiš česen, vse to prepražiš na maslu, dodaš teletino
in začimbe, peteršilj, timijan, lovor, majaron, rožmarin,
baziliko, žajbelj, jaz dam tudi zmeraj malo zdrobljene
kumine, črn poper, jaz dam ponavadi tudi malo belega in
rdečega, rdeč poper da piko na i
in potem vse skupaj pustiš, da se duši kaki dve urici

II.
evo
mater, je težka ta miza

ta fina
likalna deska

II.
mater, je težka ta miza
kam naj denem?

I.
zraven mize
obleke pa gor

sofija, ta druga
zdaj sem jaz na vrsti
jaz sem na vrsti

I.
dobro
to je pripravljeno
pohiti s tistim kufrom, no, ta druga usmrtitev je na vrsti

ta zamišljena
odpustim ti

sofija, ta tretja
spoštovana porota, profesor je bil navdušen nad mojim
esejem
pred vsemi je pohvalil izvirnost eseja in potem je iskal
tega antona in odkril, da je gospodič anton v resnici
gospodična sofija

ta fina
nevesti se med bezljanjem naokrog zatakne tančica za
sekiro in se razpara
joj, kakšna škoda!

sofija, ta tretja
in tako sem dobila mentorja
poleg tega, da me je učil matematiko, pa mi je profesor
v naslednjih letih nudil tudi neskončno podporo

ta nergava
si kar mislim, ja, kakšno podporo si dobila

ta jeznorita
ta nergava ne namiguje na kaj žgečkljivega, ne, ona že ne

ta fina
malo dostojnosti, vedve
malo, lepo prosim

III.
jebemumater, pa kaj je v tem kufu?
to je težko ko svinec

ta zamišljena
molče slečeš jopič in zavihaš rokave

I.
drži

ta zamišljena
jopič vržeš drugemu, ki ga komaj ujame

II.
o, jebenti

ta jeznorita
o, jebenti, reče drugi prvemu potihoma, skorajda zasika
o, jebenti, kot bi hotel reči – pa kaj si misliš, da si, če imaš
višji čin, kurc si
o, jebenti, kot bi hotel reči – a ti zgledam kot tvoj
pofukan postrešček
o, jebenti, kot bi hotel reči – pa kaj me zdaj zajebavaš
s tem jopičem, kot da nimam pametnejšega dela
in ima pametnejše delo, s četrtim morata odnesti ven
truplo in košaro z glavo
in počistiti kri s tal

ta zamišljena
dobro si zamahnil

ta jeznorita
drugi ima vsekakor pametnejše delo, kot da prvemu drži
jopič
kljub višjemu činu

ta zamišljena
molče stopiš do tretjega in mu pomagaš vleči kovček
res je težak
težak je ko svinec

sofija, ta prva
samo še en dan in bom s hansom, mama

ta fina
ta dolgocajtna odloži nož in krompir in stopi do likalne
deske
obriše si roke v predpasnik
stopi za likalno desko in začne likati in zlagati perilo

ta dolgocajtna
ja, samo še en dan

sofija, ta prva
ne morem verjet, da bom že jutri začela študirat

ta dolgocajtna
jaz likam, v vlogi njene mame
tudi jaz ne morem verjet

ta pedantna
moja najmlajša hči si

ta fina
moje najbolj vztrajno in najbolj trmasto dete

ta jeznorita
in odhajaš iz gnezda
rečem, ne da bi v ta stavek vložila kanček truda

ta dolgocajtna
mati lika in razmišlja

ta fina
razmišlja o svojih drugih otrocih

ta jeznorita
o najmlajšem sinu, ki se prav ta trenutek bojuje
neznankje na ruski fronti
mati razmišlja o klanju

ta nergava
mati razmišlja o svojem sinu, nemškem vojaku, ne ve, ali
je živ ali je mrtev

ta fina
in zdaj odhajaš še ti, sofija
reče mati, medtem ko lika

sofija, ta prva
mama, samo študirat grem, samo v münchen grem
k hansu
skupaj s hansom bom

ta dolgocajtna
likam
zlagam v kovček

sofija, ta prva
ne bodi, no, tako zaskrbljena
z mano bo vse v redu
z vsemi nami bo vse v redu, mama

ta fina
vem, da bo vse v redu, dete moje

ta dolgocajtna
zdaj ste vsi moji otroci v božjih rokah

sofija, ta tretja
postala sem nekakšno čudo, spoštovana porota
prav zares, čudo je kar pravšnja beseda

ta fina
pravšnja
joj, kako pogrešam čase, ko je svetu še vladala omika

sofija, ta tretja
veste, spoštovana porota, v pariških intelektualni krogih
je kar završalo
nadarjena matematičarka ženskega spola
številni pomembni znanstveniki so se želeli seznaniti
z mano
večinoma so mi pisali, ker je bilo nekolikanj zapleteno
organizirati srečanje z mlado neporočeno žensko
znanstvenica ženskega spola
čudo, prav zares

ta jeznorita
tega ti pa res ni bilo treba dodati

ta dolgocajtna
oprosti, ampak meni se zdi, da je na mestu
in lepo zveni
zdaj ste vsi moji otroci v božjih rokah, ponovim

ta zamišljena
skupaj s tretjim privlečeš kovček mimo mene
čisto blizu si, lahko bi samo stegnila roko
samo roko stegnem in lahko se te dotaknem
me vidiš, me zdaj vidiš?

III.
jebemumater, kako sem že zjahan
in lačen
ta dan se vleče ko jara kača
lačen ko pes

ta jeznorita
vzemi si kosček torte, da ta debelorate ne raznese

ta pedantna
ta nergava hitro vstane

sofija, ta druga
ime mi je

ta pedantna
odloži stvari

sofija, ta druga
ime mi je

ta pedantna
se obriše v predpasnik in temeljito očedi

sofija, ta druga
ime mi je

ta fina
nevesta se spotakne ob kufer in pade

III.
jebemumater

ta fina
nevesta vstane in odtava naprej
o, ne, zamazala je obleko
joj, kakšna škoda!

sofija, ta druga
ime mi je

ta dolgocajtna
no, teroristka, bo kaj, povej že, menda ja veš, kako ti je
ime, čeprav me ne bi prav nič čudilo, če ne bi vedela, po
vsem, kar si storila, o moj bog, norica nesrečna, saj nisi
pri zdravi pameti, me ne bi prav nič čudilo, če še imena
ne bi vedela

sofija, ta druga
kje je rabelj?
rablja iščem

ta pedantna
ta nergava odloži predpasnik
si popravi frizuro
od nekje privleče ogledalce, se našobi, popravi kodrček
in stopi do mize

ta jeznorita
take prilike pa ta nergava zagotovo ne bo spustila iz rok
pohiti, pohiti
pohiti, vendar

ta dolgocajtna
o moj bog
vedno isto

ta fina
ta dolgocajtna pakira obleke v kovček
pomagam ji
pakirava

ta nergava
odrežem en kosček torte
kako diši
omamno

ta debela
na koncu precediš juhico, jo zavreš, v ponvi prepražiš
moko na maslu, vržeš v juho, mešaš, da se zgosti, na

koncu priliješ še rumenjaki, zmešan s smetano, vse skupaj
preliješ preko mesa, dodaš zelenjavo
mmm
ja, ja to smo kuhale v franciji
telečji ragu

ta jeznorita
samo da nismo imele teletine
niti klinčkov
niti masla
kuhale smo korenje, čebulo, moko in jajca
in na koncu je bilo čisto v redu, noben od vojakov ni ostal
lačen, deset tisoč jih je obležalo mrtvih, ampak drugi so
se pa zato dobro najedli
kuhale smo telečji ragu brez teletine
blanquette de veau sans veau

ta pedantna
prvi in tretji končno privlečeta kufer na rob odra

III.
pa kaj je tu notri?

I.
nimam pojma
naročeno je bilo, da se to postavi sem, in smo postavili
drugo ni važno
ajmo, moramo dalje
še par stvari moramo opraviti pred naslednjo usmrtitvijo

III.
daj mi sam sekundo, da se nadiham, jebemumater

ta zamišljena
skomigneš

ta dolgocajtna
ja, ja, se spomnim, naši so bili poraženi, se spomnim, so
bili poraženi, čeprav jih je bilo več, trikrat več jih je bilo,
ampak so bili vseeno poraženi, se spomnim, kot bi bilo
včeraj, vsi ti naši možje, naši sinovi, o, ja ...

ta debela
zadosti

ta zamišljena
stopiš do tnala
si odvihaš rokave
pomigneš drugemu, naj ti poda suknjič
o, jebenti

ta pedantna
kdor se je napravil za osla, naj se ne čudi, če ga drugi
jahajo

ta zamišljena
oblečeš suknjič
popraviš suknjič
lep si
četrti prime v roke sekiro in z brisačo obriše rezilo

IV.
evo

ta zamišljena
četrti ti poda sekiro
zloži brisačo in jo vrže v vedro
drugi poravna tnalo

ta debela
zadosti bo
bom morala tudi še kaj naredit, je že ura
soldati bojo zdaj zdaj vkorakali skozi vrata

ta jeznorita
a ne bi še enega koščka?

ta nergava
stopim do tretjega, ki še vedno diha sede na ta težkem
kufru

ta fina
hudimana, nehajte že uporabljat besedo kufer, ker vas
mam poln ... poln ... poln ...

ta jeznorita
kovček

ta fina
ta nergava zapeljivo stopi do tretjega

ta nergava
odlomim košček slastne torte
in mu jo narahlo potisnem v usta
hlastno zagriže

ta jeznorita
nič žgečkljivega, o ne

sofija, ta tretja
imela sem čast spoznati številne francoske učenjake
večino preko pisem, nekatere pa tudi v živo
moram reči, spoštovana porota, da so mi vsi nudili
podporo, vsi so želeli deliti znanje z menoj
ampak bolj ali manj je šlo za kake matematične
posebnosti, na ta način seveda nisem mogla pridobiti
novih znanj, nisem imela možnosti kontinuiranega
študija, nisem mogla na sistematičen in korenit način

prodreti v matematično znanost
to je edina stvar, za katero mi je žal, spoštovana porota

ta nergava
s prsti mu narahlo pobožam ustnice
gleda me v oči
gledam ga v oči
obliznem si prste
v usta mu potisnem še en košček omamne čokoladne
torte

ta debela
a misliš, da bi res še en košček?

ta jeznorita
seveda, draga moja, ti si kar privoščiš, samo enkrat se živi

ta debela
no, prav
ampak samo še en košček
eno bolhico

ta nergava
počasi, z občutkom
gledam ga v oči

ta pedantna
ljubezen gre skozi želodec

ta nergava
narahlo mu potisnem svoj kazalec v usta
božam njegov jezik
boža me s svojim jezikom
po prstih in potem po roki
s palcem druge roke ga božam po jeziku, medtem ko
me liže
dvignem krilo in se mu usedem okobal v naročje

ta jeznorita
ta picajzlasta, to si pa tudi pozabila povedat, si pozabila
povedat, da smo v krilih, v širokoh krilih s številnimi
spodnjimi krili

ta nergava
se usedem nanj

ta jeznorita
in tako dalje

I.
smo prištimani?

IV.
smo

II.
smo

I.
ej, ti, a si se nadihal?

III.
tako bom

I.
pohiti
ajmo

IV.
a ga ne bi počakali?

I.
nimamo cajta čakati, bo že prišel

II.
a lahko tokrat opravimo brez pizdarij?

ta zamišljena
igorniraš ga

II.
jaz se tega ne mislim več it
dajmo narest tako, kot je treba, po črki zakona in brez
izmišljevanj

I.
gremo že

ta zamišljena
stopiš proti horizontu
ozreš se
pogledaš vame
me vidiš?

ta pedantna
drugi in četrti namrgodena sledita prvemu
ustavijo se v ozadju
stojijo tam v soju luči

ta debela
lepi kot slika

ta fina
ta dolgocajtna spakira še torto v torbo in da zraven
steklenico vina

ta dolgocajtna
tako, dete moje

sofija, ta prva
hvala
hvala, mama

ta fina
mladenka vzame v roke kovček in torbo s poslasticami
in odide
pomaha
ji pomahamo nazaj

ta jeznorita
medtem ko si ta nergava daje duška, sofija s kovčkom
v roki stopa dalje
norica še vedno poplesuje naokoli

ta zamišljena
ime ji je
sofija

sofija, ta druga
ime mi je
sofija

ta dolgocajtna
ja, hvala bogu

ta jeznorita
kakorkoli že

sofija, ta druga
ime mi je sofija in prihajam iz rusije

ta jeznorita
bog te nima rad

sofija, ta druga
kje je rabelj?

ta pedantna
dekle stopi do mož v ozadju

sofija, ta prva
hans

I.
sofija, sestra moja

ta fina
sofija in hans se objameta

ta dolgocajtna
ja, se spomnim tega, ja, je šla v münchen in od takrat je
nismo več videle
pa saj ni bila za nobeno rabo

sofija, ta prva
končno!
komaj čakam, da spoznam vse tvoje prijatelje

ta debela
saj se ne more drugače končati, če človek ne ve, kje mu
je mesto

ta jeznorita
še posebej pa ženska

ta debela
točno tako

ta zamišljena
komaj čakam, res

I.
to je chris

ta pedantna
drugi stopi naprej in poda sofiji roko

II.
v veselje mi je, draga sofija, same lepe reči slišimo o tebi

sofija, ta prva
o, chris, meni je v veselje
in komaj čakam, da bom spoznala tudi tvoja otročička in
tvojo ženo
koliko sta zdaj stara? dve leti in eno leto, tako nekako,
a ne?

II.
ja, michael ima dve leti, vincent pa eno

I.
to je pa willi

IV.
me veseli

sofija, ta prva
živijo, willi
kje imate pa aleksa?

ta jeznorita
aleks pa diha
oh, se opravičujem, pravkar je nehal dihat in si zapenja
hlače
že teče

III.
živjo, sofija
jaz sem aleks

me zelo veseli, hans nam je povedal same krasne stvari
o tebi

sofija, ta prva
živjo
zdaj pa lahko nazdravimo, prinesla sem vino in
čokoladno torto
mama jo je spekla za moj rojstni dan, odlična je

ta debela
odlična, res

I.
no, pa nazdravimo

II.
na kaj bomo pa nazdravili

III.
ja, na sofijo!

II.
na sofijo!
na njen rojstni dan

IV.
na sofijo!
na njen študij

I.
na sofijo!
na njeno dolgo življenje

ta nergava
a ste slišale, kaj se je zgodilo?

ta jeznorita
ne samo slišale, tudi videle smo

ta debela
no, dajmo, dajmo, krompir se ne bo olupil sam

ta fina
o, glejte, nevesta prihaja do nas

ta jeznorita
nam bo pomagala lupit krompir

ta debela
si mislim, ja, da se ji točno zaradi tega tako mudi

ta fina
nevesta stopa proti nam, mrmraje

ta pedantna
kaj pa žebra?

ta jeznorita
morda moli
morda tudi ona ni izpolnila vloge in moli že zdaj
zdaj je ona na vrsti

sofija, ta druga
zdaj sem jaz na vrsti

ta fina
stopa proti nam v svoji veličastni poročni obleki
kaka svila, kake čipke
veličastno, res

ta dolgocajtna
saj nas sploh ne vidi, naravnost proti škafo stopa
ej, ti, umakni se, v škafe se boš zaletela

ta jeznorita
v škafe se je zaletela
padla je
olupki in krompir pa nanjo

ta dolgocajtna
teroristka zmešana, lej, kaj si naredila

ta fina
o, ne, obleko je raztrgala in zapacala

ta jeznorita
o, kakšna škoda, zdaj pa ne bo tako lepo truplo

ta fina
primitivka

ta debela
kdo bo pa zdaj to pobiral

ta nergava
sofija iz rusije se pobere in odtava dalje

ta zamišljena
mrmraje

sofija, ta druga
kje je rabelj

ta debela
ti si sama sebi rabelj, nesreča babja

ta nergava
pa da ne boste mislile, da je kaka revica
saj ste slišale, čigava je?

ta jeznorita
če še nismo, pa še bomo

ta nergava
iz sankt peterburga je in daleč od tega, da bi bila revica
sem slišala govoriti, da je bila žlahta carice elizabete,
a veste, katere?

ta pedantna
elizabeta ruska, rojena 1709, umrla 1762, hči carja petra
velikega

ta debela
ja, ja, una vlačuga, kako da tista ni končala pod sekiro, se
sprašujem
samo koliko enega dela smo imele zaradi nje

ta dolgocajtna
o, ja, se spomnim, ja, tam na severu je bilo, naši so bili
poraženi, se spomnim, ja

ta jeznorita
tud tista je bila suha veja družbe

ta zamišljena
bog že poskrbi, da je prav

ta nergava
sem slišala, da je bil oče naše nore nevestice vojaški
guverner sankt peterburga

ta debela
še ena s polno ritjo, kakopak

ta zamišljena
kakopak

ta fina
kakopak, lepo

ta nergava
govorilo se je, da je od doma odšla že pri šestnajstih letih
njen oče namreč ni odobral njene družbe

ta debela
si kar mislim, s kakšno zalego se je ta družila

ta dolgocajtna
pameten človek, ta poveljnik, pameten

ta pedantna
vojaški guverner

ta zamišljena
kakopak

ta nergava
že tako mlada, si mislite, tako mlada se je začela pečati
s prevratniškimi skupinami

ta fina
ja, saj potem pa ni čudno, da je naslednja na vrsti

ta pedantna
kdor se med otrobe pomeša, ga prašiči požro

ta jeznorita
amen

ta debela
joj, koliko krompirja imamo še
pa bi nam res te frajle lahko eno roko dale

ta jeznorita
roke že, glave pa bolj težko

ta fina
tiho sem, nič ne rečem, molčim, čeprav me ima, res me
ima, da bi vstala in jo naučila kozjih molitvic
ampak tega ne naredim
molče lupim krompir

ta jeznorita
ker si svetovljanka

ta zamišljena
molče lupimo krompir

I.
alo, dajmo
smo pripravljeni?

III.
seveda smo, kaj sprašuješ, opravimo že

ta pedantna
seveda smo, reče tretji, medtem ko hodi
prvi, drugi, tretji in četrti hodijo proti tnalu

ta debela
ne bo dosti tega krompirja
ne bo, vam povem
koliko soldatov čakamo danes?

ta dolgocajtna
enih deset tisoč, tudi danes jih je enih deset tisoč

ta pedantna
osem tisoč tristo devetinosemdeset

ta dolgocajtna
no, ja

ta debela
no, bo pa malo bolj mokasta mešta

ta jeznorita
in črviva

ta debela
v cajtu pa sploh ne bomo
koliko krompirja je še za olupit?

ta pedantna
če ga je bilo tristo ena kila, je to približno ... mhm ... ne, je
to točno triinštirideset kil na vsako od nas
bi rekla, tako na oko, da ga ima še vsaka, o joj, veliko,
vsaj pol

ta debela
saj vam ves čas govorim, da je treba delat, ne pa
kokodakat
zdaj pa ne bomo v cajtu naredile
soldati pa lačni
vse zaradi tega vašega čvekanja

ta jeznorita
ali pa vašega žretja

ta debela
molči

I.
tnalo?

II.
prištimano

I.
košara?

III.
tudi

I.
vedro?

IV.
in brisača
pripravljeno

I.
preveza?

ta zamišljena
strmo gledaš v četrtega

vidiš, da tudi drugi in tretji gledata v četrtega
zakaj me ne vidiš?

IV.
tukaj
štima

ta debela
reče, ko potegne črno prevezo iz žepa suknjiča

I.
dobro
obtoženka?

II.
čaka

I.
pojdimo ponjo

ta pedantna
norica poplesuje
prvi, drugi, tretji in četrti stopijo do nje

IV.
gospodična

ta zamišljena
ni stara devica, poročena je

ta dolgocajtna
res si ne morem predstavljati, kdo bi jo hotel vzet

ta nergava
sem slišala govorit, da je bil kar postaven, ampak ja,
seveda, terorist

IV.
gospa

ta fina
nevesta ne odgovori, še pogleda jih ne, bezlja naokrog in
mrmra, drugi, tretji in četrti pa za njo

ta zamišljena
gledaš drugega in tretjega in četrtega, kako cikcakajo za
nevesto
ona bezlja, poplesuje, mrmra, se vrti, žebra, se smehlja,
se spotika, pada, vstaja, pada, obleka je vedno bolj
umazana

ta fina
joj, kakšna škoda

ta zamišljena
vedno bolj raztrgana

ta fina
kakšna nepopisna škoda

ta zamišljena
drugi, tretji in četrti pa bezljajo za njo

IV.
gospa

II.
gospa sofija

III.
dajte, no, gospa, nimamo cajta za te pizdarije

ta zamišljena
ti pa stojiš čisto blizu mene, gledaš in ne rečeš nič
medtem ko jih gledaš in ne rečeš nič, narediš korak proti
meni
in še enega, z roko se nasloniš na moj stol
zraven mene, čisto zraven, ob meni si, tule, čisto zraven,
čisto ob meni, jaz sem ob tebi, čisto zraven, te diham, te
diham, jaz tebe diham, v temi, v svetlobi, potem spet
v temi, čisto čisto zraven, čisto zraven, lahko te diham, za
dolgo, za dolgo obstane čas, je trenutek, ampak za dolgo
obstane čas, je nekaj sekund, je samo nekaj sekund,
samo nekaj sekund čisto zraven, čisto zraven, moja
rama ob tvoji roki, čisto zraven, tako blizu, tako blizu, da
obstane čas, da je nekaj sekund dolgih in še daljših, da
so, te sekunde, najine, moje in tvoje, ali pa moje, ali pa
samo moje, moje, ker sem si te vzela, sem si te vzela, da
te lahko diham čisto zraven, čisto blizu, ob tebi, da te
lahko diham, se razpotegnejo, sekunde, se razpotegnejo,
vdih, izdih, dolg in še daljši, in še in še in še in traja, in še
traja, in te še vedno diham, te vdihujem brez prej in brez
potem, tu, čisto zraven, tebe, ni potem, so te sekunde,
dolge, te diham, te vdihujem, tebe, čisto zraven
zakaj me ne vidiš?

ta jeznorita
zdaj je pa dosti tega

ta debela
ne veš, katera je bolj nora

I.
zdaj je pa dosti tega

ta zamišljena
stopiš do norice

ta nergava
norica, ja, ko bi vsaj bila

najhuje pri tem je, da še nora ni bila, da je dobro vedela, kaj počne

ta zamišljena
jo primeš pod komolec

ta nergava
z vsemi prevratniki se je vlačila naokrog

ta jeznorita
o ti sila nečista

ta zamišljena
jo primeš skorajda nežno

ta nergava
a veste, da je bila že prej zaprta, par let nazaj, pa je ni spametovalo

ta dolgocajtna
takih nič ne spametuje, mislim, te lepo prosim, kaj jih bo spametovalo, če se vlači naokoli pa se gre neko revolucijo, o moj bog, na tak način proti oblasti, pa kje je svet še to videl

ta jeznorita
nikoli in nikdar

ta zamišljena
nežno, ampak odločno

ta fina
je mislila reči civiliziran svet

ta dolgocajtna
ja, tako, sem mislila reči civiliziran svet, pa kje je civiliziran svet še to videl, to sem mislila reči, atentat z bombo, vas lepo prosim, ena ženska, jaz tega ne razumem, atentat na carja, pa to ni za verjet pa kdo pri zdravi pameti rešuje stvari z nasiljem, lepo vas prosim, s terorizmom se pa ja ne da nič rešiti

ta nergava
atentat z bombo, ja, skrajneži, sami skrajneži, skrajneži in prevratniki, ki se oklicujejo za pravičneže, za borce za pravice malih ljudi
sem slišala govoriti, da je sofija tamle rekla, dokler je bila še kolikor toliko pri zdravi pameti, da so začeli veliko stvar, da bo ljudstvo vladalo, pa da bo uzakonjena svoboda govora, pa da bo lastnina v rokah ljudstva pa take reči

ta debela
eno in isto znova in znova
kako da se ljudje ne naveličajo

ta dolgocajtna
pa bomb metat tudi ne, ne morem in ne morem razumet, da je ena ženska, taka mlada

ta jeznorita
in lepa

ta dolgocajtna
in lepa, ja, povrhu pa še lepa, tako da ima prav vse, mislim, a ji je treba, a ji je bilo res treba se na tak način s politiko pečat, z nasiljem reševati stvari, ja, kaj se pa to pravi, kako lahko ena ženska podpira nasilje, ne morem razumet, pa če se še tako trudim in vi prav dobro veste, da sem odprte glave
je že prav, da je obsojena na smrt, kar je iskala, to bo dobila

ta pedantna
kdor maha z mečem, bo z mečem pokončam

ta dolgocajtna
tako
tako

ta zamišljena
iskali ste me, rečeš

I.
iskali ste me

sofija, ta druga
rablja iščem

I.
to bom jaz

sofija, ta druga
ime mi je

I.
sofija

sofija, ta druga
zanko sem prinesla s sabo

I.
pojdiva

ta zamišljena
in gresta

ta jeznorita
gresta proti tnalu, končno

ta pedantna
drugi, tretji in četrti pa za njima

ta fina
prekrasna poročna obleka je čisto uničena
joj, kakšna škoda

ta nergava
a ste slišale, kaj se je včeraj zgodilo?
vdrli so v vas, njihovi, njihovi v našo vas
vse požgali in ljudi zmetali v ogenj
in tudi eno visoko nosečo žensko, mlado, mlado žensko, ki je imela pravkar roditi
grozljivo

ta jeznorita
grozljivo, res

ta pedantna
ustavijo se pred tnalom

sofija, ta druga
sekira?
zakaj sekira?

ta zamišljena
čas je, rečeš

I.
čas je

ta zamišljena
z glavo pomigneš proti tnalu
drugi in tretji primeta sofijo vsak pod eno roko
četrti ji namesti črno prevezo čez oči
drugi in tretji jo pritisneta ob tnal

ta nergava
in ta, ta nosna, začne goreti, in ko začne goreti, njen krik preglasi vse druge krike

ta zamišljena
jih preglasi

sofija, ta druga
ne s sekiro, ne s sekiro, zanko sem prinesla s sabo
ne s sekiro

II.
gospa, ne upirajte se, ne bo nič pomagalo

III.
pa kaj je s temi babami danes?

sofija, ta druga
ampak saj sem dala vlogo za zanko

III.
gospa, ne zmišljujte si, take vloge sploh ni
smrtno kazen izvršujemo s sekiro

ta jeznorita
je mnogo bolj slikovito, da ne rečem barvito

ta nergava
ta nosna gori, gori in strahovito kriči

ta zamišljena
jih preglasi

sofija, ta druga
ne, ne, jaz sem bila obsojena na smrt z obešenjem
jaz sem prva ženska v rusiji, ki je obsojena na smrt
z obešenjem zaradi političnega aktivizma

ta dolgocajtna
politična aktivistka, vas lepo prosim

ta debela
lenuhinja

ta dolgocajtna
zdraharka in teroristka

IV.
mogoče je bilo res tako, kot pravite, gospa, ampak mi bomo vseeno izvršili kazen s sekiro

ta jeznorita
to morda sicer res ni zgodovinsko natančno, zaradi tega pa ni nič manj resnično

ta nergava
in potem

I.
mi odpustiš?

ta jeznorita
naredi pavzo, da bi bil učinek večji

sofija, ta druga
odpustim ti

ta fina
zazeham

ta zamišljena
zamahneš

ta pedantna
zazeha tako, da lahko vsi opazimo

ta nergava
grozljiv krik razpara zrak

ta jeznorita
pavza

sofija, ta druga
sofijo so obesili 15. aprila 1881 v sankt peterburgu
imela je sedemindvajset let

ta zamišljena
molče lupimo krompir z mislijo na vojake, ki lačni in žejni
prav zdaj prelivajo kri

ta jeznorita
se koljejo

sofija, ta prva
willi, strah me je

IV.
moraš biti pogumna, moraš verjeti, da bo vse v redu, da
se vrnemo živi in zdravi
obljubi mi

sofija, ta prva
obljubim ti

IV.
in ko se vrnemo, bomo nadaljevali z delom, kjer smo
ostali
zapomni si
ne bomo tiho, mi smo vaša slaba vest, bela vrtnica vas
ne bo pustila pri miru

sofija, ta prva
ne bomo tiho
mi smo vaša slaba vest
bela vrtnica vas ne bo pustila pri miru

ta pedantna
pristopita še prvi in tretji

III.
willi, it bomo morali, vlak bo zdaj zdaj odpeljal

I.
nikamor ne bojo šli brez nas
sofija, kmalu bomo nazaj
sploh pa, najin brat je tam nekje na ruski fronti, mogoče
se bova celo srečala

ta jeznorita
če je še v enem kosu

ta pedantna
je, je, saj se bosta srečala, mlajši brat pade šele čez kako
leto

ta jeznorita
saj res, najprej skrajšajo hansa in sofijo za glavo, brat pa
približno leto kasneje izgine na ruski fronti

ta dolgocajtna
oh, gospod moj, bog moj, trije moji otroci

ta debela
a se nisi nekam preveč vživela morda?

ta dolgocajtna
ah, daj, pusti me

ta jeznorita
to tragično zgodbo smo že vsaj enkrat slišale
grozljivo, res

ta nergava
s posmehom v glasu namigne proti meni
naredim se, kot da je nisem slišala, in nadaljujem svojo
zgodbo
tisto, ki sem jo ravnokar slišala
grozljivo, res
in veste, kaj se potem zgodi?
ne morete si mislit, ne morete si predstavljat
ta, ta nosna, ne, v ognju rodi!
a si mislite?
a si predstavljate?

sofija, ta prva
ko se vrnete, bomo delali naprej
napisali bomo še več letakov, še bolje se bomo
organizirali
že samo zaradi tega se morate vrniti

III.
pssst, sofija, ne bodi tako glasna, ne tukaj
ne tukaj in ne nikjer
sploh nikoli nikomur ne smeš govoriti o tem
saj veš, da ne gre samo za tvoje življenje in za naša, za
življenja vseh, ki jih imamo radi, gre
bodi previdna

I.
pazi
pazi nase
in ne bit tako potrta, no
v bistvu je na nek način dobro, da gremo na fronto
ravno se bodo stvari okrog prvega letaka malo polegale,
in ko bomo nazaj, udarimo še huje

IV.
dol s prascem
to bomo napisali po vseh zidovih v münchenju

I.
to bomo napisali po vseh zidovih v nemčiji
dol s prasci zatiralskimi
živela svoboda
kaj v nemčiji, to bomo napisali po vseh zidovih tega
sveta
dol z vsemi prasci

III.
pssst
pssst
a se vam je zmešalo, al kaj

ta pedantna
četrti začne oponašati prašičje zvoke
prvi se mu pridruži
dekle se smeji

sofija, ta prva
dol z vsemi prasci tega sveta

ta dolgocajtna
to je pa tako naivno, da je že kar prisrčno

ta jeznorita
malodane ljubko

ta dolgocajtna
ja, res
mislim, saj veste, da jaz zastopim te reči, če je kdo odprte
glave in dovzeten za novitete, saj veste, dekleta, potem
sem to jaz, jaz res zastopim to mladino, zastopim, da
hočejo spremeniti svet pa te reči, edino prav, edino prav,
kam bi pa prišli, če ne bi bilo mladih, frišnih ...

ta nergava
se globoko strinjam s tabo
a si predstavljate?
v ognju rodi, v ognju!

ta dolgocajtna
sem hotela reči, da kam bi pa prišli, če ne bi bilo mladih,
frišnih misli, saj svet ne bi mogel iti naprej, ampak tile
tu, ti so pa res ... no ... saj ne, da imam karkoli proti
spreminjanju sveta na bolje, kje pa, daleč od tega, daleč
od tega, saj veste, da zastopim, bog ve, da zastopim,
ampak tile tu so pa res ...

ta jeznorita
ljubki

ta dolgocajtna
ja, na nek način pravzaprav so, v tej svoji, bi rekla,
naivnosti, aneda, bog jim odpusti, nekako, ja, ljubki,
ampak človek si ne more pomagati ...

ta jeznorita
še manj pa ženska

ta debela
zdaj je pa zadosti
frajle, al boste takoj utihnile al pa vas vse skupaj pošljem
na disciplinsko
bože mili, koliko žlobudranja

ta jeznorita
bo vsaj deževati začelo

ta debela
tišina!

ta pedantna
prvi in dekle se objameta in poljubita

sofija, ta prva
pazi nase
obljubi, da boš pazil nase

IV.
nič ne skrbi, jaz bom pazil nanj

I.
potem se mi pa res dobro piše

ta pedantna
potem se poslovita od dekleta še tretji in četrti
vzamejo kufre v roke in odidejo

ta fina
mladenka maha
mladeniči mahajo nazaj
od daleč se sliši vlak

ta dolgocajtna
tudi jaz jim maham, tem nadebudnežem, bom rekla
nadebudnežem, ker jaz res razumem mladež, ki želi
spremeniti stvari na bolje, res razumem, ampak malo
pameti jim pa ne bi škodilo, vam povem, če bi vzeli
pamet v roke, ne bi končali tako, kot so

ta fina
me vse jim mahamo

ta zamišljena
maham ti

ta nergava
a si predstavljate?
ta nosna goreča iz sebe izstisne novorojenčka
medtem ko gori
a ni grozljivo?

ta jeznorita
še ena pavza za povečanje učinka

ta fina
spet zazeham tako, da lahko vsi opazite

ta nergava
grozljivo, res
njihovi vojaki so potem ...

ta jeznorita
ne več, prosim

I.
še ena usmrtitev in smo gotovi za danes
vse prištimano?

II.
tnalo čaka

III.
košara tudi

IV.
vedro in čista brisača tudi

I.
preveza?

IV.
seveda

I.
obtoženka?

II.
moli

III.
ta je pa res dala vlogo za molitev, vsaj ena malo bolj pri
pameti

ta jeznorita
preveč pri pameti

ta dolgocajtna
he, he, ta je pa dobra, preveč pri pameti, saj magari je
res, saj ta je res preveč pri pameti, ji je samo v škodo

II.
maš papir?

III.
mam, s podpisom sodnika in žigom sodišča, lahko moli

I.
ajmo

III.
sem mislil, da te južine nikoli ne bom dočakal
saj po tem nimamo več nič?

II.
imamo, imamo
še eno tezgico

III.
ma ne, no
kaj spet?

II.
nekam imamo za vskočit, pet minut

I.
ajmo, ajmo
mudi se

ta nergava
in veste, kaj se je potem zgodilo?

ta fina
nobena ji ne odgovori

ta nergava
poskusim še enkrat
in veste, kaj se je potem zgodilo?

ta fina
gotovo kaj še bolj grozljivega
rečem, ne da bi v ta stavek vložila kanček truda

ta nergava
ko je ta nosna rodila, so njihovi vojaki potem še
novorojenčka vrgli v ogenj

ta fina
bestialno

ta zamišljena
bestialno, res

ta dolgocajtna
ne, ne, ta zgodba se je že zgodila, že prej, dobro se
spomnim
pa ne v tej vojni

ta jeznorita
če nimaš kaj novega ali kaj pametnega za povedat, raje
molči

ta pedantna
če ne znaš pametno govoriti, pametno molči

ta nergava
če sem pa slišala, da se je zgodilo včeraj

ta pedantna
možje pripeljejo tretjo obtoženko do tnala

I.
ste pripravljeni

sofija, ta tretja
sem

IV.
naj vam nadenem prevezo

sofija, ta tretja
hvala

IV.
ni za kaj, gospa

sofija, ta tretja
gospodična

ta debela
tudi ta brez otrok, tudi ta suha veja

ta zamišljena
kakopak

ta dolgocajtna
pa še stara devica povrh, ja, kdo bi jo pa hotel vzet, ta
pa tud tako zelo lepa ni

ta debela
ma to ni nič, ženska se mora poročiti, ženska mora roditi,
to je naše poslanstvo, bože mili, saj za to smo tukaj,
aneda

ta jeznorita
ženska se realizira takrat, ko rodi

ta dolgocajtna
natančno tako

ta zamišljena
zato smo tukaj
bože mili
aneda

IV.
gospodična, se opravičujem
ni za kaj, gospodična

ta fina
drugi in tretji potisneta sofijo na tnalo

I.
mi odpustiš

sofija, ta tretja
odpustim ti

ta zamišljena
dvigneš sekiro visoko v zrak

sofija, ta tretja
a lahko še nekaj rečem, preden zamahnete

ta zamišljena
spustiš sekiro

I.
no, pa dajte

II.
čakaj zdaj, a lahko še nekaj reče?

III.
joj, ne vem, jebemumater, ne vem, tega pa ni v zakonu,
v uredbi tudi ne
a je morda v pravilniku, a se ti spomniš?

IV.
ne, ne, mislim, da ne
vem, da ni nobene vloge za zadnje besede
mislim, je, za zadnje besede pred poroto po obsodbi, to
je vložila in dobila odobreno, saj zaradi tega je zadnja na
vrsti, je imela veliko za povedat
pa za molitev je tud vložila

II.
kaj pa za zadnje besede na tnalu?

IV.
ne, tega pa zakon ne pokriva
niti uredba
niti pravilnik
samo molitev in prevezo

III.
jebemumater, spet luknja

sofija, ta tretja
a mi potem dovolite, da še nekaj rečem?
samo en stavek?

I.
povejte že

II.
čakaj, čakaj, dajmo se najprej zmenit
a ji dovolimo?

III.
ja, ne vem, če paragrafi ne pokrivajo, zakaj bi ji potem
dovolili, samo kajt zgubljam, jaz sem lačen, jaz bi šel na
tisto južino

IV.
a glasujemo?

III.
pa kaj čmo glasovat, zamahni in mir

IV.
a glasujemo, če bi glasovali?

I.
povejte, gospa

II.
ti pa ne moreš, da ne bi po svoje, a ne da ne

sofija, ta tretja
saj je v redu
saj ne rabim nič reči

I.
kar povejte, gospa sofija
ne se ozirat na nas

sofija, ta tretja
sem hotela samo še enkrat reči, da mi ni žal
ni mi žal niti ene od mojih odločitev, ki so me pripeljale
do semle
samo to

I.
ste pripravljeni zdaj?

sofija, ta tretja
sem

ta zamišljena
dvigneš sekiro visoko v zrak

ta debela
saj zato pa je toliko teh bolezni, to je tako, ženske ne
rodijo, potem pa fašejo raznorazne rake na dojkah pa
take reči
to je vse božja kazen, vam povem

ta nergava
sofija ta pametna bi zagotovo umrla od raka na dojki, če
je ne bi obglavili

ta jeznorita
oh, te sofije
če jim ne odpade glava, jim pa joški

ta fina
krščen matiček, zdaj si pa res prekoračila mejo

ta jeznorita
aneda

ta zamišljena
aneda

ta fina
to je pa res od sile, od sile, prijavila te bom, zdaj te bom
pa res prijavila, to je izbilo sodu dno, prijavila te bom za
napad na človeško dostojanstvo in omiko

ta pedantna
po osemnajstem členu zakona o spremembah in
dopolnitvah zakona o spremembah in dopolnitvah
zakona o preprečevanju nižanja nivoja npravnosti in
kulture v družini in družbi lahko prijavo podaš tako
osebno na policiji kot tudi po pošti
elegantno rešen problem
s tem zakonom se bo zagotovo izboljšalo stanje v naši
družbi

ta zamišljena
še dobro, da gre svet naprej

ta debela
tišina

ta zamišljena
zamahneš

sofija, ta tretja
sofija je umrla zaradi raka na dojki 27. junija 1831 v parizu
imela je petinpetdeset let

ta nergava
sem rekla ali nisem rekla

ta pedantna
to s sekiro, tega ne razumem, to je pa čisto nenatančno

ta jeznorita
to je zaradi učinka
zaradi slikovitosti
zaradi zgovornosti
in barvitosti

ta zamišljena
morda ni zgodovinsko natančno, zaradi tega pa nič manj
resnično

ta fina
molče lupimo krompir in razmišljamo
jaz razmišljam o omiki
malo o omiki, malo pa tudi o tisti veličastni svileni
čipkasti poročni obleki
joj, kakšna škoda

ta debela
jaz razmišljam o medenjakih, razmišljam, da bi naslednjič
naredila medenjake s kardamomom in klinčki, to bi
moralo biti fantastično

ta pedantna
jaz razmišljam o izjavah in soglasjih, ki bi jih bilo treba
uvesti, zdi se mi, da bi bila to najboljša rešitev
v nastali situaciji, živeža vedno bolj primanjkuje, če pa
ga že imamo, je slabe kakovosti, najbolje bi bilo, da bi
vsak vojak pred južino podpisal izjavo, da se zaveda
ekonomskega stanja države in da soglašaja s tem, da se
hrani z živežem, ki je na razpolago, pa čeprav je slabe
kvalitete
ja, ja, mislim, da bomo morali to uvesti

ta zamišljena
jaz razmišljam o tebi
jaz ves čas razmišljam o tebi
zakaj me ne vidiš?

ta dolgocajtna
jaz razmišljam o teh nespametnih ženskah in dekletih,
ki so dobile, kar so iskale, ampak ker sem razgledana in
načitana in mi usmiljenje ni tuje, mi jih je tudi malo žal,
a ne bi bilo bolje, da bi sledile svojemu srcu in naredile
nekaj iz sebe, kot pa da so se pustile zavesti in so
končale tako, kot so
o tem razmišljam

ta jeznorita
jaz ne razmišljam o ničemer
jaz lupim krompir
no, morda pomislim na tisti težek kufer, morda me
prešine, da je že čas, da se ga uporabi

I.
dobro
vse smo opravili
zdaj pa še tista tezga in potem gremo jest

III.
končno

ta nergava
jaz razmišljam, katero grozljivo zgodbo bi lahko zdaj
povedala in zakaj nobena ni reagirala na zgodbo
o gorečem novorojenčku tako, kot sem si predstavljala
tako kot sem si želela, da bi reagirale, želela sem si, da bi
reagirale z začudenjem, s čustvi, z zgražanjem,
z osuplostjo, z ogorčenostjo, z usmiljenjem, morda
s kako solzo
ali dvema
tako sem si želela, da bi reagirale na mojo zgodbo

ta dolgocajtna
ne, ne
to se je zgodilo že kdaj, že deset let ali morda dvajset let
nazaj, dobro se spomnim
to ni bilo v tej vojni
novorojenčka so vrgli v ogenj že leta nazaj

ta zamišljena
se spomnim, kot bi bilo včeraj

ta dolgocajtna
se spomnim, kot bi bilo včeraj

ta zamišljena
stojiš na horizontu v soju luči

I.
mirno

ta zamišljena
četica se poravna

I.
pozdrav

ta zamišljena
četica salutira

ta fina
ah ne, ne
ni bilo pred dvajsetimi leti, še bolj nazaj je bilo, še pred
puškami
petsto let nazaj?

ta pedantna
prej šeststo

ta debela
ah, kje so cajti
nismo več mlade

ta pedantna
lepota sivih las je prav obrnjen čas

ta jeznorita
zdaj bom pa jaz rekla o, moj bog
bom rekla o, moj bog
tik preden kozlam

ta dolgocajtna
o, moj bog

ta fina
saprabolt, ti pa res nimaš prav nobenih manir
kaj te pa zdaj moti

ta jeznorita
pa to sranje me moti
to prazno blebetanje

ta zamišljena
besedičenje – bo rekla ta fina

ta fina
besedičenje
rečem

ta zamišljena
ta fina je rekla – besedičenje

ta pedantna
dekle stopi do ta velikega kufra

ta nergava
pogledam ta jeznorito, če bo kaj pripomnila

ta dolgocajtna
vse pogledamo ta jeznorito

ta fina
vendar je ta jeznorita zdaj tako razburjena, da je
preslišala

ta debela
in ne more reči, saj sem vam rekla, da je čas za kufer

ta jeznorita
saj sem vam rekla, da je čas za kufer

ta zamišljena
sofija poskusi odpreti kovček

sofija, ta prva
ne morem, ne gre, pretežko je
hans!

I.
voljno

ta zamišljena
rečeš
in pohitiš do sofije

I.
skupaj bova

ta zamišljena
odpreš kovček
vzameš ven šop papirjev, jih daš sofiji
vzameš še en šop papirjev in jih skriješ pod suknjič

I.
pojdiva

sofija, ta prva
sanjala sem, da so naju ujeli in zaprli

I.
ne bojo naju ujeli in zaprli, vse bo v redu

ta zamišljena
vse bo v redu, rečeš
vse bo v redu, rečeš in lažeš
lažeš, ker ne veš
lažeš, ker je tudi tebe strah

sofija, ta prva
strah me je

I.
dajva hitro opraviti
vse letake morava razdeliti po univerzi, preden se končajo
predavanja
nimava več dosti časa
pohitiva

ta zamišljena
kupe listov delita naokrog

vsepovsod po tleh kupi papirja
ko porabita liste v rokah, stopita do kovčka in jih
vzameta še
in še
in še

ta fina
bezljata naokoli

ta dolgocajtna
o moj bog
vedno isto

ta debela
eno in isto znova in znova
kako da se ljudje ne naveličajo

ta nergava
jaz sem naveličana

ta pedantna
drugi začne stopati proti njima
ne opazi ga
kroži okoli njiju, od daleč kroži okoli njiju, z rokama,
sklenjenima za hrbtom, in ju opazuje

II.
zapahnite vrata
zaklenite
imamo ju, zdaj ju imamo

I.
konec predavanj je, pojdiva

sofija, ta prva
nisva še končala, v kufru je še kup letakov

I.
prepozno, pojdiva

sofija, ta prva
ne, ne, čakaj, samo še to

ta debela
deklina vzame šop listov iz kufra in jih vrže visoko v zrak

ta zamišljena
na nas se vsujejo listi
se vsujejo kot sneg
beli listi, na drobno popisani
se vsujejo kot sneg

ta dolgocajtna
kaj pa piše gor? kje so moja očala, da preberem

ta fina
ta dolgocajtna išče očala

ta debela
kaj če pisat, kaj veš, kaj piše, piše o človekovih pravicah,
o svobodi ...

ta nergava
o svobodi govora

ta zamišljena
sofija vrže še en šop listov v zrak
se vsujejo kot sneg

ta jeznorita
o tiraniji vlade

ta fina
o vrednotah, ki jih je treba spoštovat

ta jeznorita
in za katere se je treba boriti

ta zamišljena
in še en šop
kot sneg

ta nergava
piše o prascih, ki jih je treba zrušiti

ta jeznorita
in proti katerim se je treba boriti

ta fina
piše o prihodnosti, ki čaka svetla in lepa nekje na koncu
teh listov

ta zamišljena
in še
sneg

ta nergava
piše o upor, ki ga je treba zanetiti, za čast in svobodo

ta debela
to piše
kar piše vedno, saj veš, kaj piše ponavadi

ta dolgocajtna
aha, ja, seveda, saj potem pa ne rabim očal
ampak kam sem jih pa vtaknila?

II.
primite ju

ta zamišljena
tretji in četrti pritečeta do tebe in sofije
morda hočeta pobegniti, morda je vajin prvi refleks beg
in morda tudi res zbežita
morda vaju tretji in četrti lovita po odru

ta fina
flankirajo sem ter tja

ta zamišljena
morda
v vsakem primeru vaju vkleneta

II.
tako
zdaj pa na južino

ta zamišljena
odideš, vklenjen
tretji te poriva naprej, s težavo loviš ravnotežje
četrti poriva sofijo
med potjo ti drugi odklene lisice
pomaneš si zapestja, tako, kot to naredijo v filmih
četrti odklene lisice sofiji in se pridruži vam trem
zasmeješ se
drugi te potreplja po ramenih
tretji in četrti se smejita
odhajaš
sofija obstane in gleda za vami
v svoji prosojni beli obleki

ta nergava
z bradavičkami, ki štrlijo nekam proti gor

ta jeznorita
ne, no
prvi je vendar zdaj v vlogi njenega brata
ne morejo bradavičke proti gor štrlet
to bi bilo pa ja sila neokusno
malodane perverzno

ta zamišljena
poglej me!
odhajaš
maham ti v slovo
se ne ozreš

ta debela
alo, ve tri frajle
sem pridite in spucajte svinjarijo za sabo

ta zamišljena
sofija pobira liste papirja in jih zлага nazaj v kovček
sofija se ji pridruži; pobira liste papirja in jih zлага nazaj

v kovček
sofija se ji pridruži; pobira liste papirja in jih zлага nazaj
v kovček

ta zamišljena
odpustim ti

ta jeznorita
medtem ko naše može tam zunaj koljejo, mi čvekamo
medtem ko naši sinovi tam zunaj krvavijo ...

ta debela
jim mi pripravljamo južino

ta pedantna
prazna vreča ne stoji pokonci

ta nergava
zato pa smo tu, aneda

ta zamišljena
od jutra do večera
od mraka do zore

ta dolgocajtna
ne, ne, ne bo petsto let nazaj
pred dvajsetimi leti so vrgli novorojenčka v ogenj,
prepričana sem

ta fina
ja, ampak jaz vem, da so ga vrgli takrat, pred puškami

ta dolgocajtna
tudi takrat, ja

ta nergava
in včeraj tudi, vam pravim

ta zamišljena
in tudi jutri, vam povem, tudi jutri bodo vrgli
novorojenčka v ogenj

ta jeznorita
še dobro, da gre svet naprej

ta debela
bože mili, kako nam gre to počasi
soldati bojo zdaj zdaj tu
dajmo, babnice, podvizajmo se

ta nergava
ma saj vidiš, da se ne da hitreje, saj si sama rekla, da je
preveč očesc
ne priganjaj nas toliko

ta debela
joj, koliko očesc
in kako je mehak
no, pa je vseeno boljše krompir čistit kot pastinak
dokler ni bilo krompirja, smo kuhale pastinak, si
predstavljate, da bi morala zdaj tristo sedeminosemdeset
kil pastinaka očistit?

ta nergava
si pozabila na telečja rebrca

ta debela
kaj?

ta jeznorita
kosilo od unih tam gor
telečja rebrca in šestinosemdeset kil krompirja od naših
vojakov
za kosilo od unih tam gor

ta pedantna
tristo eno kilo imamo

ta debela
no, si predstavljate, da bi zdaj morale za soldate tristo
eno kilo pastinaka očistit?

ta fina
rebrinec
rebrinec lepše zveni

ta debela
dušo bi spustile
čeprav, moram reči, je ni bolj slastne juhe od pastinakove

ta fina
rebrinčeve

ta dolgocajtna
o, ja, se spomnim, se spomnite enkrat, kdaj je že bilo,
nekje blizu je moralo biti, se spomnite, pastinak smo
kuhale, zraven pa blitvo, če je res bila blitva, saj se ne
spomnim prav, takrat jih je bilo pa, ojoj, ojoj, tudi kakih
trideset tisoč, če me spomin ne vara, se spomnim, da je
pihalo ko strela

ta nergava
v redu je, lahko nehaš

ta dolgocajtna
a se spomnite
o, moj ljubi bog, koliko naših mladeničev je šele takrat
padlo, se spomnite, koliko hrane je ostalo, proč smo jo

metale, potem pa je prišlo toliko muh, da je bilo vse črno
od njih
se spomnite muh?

ta jeznorita
se spomnimo muh, ja, samo niso prišle papcat blitve

ta zamišljena
če je res bila blitva

ta jeznorita
in pastinaka
rebrinca, se opravičujem

ta fina
me pogleda, s posmehom
jo ignoriram

ta jeznorita
so se prišle past po truplih
po vseh tistih mladih, krasnih, postavnih, slastnih
vojščakah

ta nergava
me pogleda in misli, da bom kaj dodala
kak vzdih ali kaj podobnega
nič ne dodam
še z očmi ne zavijem
ker me prav vse že boli od tega neskončnega lupljenja
tudi oči

ta jeznorita
muhe, milijarde muh
in smrad, ostuden smrad
in potem črvi, vse gomazi od njih
trupla pa, kot da so spet živa

ta fina
ježešna, no, pa kaj želiš doseči s tem?
se nikoli ne boš naveličala?
ozri se kdaj okoli sebe, nadeni si kdaj tudi rožnata očala,
no
svet je lep, če ga zmoreš videt
ti, ti pa ne vidiš drugega kot ...

ta dolgocajtna
rim, rim je bil
takrat je pa res bil rim
spomnim se!
v začetku septembra je bilo, ob neki reki, kako ji je bilo že
ime, ne vem, ampak se spomnim, ker je tako zelo pihalo,
da je našim vojščakom puščice nazaj nosilo

ta jeznorita
slikovit prizor

ta dolgocajtna
ampak ob kateri reki je že bilo?

ta debela
koliko očesc

ta zamišljena
ne bo dobra mešta

ta debela
ta jeznorita, od kje si rekla, da ga je danes pripeljal?

ta jeznorita
nisem rekla

ta debela
pa veš, od kje?

ta jeznorita
kako naj vem?

ta debela
no, ja, sem mislila, da si vprašala

ta jeznorita
tu sem zato, da lupim krompir, ne pa da sprašujem

ta nergava
pa še tega ne delaš kdo ve kaj dobro, če smo iskreni

ta jeznorita
a boš spet začela

ta zamišljena
spet bo začela

ta dolgocajtna
tako sedimo v polkrogu vsak dan

ta debela
sedimo v polkrogu in lupimo krompir

ta pedantna
ali kumare

ta fina
ali rebrinec

ta dolgocajtna
lupimo krompir in mesimo testo

ta debela
mesimo testo in čistimo zelenjavo

ta pedantna
režemo

ta fina
ribamo

ta zamišljena
tremo

ta pedantna
sekljamo

ta debela
mesimo

ta fina
mešamo

ta nergava
vsak dan

ta jeznorita
vsak dan

ta zamišljena
od začetka sveta

ta jeznorita
ona pa najeda

ta nergava
jaz pa najedam

ta zamišljena
vsak dan od začetka sveta

ta jeznorita
konec.

ta nergava
joj, a ste slišale, kaj se je včeraj zgodilo?

Tanja Dimitrievska, Bernarda Oman, Stannia Boninsegna, Ajda Smrekar

FOTOGRAFIJE Z VAJ

Tina Potočnik, Karin Komljanec, Mirjam Korbar Žlajpah, Tanja Dimitrievska, Bernarda Oman, Stannia Boninsegna, Ajda Smrekar

Mirjam Korbar Žlajpah, Tina Potočnik, Ajda Smrekar, Karin Komljanec, Bernarda Oman, Stannia Boninsegna, Tanja Dimitrievska

Tina Potočnik, Karin Komljanec, Mirjam Korbar Žlajpah, Tanja Dimitrievska, Ajda Smrekar, Bernarda Oman, Stannia Boninsegna

Tina Potočnik, Karin Komljanec, Mirjam Korbar Žlajpah, Tanja Dimitrievska, Bernarda Oman, Stannia Boninsegna, Ajda Smrekar

Mirjam Korbar Žlajpah, Anita Gregorec, Tanja Dimitrievska, Ajda Smrekar, Bernarda Oman, Stannia Boninsegna

Tina Potočnik, Karin Komljanec, Mirjam Korbar Žlajpah, Anita Gregorec, Tanja Dimitrievska, Bernarda Oman, Stannia Boninsegna

Tina Potočnik, Mirjam Korbar Žlajpah, Karin Komljanec, Anita Gregorec, Ajda Smrekar, Tanja Dimitrievska, Stannia Boninsegna, Bernarda Oman

Tina Potočnik, Ajda Smrekar, Tanja Dimitrievska, Eva Jesenovec, Stannia Boninsegna, Mirjam Korbar Žlajpah, ,
Bernarda Oman, Karin Komljanec

Tina Potočnik, Ajda Smrekar, Eva Jesenovec, Stannia Boninsegna, Mirjam Korbar Žlajpah,
Karin Komljanec

Jette Ostan Vejrup

Milan Štefe, Jožef Ropoša, Lotos Vincenc Šparovec, Anita Gregorec, Jaka Lah

Milan Štefe, Jožef Ropoša, Lotos Vincenc Šparovec, Anita Gregorec, Jaka Lah

Milan Štefe, Jožef Ropoša, Lotos Vincenc Šparovec, Jaka Lah

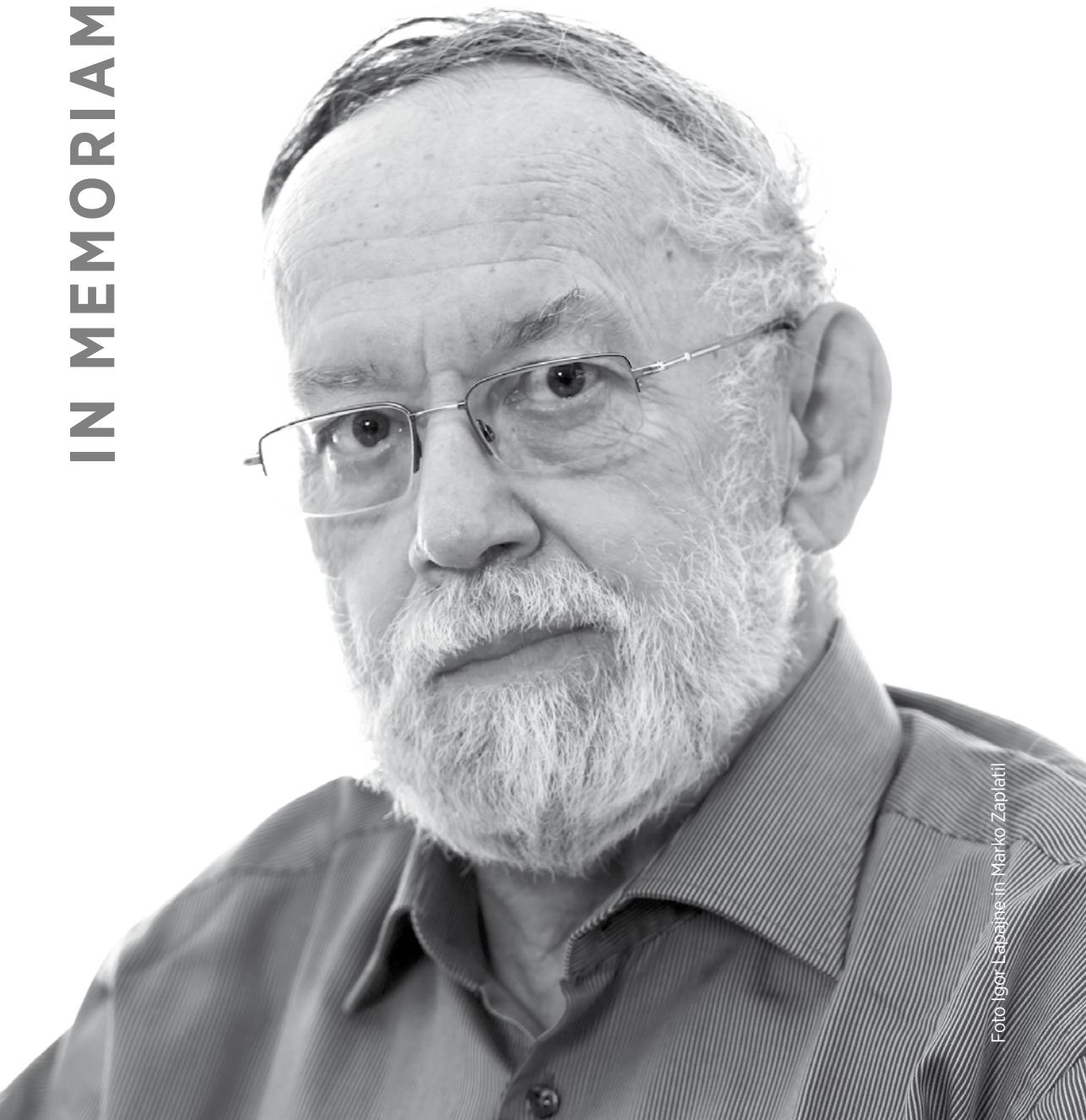

Foto Igor Lapajne in Marko Zaplatil

ANDREJ INKRET

(1943–2015)

Skepsa in strast

»Z besedo ne boš preokrenil / stoletja / s samotno besedo / smrt je edina daljava / ki jo z roko dosežeš«
Andrej Inkret, *Pesnik*

Ne, ni preokrenil stoletja s svojo besedo, a kljub temu se je z njo neizbrisno vpisal na njegove strani, tiste, ki bodo ostale – *verba volant, scripta manent* – in po katerih ga bomo prepoznavali: sledi stoletja, še več, pečati zaveze nam, ki smo za zdaj še tu in skušamo izpisati zasilen portret njega, ki je za vedno odšel.

Verzi iz mota so bili objavljeni v *Perspektivah* leta 1963, čisto na začetku relativno dolge poti, ki jo je Andrej Inkret prehodil v slovenskem kulturnem in družbenem prostoru. Niso bile prva Inkretova (literarna) objava, saj je začel zelo zgodaj, že v celjski gimnaziji, kjer je veljal za »čudežnega dečka«, vendar ena prvih in – po nujnem nareku volje ali usode – tudi zadnjih. Nikoli se ni pretirano rad spominjal svojih literarnih začetkov, »nekakšne pesmice« je rekel tem mladostnim poskusom, in če bi jih zdaj videl zapisane v motu tega spisa, bi se zagotovo pomilovalno nasmehnil (»Le kje ste našli!«). Kajti čeprav je bila literatura osrednja točka njegovega zanimanja, tako rekoč življenjsko poslanstvo, pa to ni bila literatura, ki bi jo izdeloval sam, ni se čutil neposrednega ustvarjalca (»Na žalost sam literarnega talenta nimam,« zapiše samokritično), zanimala ga je literatura drugih oziroma literatura kot taka, kot center ne samo njegovega, temveč osrednje določilo človeškega sveta kot takega. Ob nekaj priredbah tujih literarnih besedil za gledališče (*Deseti brat*, *Ciklamen*, *Agitator*), eni »avanturi z režijo« (*Vilinček z Lune*) in »nekaj malega« praktičnih dramaturških sodelovanjih (recimo pri uprizoritvah Rožančeve *Tople grede* na Odru 57 leta 1964 ali Korunovega *Hamleta* v SNG Drama leta 1968) je bilo njegovo delovanje posvečeno ustvarjanju drugih. »Zdaj ko sem zrelejši in nimam več veliko časa pred seboj,« se je z nekoliko grenke samoironije izpovedal spraševalki v pogovoru pred dobrimi petnajstimi leti, »se mi večkrat prav depresivno zazdi, da sem zapravlil življenje s tem parazitiranjem na drugih iz dneva v dan, ustvaril pa bolj malo svojega. Kriv sem si seveda sam, zato se ne smem pritoževati« (*Izgubljeni čas*).

Andrej Inkret si ni delal nikakršnih iluzij o svoji poziciji in je poznal realno težo lastnega početja. Tega ni nikdar razumel kot slepo udinjanje najsi bo samozvanim ali resničnim avtoritetam, kot službo tej ali oni ideologiji oz. taki in drugačni oblasti, kot podrejanje tujim idejam in zamislim. Ne, svoje delo je občutil kot nenehno, čeprav zgolj »nekakšno«, kot je sam rekel, »so-ustvarjanje«, svobodno in avtonomno, bil je zvesti, čeprav samostojni in »samovoljni« spremljevalec slovenske literature, gledališča in širšega družbenega dogajanja. Pri tem je njegova beseda na neki način v resnici ostajala »samotna«, kakor jo je opredelil v pesmi iz mota. Svoje delovanje v kulturi je namreč razumel kot »v prvi vrsti vendarle individualno, osebno dejanje, ki mu nihče drug ne more ničesar ne dati ne vzeti, kar torej pomeni, da o notranji vsebini in moralni podobi tega dejanja odločam v prvi vrsti sam« (*Pirjevčev zbornik*). A taka drža je na svojem avtorju neredko puščala tudi neljube učinke: od tod nemara melanholija (»uporabil« jo je v naslovu svoje esejistične zbirke *Melanholična razmerja*) in pa občutje »izgubljenega časa« (kakor je naslov njegovi zadnji knjižni objavi), ki ga je definiral tudi že prej, v zgoraj omenjenem pogovoru, kot *tempi passati*, v mislih pa je imel mladostne želje, ki se potem nikdar niso uresničile. O upravičenosti ali neupravičenosti opisanih občutij seveda ne moremo soditi, jemljemo jih za avtentičen in legitimen del Inkretove osebnosti. Vprašamo se lahko samo, ali so tudi objektivno »naravni del« profila kritika, kakršen je bil Andrej Inkret, oz. kritika kot takega.

Enoznačnega odgovora na to (retorično) vprašanje ni, že pri Inkretu samem namreč najdemo tudi možna izhodišča za njegovo zanikanje. Če omenjena neljuba občutja v kritiku krepijo občutek dvoma o lastnem početju – pa ne le o njem, temveč o smislu bivanja in delovanja nasploh: Inkret je pristni predstavnik in dedič slovenskega eksistencializma (izraža se v njegovi »veri« v »usodo«, beri: ontološko diferenco, razliko med človekovo družbenozgodovinsko vlogo in njegovo končno človeškostjo) –, mu na drugi strani omogočajo nenehno kompenzacijo z zavestjo o njegovi potrebnosti, torej vendarle smislu. Ki pa ga je – dodajmo že zdaj, pojasnili pa bomo kasneje – treba tudi nenehno postavljati v premislek. Ta kritiški in kritični smisel pri Inkretu izhaja iz njegovega že omenjenega prepoznanja in spoznanja literature: »obseg percepcije in mero občutljivosti mi od zgodnje dobe določa »literatura«,« zapiše v eseju z značilno »inkretovskim« naslovom *Iz avtopsije*. Literaturo razume kot »artikulacijo tiste človeške dimenzije [...] ki se v drugi govorici kratko in malo ne da izraziti, izražati pa jo je po nekem čudnem, iracionalnem imperativu zmeraj znova treba«. Inkret literaturo prebira in sodi »kot avtohtono in avtonomno področje ustvarjanja in delovanja, v katerem seveda veljajo povsem specifični zakoni«, pri čemer pa mu ne gre za »formalno ali stilsko raziskavo, ampak v prvi vrsti za določanje tistega fundamentalnega prostora pomenov, ki ga določeno književno delo razpira«. Tako jasno že v svojem prvem natisnjenem delu, *Eseju o dramah Dominika Smoleta* (1968), kot petindvajsetletnik – v letu, ko diplomira na AGRFT – opredeli svoje videnje literature in smisel lastnega početja. Opisati »fundamentalno bistvo književnega dela« je tako neke vrste Inkretova obsesija, v svojih spisih se nešteto krat loti poskusa opisa tega bistva in lastnega pogleda nanj. Hkrati pa se seveda zaveda, da je to bistvo neopisljivo, »neimenljivo«,

saj ravno iz te »nemoči« – in skrivnosti – izhajata tudi imanentna volja in moč pisanja, literarnega, pesniškega ustvarjanja.

A samo »vera« Inkretu nikdar ni bila dovolj. Literatura ga je sicer pritegovala »s svojo ireduktibilnostjo«, odkriti in približati si je skušal njeno »konstitutivno določilo, njeno »literarnost«,« vendar se hkrati tudi »kritično opredeljevati zoper njeno instrumentalizacijo« (*Izgubljeni čas*), najpogosteje takrat, kadar jo je »odkrival pri samih avtorjih oziroma v posamičnih delih kot prevlado ideologije, moralizma itd. nad odprtim in kompleksnim razpiranjem človeških stvari«. S to izjavo se pred nami odpre pristna kritiška – »inkretovska« – dialektika: biti za in proti hkrati, kar je izvirni spopad oz. konflikt, ki ga kritik načrtno integrira v svojo misel in nehote tudi v lastno osebnost. Vendar to ni kontradikcija, čeprav je literatura – predvsem pa gledališče – polna kontradikcij, temveč objektivno prepoznanje narave literature same. Dialektiko pa še pogloblja izjava, da »literature same po sebi ni«, kot zapiše ob knjižni objavi svojih »spominov na branje«, saj jo v bistvu konstituira kritika ... Literaturo potemtakem verificira šele branje, kar je kritika najprej, tako kakor gledališko predstavo aktivira šele gledalčev pogled, ki je prav tako prvoten. Tu se vzpostavi pomen kritike in kritika, ki pa ni nikdar pregovorni kritiški »jaz« (Inkret vselej z zadržki odgovarja na »vprašanja o jazu«), temveč subjekt, postavljen v zgodovino, ki je »usoda« sodobnega evropskega človeka, po kateri pa se vselej giblje z »dolžno odgovornostjo do dejstev«. V tej situaciji je kritik več kot samo kritik in tudi Andrej Inkret več kot zgolj sproti spremljevalec sočasnega slovenskega literarnega in gledališkega ustvarjanja: je subjekt, ki ga določa »eksistencialistična etika individualne svobode in odgovornosti do sekularnega Drugega« (*Izgubljeni čas*), svetovnonazorsko jasno in razločno opredeljeni sodobnik, ki enako strogost in odgovornost terja tudi od stvari in ljudi, o katerih piše.

Ko govorimo o Inkretovi literarni, moramo seveda govoriti tudi o njegovi gledališki kritiki. Inkret je pisal gledališke ocene uprizoritev celjskega gledališča še kot gimnazijec, kasneje pa dolgo časa redno objavljaj oboje, tako literarno kot gledališko kritiko. Definirajmo njegovo pozicijo gledališkega kritika: v nasprotju z dolgo prevladujočim (z leti se to sicer spreminja, še posebej se obrne, ko kritik ne piše več ...) in nujno posplošujočim mnenjem gledaliških krogov o Inkretovi hladnokrvni kritiški distanci, o njegovi neprizanesljivi, nesenzibilni, neusmiljeni kritičnosti, najdemo v njegovih že omenjenih samoutemeljevanjih dokaze o nasprotnem. Že v svoji prvi knjigi zbranih gledaliških kritik in premišljevanj *Gledališki feljtoni* (1972) preverja lastna kritiška izhodišča in se sprašuje o »(ne)smislu« svojega početja. V svoji drugi knjigi zbranih kritik s pomenljivim naslovom *Milo za drago* (1978) negira kritiško »neprizadeto opazovanje gledališča od strani in iz varne razdalje« ter opiše svojo pozicijo, ki je »kar se da blizu gledališkega odra in komedijantov«. Tudi v svoji zadnji knjigi zbranih kritik *Za Hekubo* (2000) piše o svoji zavzetosti, odprtosti, radovednosti do gledališča, pa zanika kakršno koli zlonamernost; na nekem drugem mestu omenja celo svojo »počasnost in plahost«. Seveda gre za samooznake, ki jih lahko tudi zanemarimo, vendar nas način, s katerim so izrečene, sili, da jih jemljemo resno.

Kako Inkret pristopa h gledališki predstavi? Če mu že literature ni bilo mogoče zaobjeti v vsej njeni mnogoznačnosti in polivalentnosti (kot je rečeno v *Eseju o dramah Dominika Smoleta*), je z gledališčem oziroma gledališko predstavo podobno. Inkret kot gledališki kritik skuša »rekonstruirati [...] sliko sveta, kot jo razkriva predstava [...] v specifični in samosvoji optiki [...], imanentno iz umetniškega gradiva samega«. Kritika je potemtakem pričevanje, dokument o estetskem doživljanju (Inkret v predstavi išče »estetski učinek«, ne katarze, do katere je skeptičen) in kritiški ko-operaciji, pri čemer je to pričevanje »zelo osebno in nikdar povsem zanesljivo«, čeprav avtentično, še več, v odnosu do predstave tudi »edino relevantno«. Ponovno smo priča izvirni kritiški dialektiki, logičnemu preskoku iz dvoma v smisel, iz relativnosti v trdnost, iz opazovanja v presojo. Kritika, kakor jo razume Inkret, ni nikdar dogmatična sodba, temveč vselej odprto branje pomenov, ki jih proizvede umetniško delo, razbiranje njegove »tekstualne mreže«, ki se vedno izraža v prezentu, in to od neke »nulte točke« naprej, ko se pomeni šele konstituirajo v svoji ontološki »čistosti«. Do kritične sodbe privede kritika šele sposobnost razumevanja, čeprav izražajoča se s paradoksom: kritika preprosto mora »tudi soditi, saj vsega nikdar ni mogoče razumeti« (*Za Hekubo*). Kritiška pozicija je nekaj, kar Inkret jasno vzpostavi že na samem začetku svojega delovanja, in njeni kriteriji so obvezujoči, podvrženi nenehnemu samopreverjanju, »superviziji«, ki pa je vanje projicirana od znotraj, kot imanentna kritikova »potreba«. Spoznanje, ki iz tega izhaja, je nenavadno samo na prvi pogled: kritika je za Inkreta navsezadnje »dokument, ki mu na neki način sploh ni mogoče oporekati ali ga spodbiti«. V tej izjavi ne smemo iskati kritiške superiornosti in dogmatizma, kritikove neprizadetosti in hladnosti, njegove arogance in kategoričnosti (kar vse so etikete, ki so se v dolgih letih kritiške prisotnosti prilepile na Inkretov lik in delo), saj v bistvu razkriva skrajno doslednost in strogost ter odgovornost do svojega predmeta. Ta ne dopušča nobene poljubnosti; kar pa spet ne pomeni, da se skozi njega ne izraža tudi primarna estetska občutljivost, etična zaveza lastnemu predmetu, neke v globini – ali na površini – pa tudi prefinjen občutek za ironijo in humor.

Inkretova temeljna drža nasproti svetu, umetnosti, gledališču je po vsem povedanem sodeč **skepsa**. A ne cinična »postmodernistična« skepsa, ne dvom v vse in vsakogar, iz katerega potem lahko zraste ena sama – kritikova – veličina, ravno nasprotno: dvom tudi v sebe samega, v smisel svojega obstoja v času, v zgodovini, ki po Inkretovo v temelju opredeljuje človekovo bivanje. Od tod občutek relativnosti – pa spet zanesljivosti v tej zgodovinski efemerosti, v strogosti in odgovornosti do samega sebe in drugega, do sveta in časa, »ki zmeraj znova naredi, da človek pride in gre, ljudje – zmeraj drugi! – pa kar nekako ostajajo« (*Izgubljeni čas*). A skepsa pri oznaki Inkretovega delovanja ne bi bila dovolj, saj je njegovo vodilo tudi nekakšen eros, kot ga sam opiše, **strast** – do sveta, literature, gledališča. Sicer strast, ki je pogosto melanholično, pasatistično (le nostalgije ne priznava) načeta, vendar nespregljiva. Odnos med skepto in strastjo je kompleksen in nelinearen, vendar pri Inkretu vselej, od samega začetka enako dosleden, rigorozen, odgovoren, strog. Ob vseh apodiktčnih stališčih, izrečenih v Inkretovih (gledaliških, literarnih) kritikah, si pogledimo, na kaj je najbolj

občutljiv, česa najmočneje ne priznava, nad čem najglasneje protestira: nad »špektaklom in esteticistično parado« v gledališču, nad »višjim pomenom« literature, nad ideologijo, pedagogiko, aktivizmom, zanosom brez ironije, ideološkim ekskluzivizmom, moralizmi in apriorizmi vseh vrst, nad doktrinarnimi shemami, spekulacijami, banalizacijami tako v literaturi kot v gledališču; vse to slabi, uničuje estetski učinek in je zanj celo poniževalno ... Njegov napor je premišljeno usmerjen proti vsakršnim »totalizacijam«, skozi posamično umetniško delo, ki ga vedno najbolj zanima, pa želi razkriti »svet v igri [...] njegove izvirne antinomičnosti in paradoksalnosti« (*Za Hekubo*). Nasproti »špektaklu« in ekshibiciji režiserjev, ki jo je razkrival tudi v nekaterih svojih zadnjih objavljenih prispevkih, že zelo zgodaj postavlja angažirano gledališče z »realno udeležbo v realnem svetu« (*Gledališki feljtoni*). Inkretov odnos do gledališča pa ni enoznačen. Če izhajamo iz naslova in teme njegove doktorske disertacije (*Drama in gledališče*), vidi to razmerje v vsej njegovi kompleksnosti: idejno-estetsko izhodišče gledališča je zanj drama oz. literatura, a v odrski realizaciji oz. »režijski izvedbi«, pri čemer je ravno režiser »glavni oz. »zadnji« avtor« gledališča. Literatura je v gledališču tista, ki ostaja, čeprav kritik piše o »sliki sveta«, ki jo re-konstruira predstava, o igralcih, ki »in corpore« razkrijejo, kar nam ima mitos povedati (*Izgubljeni čas*), pravzaprav je resnica Inkretovega odnosa do gledališča skrita v razkrivanju celote, torej konsistence predstave »same v sebi«. Inkret reagira na gledališče, na predstavo v njeni celovitosti, čeprav – kot sam priznava – mu je intimno »odrska realizacija, ki upošteva notranjo zahtevnost in logiko drame, bližja od [...] spektakelskega voluntarizma«, katerega razlog – in rezultat – je »otročja narcisoidnost režiserjev« (*Izgubljeni čas*) ... Teater je za Inkreta vselej »igra dvojnosti«, obenem pa skupinsko delo, eminenten izraz kolektiva, emanacija družbenega in zgodovinskega duha, ki ji do glasu pripomore tudi gledališki kritik. Težko ulovljiva, a vsekakor nikdar poenostavljajoča pozicija!

Andrej Inkret je prenehal redno pisati redne gledališke kritike pred petnajstimi leti, tik ob koncu stoletja in tisočletja (ko mu je začel »upadati interes« za »»čudne« spektakelske pojave«), še prej pa se je odpovedal rednemu pisanju literarnih kritik; pisal je v glavnem o dramatik, o posameznih literarnih avtorjih in delih, precej več pa o družbi, politiki. V novem stoletju se je Inkret vrnil skoraj izključno k literaturi, točneje, k Edvardu Kocbeku, ki je z njim dobil urednika in biografa na enakovredni višini, s pravim razmerjem med »dolžno odgovornostjo do dejstev«, primarno empatijo do Kocbekovega življenja in njegove literature ter trezno kritičnostjo. A v zavesti gledaliških ustvarjalcev je ostal predvsem kot gledališki kritik, ki je nadaljeval tradicijo slovenske gledališke kritike od Franceta Koblarja do Josipa Vidmarja in Vladimirja Kralja. Prvi je bil njegov mentor pri diplomi, do drugega je bil vseskozi kritičen, čeprav je tudi sam rad ponavljal Vidmarjevo maksimo: »smiselno je govoriti o važnih rečeh« (*Izgubljeni čas*), tretji je bil njegov učitelj; po njem je podedoval strogost in načelnost, teoretsko utemeljenost in konciznost v razpravljanju, pa skepticizem in nemara tudi (pri Kralju enako prikrito) imanentno strast; tudi zveza »estetska policija«, ki jo marsikdaj, v različnih izpeljavah, najdemo pri Inkretu, je izvirno Kraljeva. Že zelo zgodaj pri Inkretu zaznamo tisto kritično in polemično strogost, ki smo

jo na tem mestu že večkrat omenili: še kot študent je bil utemeljeno kritičen do svojega učitelja; iz podobnih razlogov, kakor je ob koncu svoje kritiške kariere argumentiral svoj odnos do »samozadostnega gledališkega artizma«, je nekje na začetku zavrnil znamenito Korunovo *Pohujšanje v dolini šentflorjanski* v ljubljanski Drami (kritike potem sicer ni vključil v *Gledališke feljtone!*), z nenavadno potrpežljivostjo se je »prepiral« s Pipanom, Ruplom, Zornom ali Pandurjem in polemike izkoristil za dragoceno samoizpraševanje, na katerega je bil, kot je zapisal, resnično ponosen.

Čeprav je bil dejaven v krogu okrog *Nove revije*, še prej *Perspektiv* in Odra 57, Študentskega aktualnega gledališča, za kratek čas tudi v Drami, kamor ga je za »pomožnega dramaturga« in »na pol ilegalno« pripeljal Štih, pa na Delu, kjer je kot novinar in kritik zdržal deset let, ter po tem petindvajset let, vse do upokojitve, na gledališki Akademiji, je vselej ostal samostojni in »samotni« človek, individualist: »Zmeraj sem bil v nekakšni distanci do avtoritet in partijnosti, tudi ko je bila stranka ena sama,« zapiše v »političnem« samorazmisleku za *Naše razglede*, ki pa ga je mogoče posplošiti tudi na njegovo siceršnje delovanje. In še en paradoks: čeprav je nedvomno »zaslužen« za razvoj slovenske praktične dramaturgije (že s svojim dolgoletnim pedagoškim delom; prvi omenjeni dramaturg v zasedbah produkcij v 60. letih na AGRFT je ravno Inkret; prav tako se njegovo ime prvo pojavi v kateri od zasedb uprizoritev ljubljanske Drame; zagotovo najbolj izpostavljeno pa je njegovo že omenjeno sodelovanje pri inkriminirani uprizoritvi *Tople grede* na Odru 57 ipd.), ni maral te sintagme in je dramaturgijo razumel veliko bolj teoretsko, kakor jo razumemo na Akademiji njegovi učenci in nasledniki. *Tempora mutantur ...*

Za zaključek – naj mi bo oproščeno – nekaj besed, ki mu jih v živo nikakor ne bi mogel izreči. Sam sem pri njem občudoval vsaj troje: prvič, nenavadno konciznost, slogovno izbrušenost v pisanju, strast po formuliranju izhodišča, artikulaciji odnosa, izrazu občutja, tistega pravega, »idealnega«, in marsikateri njegov razmislek o drami ali gledališču, pa tudi o (slovenski) družbi in njenih (tranzicijskih) pojavih se mi še danes zdi nepresegljiv. Drugič, ob njegovih decidiranih sodbah, izrečenih ob posameznih predstavah (no, dolgo časa smo živeli z njim, veliko njegovega prebrali in marsikdaj mislili o teatru tudi čisto drugače ...), ki jim, če ne drugega, ne moremo očitati površnosti in zlonamernosti, so me še bolj fascinirali občasni »impresionistični« zapisi o predstavah, nastali predvsem po obiskih tujih festivalov: tako polni živih slik, sočnih opisov, elementarne poetičnosti in nalezljive erotičnosti so, da je v njih več gledališča kot kdaj pa kdaj v kakšni gledališki predstavi, z njimi pa se je, tega sam sicer ne bi priznal, po »ovinku« vrnil k nekdanji poeziji ... In nazadnje nekaj, kar ni preprosto opisati: recimo temu obsedenost s pisanjem, s (po)imenovanjem, z definicijo, tako tujega kot lastnega sveta ali predmeta, tako drugih kot samega sebe. V tej »maniji«, ki jo je Inkretov profesor Filip Kalan nekoč škodoželjno imenoval »inkretiziranje«, najdem več stališča, kakor ga na prvi pogled izkazuje; kljub nemogočemu približevanju nedosegljivemu, tistemu »objektivnemu«, ki ga v resnici nikjer ni, je v njem neka prepričljiva odločitev, stališče, občutek vednosti; v tej na prvi pogled umirjeni, pa vendar strastni gnanosti se

razkriva neki jaz, ki ga sicer nisem dobro poznal, najmočnejše nemara ob njegovem mentorstvu pri mojem doktoratu, a ne »navadni« jaz, morda bi moral reči »višji jaz«, ki ga lahko povsem določno slutim in se z njim poistovetim. – Ob tem pa, seveda, njegova nenehna distanca do samega sebe, do lastne razčustvovanosti, do »sentimenta«, ki ga je mogoče priznavati samo ob »avtopsiji«, pa še takrat z veliko mero ironije in skepse; in potreba, obsesivno, neprizanesljivo vivisecirati lastna izhodišča, brez prestanka dvomiti v sodbo – nikdar pa v misel, ki je vendarle smisel vsega. Kot bi bilo kritiško »poslanstvo« nekaj višjega od kritika samega, od njega neodvisno, stvar Resnice ... Po čudni igri naključij sem skoraj dobesedno »ponovil« določen del njegove poti (Akademija – Delo – kritika – ponovno Akademija) – a podobnost je slejkoprej samo zunanja, vse drugo ostaja v tem pogledu enkratno in neponovljivo.

Andrej Inkret je bil en sam, in zdaj, ob koncu, je – odločno prezgodaj – le dosegel tisto »edino daljavo«, o kateri je pisal na svojem začetku.

Blaž Lukan

Simona Semenič

SEVEN COOKS, FOUR SOLDIERS AND THREE SOPHIES

sedem kuharic, štirje soldati in tri sofije, 2015

First Production

Opening night 16 September 2015

Director and set designer **DIEGO DE BREA**

Dramaturg **EVA MAHKOVIC**

Costume designer **BELINDA RADULOVIC**

Composer **SILVO ZUPANČIČ**

Language consultant **BARBARA ROGELJ**

Lighting designers **DIEGO DE BREA** and **BOŠTJAN KOS**

Stage manager **Borut Jenko**

Prompter **Neva Mauser Lenarčič**

Technical director **Jože Logar**

Stage foreman **Janez Koleča**

Technical coordinator **Branko Tica**

Sound and video masters **Sašo Dragaš**, **Tomaž Božič** and **Gašper Zidanič**

Lighting masters **Boštjan Kos** and **Bogdan Pirjevec**

Hairstylist **Ksenija Imerović**

Wardrobe mistresses **Angelina Karimović** and **Tatjana Cirman**

Property master **Sašo Ržek**

The set was made under the supervision of master **Vlado Janc** and costumes under the supervision of mistresses **Irena Tomažin** and **Branka Spruk** in the ateliers of the Ljubljana City Theatre.

Cast

the nagging one **AJDA SMREKAR**

the quick-tempered one **KARIN KOMLJANEC**

the fat one **BERNARDA OMAN**

the sophisticated one **TINA POTOČNIK**

the boring one **MIRJAM KORBAR ŽLAJPAH**

the pedantic one **TANJA DIMITRIEVSKA**

the thoughtful one **STANNIA BONINSEGNA**

I. **JAKA LAH**

II. **JOŽEF ROPOŠA**

III. **LOTOS VINCENC ŠPAROVEC**

IV. **MILAN ŠTEFE**

sophie, the first one **ANITA GREGOREC** as guest

sophie, the second one **EVA JESENOVEC** as guest

sophie, the third one **JETTE OSTAN VEJRUP**

seven cooks, four soldiers and three sophies, an incredibly rich, multi-layered and charmingly witty play that brought Simona Semenič the prestigious Grum prize for the best original Slovenian drama in 2015, was inspired by the destinies of three outstanding women who made an important mark on the history of mankind. Although living in different centuries and countries, Sophia Magdalena Scholl from Germany, Sophia Lvovna Perovskaya from Russia and Marie-Sophie Germain from France shared similar destinies as well as first names. They were unbendable activists and intellectuals who spent their lives fighting against all kinds of violence, ignorance and inequality and paid a high and cruel price for their convictions (Scholl and Perovskaya were sentenced to death).

Simona Semenič's play captures the lucid dramatic paraphrases of these historical individuals in narratives, chats, arguments, comments, indignations, admirations, resentments and reveries of seven *cooks* who prepare food for soldiers on the front, and of four *soldiers* in charge of the execution of all three rebellious *sophies*. Condemning the war, conformism and bureaucracy, the text analyses the position of a woman inside the (patriarchal) society. As stated in the justification by the Grum Prize jury, the dramatic text *seven cooks, four soldiers and three sophies* is an astute play that almost transcends the dramatic form itself, flirting with narrativity. The text is without stage directions: these are woven into the dialogues characterised by distinct sonority.

Despite its complex contents, the tone of the play is light, magnificently witty and fluent, posing a true staging challenge.

INFORMACIJE O PREDSTAVAH MGL DOBITE

- pri blagajni MGL v Gledališki pasaži med Čopovo in Nazorjevo ulico v Ljubljani, ki je odprta vsak delavnik od 12. do 18. ure in uro pred predstavo
- v mesečnem sporedu predstav, ki ga abonenti, imetniki osebne in poslovne kartice MGL in tudi vsi drugi, ki to želijo, prejmejo po pošti, prav tako pa je brezplačno na voljo pri blagajni MGL
- na spletni strani **www.mgl.si**
- s sporočili SMS Mestnega gledališča ljubljanskega
- v dnevnem časopisju
- na radiu
- na Facebooku in Twitterju